LOKALNY PROGRAM REWITALIZACJI GMINY SUSIEC NA LATA 2017-2023

Zamość, maj 2017

ZLECENIODAWCA

Gmina Susiec
ul. Tomaszowska 2
22-672 Susiec
tel. 84 665-48-93
fax. 84 665-48-68
e-mail: gmina@susiec.pl
www.susiec.pl

OPRACOWANIE

Doradztwo i Reklama Sp. z o.o.
ul. Prymasa S. Wyszyńskiego 4
22-400 Zamość
tel./fax 84 627 37 05, 512 138 998
e-mail: kontakt@doradztwoireklama.pl
www.doradztwoireklama.pl

Spis treści

I. WSTĘP ... 5

II. POWIĄZANIA LOKALNEGO PROGRAMU REWITALIZACJI Z DOKUMENTAMI STRATEGICZNYMI I PLANISTYCZNYMI GMINY ... 9

1. STRATEGIA ROZWOJU GMINY SUSIEC NA LATA 2008-2020 ... 9

2. STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH GMINY SUSIEC NA LATA 2014-2020 ... 10

3. PLAN GOSPODARKI NISKOEMISYJNEJ W GMINIE SUSIEC ... 11

4. STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY SUSIEC ... 12

5. PROGRAM USUWANIA AZBESTU I WYROBÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST NA TERENIE GMINY SUSIEC NA LATA 2011-2032 ... 12

III. CHARAKTERYSTYKA GMINY SUSIEC ... 13

IV. DIAGNOZA CZYNNIKÓW I ZJAWISK KRYZYSOWYCH ORAZ SKALA I CHARAKTER POTRZEB REWITALIZACYJNYCH ... 16

1. METODOLOGIA ... 16

2. SFERA SPOŁECZNA ... 21

2.1. DEMOGRAFIA ... 21

2.2. POMOC SPOŁECZNA ... 27

2.3. BEZROBOCIE ... 37

2.4. EDUKACJA ... 44

2.5. BEZPIECZEŃSTWO PUBLICZNE ... 57

2.6. UCZESTNICTWO W ŻYCIU PUBLICZNYM ... 63

3. SFERA GOSPODARCZA ... 68

4. SFERA ŚRODOWISKOWA ... 75

4.1. ZANIECZYSZCZENIE PYŁEM PM10 ... 75

4.2. WYROBY AZBESTOWE ... 78

5. SFERA PRZESTRZENNO-FUNKCJONALNA 82
5.1. DOSTĘP DO USŁUG PUBLICZNYCH I HANDLU 83
5.2. DOSTĘP DO TERENÓW REKREACYJNYCH 87
5.3. DEGRADACJA BUDYNKÓW UŻYTECZNOŚCI PUBLICZNEJ 90
5.4. DROGI GMINNE WYMAGAJĄCE REMONTU 91
5.5. DOSTĘP DO KOMUNIKACJI ZBIOROWEJ 93
V. ANALIZA ANKIET 95
VI. DELIMITACJA OBSZARU ZDEGRADOWANEGO I OBSZARU REWITALIZACJI 102
VII. WYZNACZENIE OBSZARU ZDEGRADOWANEGO I OBSZARU REWITALIZACJI 104
1. PROCEDURA WYZNACZENIA OBSZARU ZDEGRADOWANEGO 104
1.1. SFERA SPOŁECZNA 104
1.2. SFERA GOSPODARCZA, ŚRODOWISKOWA ORAZ PRZESTRZENNO-FUNKCJONALNA 105
2. DIAGNOZA ZJAWISK SPOŁECZNYCH 106
3. DIAGNOZA ZJAWISK GOSPODARCZYCH, ŚRODOWISKOWYCH I PRZESTRZENNO-FUNKCJONALNYCH 108
4. IDENTYFIKACJA OBSZARU ZDEGRADOWANEGO 112
5. WYZNACZENIE OBSZARU REWITALIZACJI 115
6. WIZJA STANU OBSZARU PO PRZEPROWADZENIU REWITALIZACJI ORAZ CELE I KIERUNKI DZIAŁAŃ REWITALIZACJI 119
6.1. WIZJA ROZWOJU OBSZARU REWITALIZACJI 119
6.2. CELE I KIERUNKI DZIAŁAŃ REWITALIZACJI 120
VIII. OPIS PRZEDSIĘWZIĘĆ REWITALIZACYJNYCH 122
IX. KOMPLEMENTARNOŚĆ DZIAŁAŃ ORAZ PRZEDSIĘWZIĘĆ REWITALIZACYJNYCH 129
1. KOMPLEMENTARNOŚĆ PRZESTRZENNA 129
2. KOMPLEMENTARNOŚĆ PROBLEMOWA 129
3. KOMPLEMENTARNOŚĆ PROCEDURALNO-INSTYTUCJONALNA 130

4. KOMPLEMENTARNOŚĆ MIĘDZYOKRESOWA 130

5. KOMPLEMENTARNOŚĆ ŹRÓDEŁ FINANSOWANIA 131

X. INDYKATYWNE RAMY FINANSOWE LOKALNEGO PROGRAMU REWITALIZACJI GMINY SUSIEC NA LATA 2017-2023 132

1. REGIONALNY PROGRAM OPERACYJNY WOJEWÓDZTWA LUBELSKIEGO NA LATA 2014-2020 ... 132

2. PAŃSTWOWY FUNDUSZ REHABILITACJI OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH (PFRON) 133

XI. MECHANIZMY WŁĄCZANIA INTERESARIUSZY W PROCES REWITALIZACJI 135

XII. SYSTEM WDRAŻANIA LOKALNEGO PROGRAMU REWITALIZACJI GMINY SUSIEC NA LATA 2017-2023 136

XIII. SYSTEM MONITOROWANIA I OCENY SKUTECZNOŚCI LOKALNEGO PROGRAMU REWITALIZACJI GMINY SUSIEC NA LATA 2017-2023 138

XIV. ZAŁĄCZNIKI 143

SPIS TABEL 154

SPIS MAP 156

SPIS WYKRESÓW 158

SPIS SCHEMATÓW: 158

I. WSTĘP

Podstawą prawną do sporządzenia Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Susiec na lata 2017-2023 (zwanego dalej LPR) jest Ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2016 r. poz. 446, 1579, 1948). Zasady przygotowania dokumentu określone zostały w wytycznych w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020 wydanych przez Ministerstwo Rozwoju 2 sierpnia 2016 roku. Ponadto procesowi rewitalizacji poświęcona jest Ustawa z dnia 9 października o rewitalizacji (Dz. U. z 2015 r. poz. 1777, z 2016 r. poz. 1020, 1250.).

Zgodnie z powyższymi dokumentami rewitalizacja stanowi kompleksowy wielopłaszczyznowy proces mający na celu wyprowadzenie ze stanu kryzysowego ściśle określonego obszaru zdegradowanego. Proces ten wymaga działań na polu społecznym, gospodarczym, przestrzenno-funkcjonalnym, technicznym i środowiskowym. Interwencja przeprowadzana jest na rzecz społeczności lokalnej i po konsultacjach z mieszkańcami, ma na celu poprawę obecnego stanu przy wykorzystaniu specyficznych uwarunkowań obszaru objętego rewitalizacją. Proces ten jest wieloletni, składający się ze skoordynowanych, powiązanych ze sobą działań, prowadzonych przez interesariuszy we współpracy z lokalną społecznością.

OBSZAR ZDEGRADOWANY

Obszar, na którym **zidentyfikowano stan kryzysowy**. Dotyczy to najczęściej obszarów miejskich, ale także wiejskich. Obszar zdegradowany może być podzielony na podobszary, w tym podobszary nieposiadające ze sobą wspólnych granic, pod warunkiem stwierdzenia sytuacji kryzysowej na każdym z podobszarów.

Po spełnieniu przez dany obszar przesłanek uznania go za zdegradowany, jego całość lub część może zostać uznana za obszar rewitalizacji. Istotnym warunkiem do wyznaczenia obszaru rewitalizacji jest fakt, iż obszar rewitalizacji nie może być większy niż 20% powierzchni gminy oraz zamieszkały przez więcej niż 30% liczby mieszkańców gminy.

OBSZAR REWITALIZACJI

Obszar obejmujący **całość lub część obszaru zdegradowanego**, cechującego się **szczególną koncentracją negatywnych zjawisk**, [określających stan kryzysowy], na którym, z uwagi na istotne znaczenie dla rozwoju lokalnego, zamierza się prowadzić rewitalizację. Obszar rewitalizacji może być podzielony na podobszary, w tym podobszary nieposiadające ze sobą wspólnych granic, lecz nie może obejmować terenów większych niż 20% powierzchni gminy oraz zamieszkałych przez więcej niż 30% mieszkańców gminy

Zarówno obszar zdegradowany, jak i obszar rewitalizacji cechują się tym, iż stanowią pewne całości, o wytyczonych granicach. Możliwa jest łatwa identyfikacja terenów zawierających się w obszarze zdegradowanym i obszarze rewitalizacji, jak również poza nimi. Ponadto, obszar zdegradowany i obszar rewitalizacji muszą obejmować miejsca koncentracji zabudowy i zamieszkania ludności, gdyż tylko w takich jednostkach objawiają się problemy społeczne, które stanowią główny wyznacznik obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji. W przypadku, gdy obszar zdegradowany i obszar rewitalizacji składają się z podobszarów, podobszary te posiadają te same cechy.

Prawidłowo opracowany Lokalny Program Rewitalizacji charakteryzuje się następującymi cechami:

- kompleksowość
  - działania łączące aspekty: społeczne oraz ekonomiczne, przestrzenne, techniczne, środowiskowe lub kulturowe,
  - uwzględnienie projektów rewitalizacyjnych współfinansowanych ze środków z EFRR, EFS, FS oraz innych publicznych lub prywatnych.

- koncentracja
  - koncentracja na obszarach najbardziej zdegradowanych, tj. obszarach gminy gdzie skala problemów i zjawisk kryzysowych jest największa,
  - ograniczenie zasięgu rewitalizacji do 20% obszaru gminy i 30% jej mieszkańców
- komplementarność
  - wzajemne oddziaływanie między projektem rewitalizacji a innymi działaniami w zależności od specyfikacji projektu,
  - powiązanie działań rewitalizacyjnych ze strategicznymi dokumentami Gminy,
- partycypacja
  - nierozerwalnie wpisane w proces rewitalizacji uczestnictwo we współdecydowaniu,
  - stanowi fundament działań na każdym etapie procesu rewitalizacji: diagnozowania, programowania, wdrażania monitorowania i oceniania.

W ramach przedmiotowego Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Susiec na lata 2017-2023 wymagane jest:

- uwzględnienie rewitalizacji jako istotnego elementu całościowej wizji rozwoju Gminy,
- przeprowadzenie pełnej diagnozy służącej wyznaczeniu obszaru zdegradowanego wskazanego w programie rewitalizacji oraz zdefiniowanie dotykających go problemów. Diagnoza obejmuje kwestie społeczne, ekonomiczne, przestrzenne - infrastrukturalne i środowiskowe, a także kulturowe i techniczne,
- właściwy dobór narzędzi i interwencji do potrzeb i uwarunkowań danego obszaru,
- zsynchronizowanie działań w sferze społecznej, gospodarczej, przestrzennej (infrastrukturalnej i środowiskowej),
- ustalenie hierarchii potrzeb w zakresie działań rewitalizacyjnych,
- koordynacja prowadzonych działań oraz monitorowanie i ewaluacja skuteczności rewitalizacji,
- realizacja wynikającej z art. 5 ust. 1 rozporządzenia ogólnego, zasady partnerstwa polegającej na włączeniu partnerów w procesy programowania i realizacji

projektów rewitalizacyjnych w ramach programów operacyjnych oraz konsekwentnego, otwartego i trwałego dialogu z tymi podmiotami i grupami, których rezultaty rewitalizacji mają dotyczyć.

W związku z powyższym, prace związane z opracowaniem LPR realizowane były przy aktywnym udziale społeczeństwa, które na etapie tworzenia dokumentu miało możliwość wniesienia swoich pomysłów, opinii, stanowisk, sprzeciwu, aprobaty. Konsultacje społeczne były skierowanie do szerokiego grona odbiorców: mieszkańców Gminy Susiec, przedstawicieli sektora gospodarczego, pozarządowego. Zaangażowanie mieszkańców, organizacji pozarządowych i partnerów społecznych przebiegało na etapie uzgadniania zapisów dokumentu strategicznego m.in. w zakresie identyfikacji przedsięwzięć rozwojowych (wywiady z mieszkańcami, udział w spotkaniach konsultacyjnych).

Proces konsultacji z mieszkańcami Gminy Susiec, przedstawicielami sektora gospodarczego, pozarządowego, zawierał następujące elementy:

- spotkania konsultacyjne (łącznie odbyło się dwa spotkania konsultacyjne),
- konsultacje projektu online.

Gmina Susiec przystąpiła do wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji. W tym celu dokonano delimitacji poszczególnych obszarów i poddano je diagnozie, by możliwe było zidentyfikowanie tych części gminy, w których negatywne zjawiska społeczne cechują się dużą koncentracją.

W wyniku przeprowadzonej analizy wyznaczono jednostki, które mogą być uznane za obszar rewitalizacji. Są to jednostki: Grabowica, Ciotusza Stara, Majdan Sopocki Drugi, Róża, Majdan Sopocki Pierwszy.

Niniejszy dokument został opracowany na podstawie analizy danych udostępnionych przez Urząd Gminy, Urząd Pracy, GOPS, Policją i inne podmioty posiadające informacje istotne do przeprowadzenia rzetelnej diagnozy oraz aktywnego udziału różnych grup interesariuszy. Przeprowadzone zostały spotkania diagnostyczno-projektowe oraz konsultacje społeczne w postaci zbierania uwag i badań ankietowych z różnymi grupami interesariuszy.

II. POWIĄZANIA LOKALNEGO PROGRAMU REWITALIZACJI Z DOKUMENTAMI STRATEGICZNYMI I PLANISTYCZNYMI GMINY

Lokalny Program Rewitalizacji nie jest jedynym dokumentem strategicznym odnoszącym się do przedmiotowego obszaru. Obszar objęty jest także innymi dokumentami strategicznymi, w szczególności bezpośrednio odnoszącymi się do obszaru gminy.

Istotne jest obranie takich celów Lokalnego Programu Rewitalizacji, by nie tylko nie wykluczały one działań, jakie mają być podjęte w ramach innych dokumentów strategicznych, lecz by były wobec nich komplementarne i by wzajemnie wzmacniały swoje efekty. Wymienione poniżej dokumenty były brane pod uwagę przy opracowaniu przedmiotowego Programu, jest on w pełni z nimi zgodny i wpisuje się w postulowane w nich kierunki prowadzenia polityki prorozwojowej, co zostanie przedstawione w niniejszym rozdziale.

Badanie zgodności Lokalnego Programu Rewitalizacji z innymi dokumentami strategicznymi obowiązującymi na obszarze gminy Susiec polega na porównaniu ich celów i obranych priorytetów.

Założenia, projekty i zadania ujęte w Lokalnym Programie Rewitalizacji Gminy Susiec na lata 2017-2023, są zgodne z najważniejszymi dokumentami lokalnymi Gminy tj.:

1. STRATEGIA ROZWOJU GMINY SUSIEC NA LATA 2008-2020

Strategia Rozwoju Gminy Susiec na lata 2008-2020 jest kluczową deklaracją samorządu, w której definiuje on wizję i kierunki rozwoju gminy. W Strategii zostały wyznaczone następujące priorytety i cele operacyjne, dążące do rozwoju Gminy Susiec, które są spójne z Lokalnym Planem Rewitalizacji Gminy Susiec na lata 2017-2023:

Tabela 1. Priorytety i cele operacyjne zawarte w Strategii Rozwoju Gminy Susiec na lata 2008-2020 wpisujące się w cele Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Susiec na lata 2017-2023:

Priorytet	Cel operacyjny
Priorytet I. Aktywizacja i wszechstronny rozwój mieszkańców gminy.	Cel 1.1.Podnoszenie poziomu wiedzy i umiejętności mieszkańców gminy.
	Cel 1.2.Ograniczanie niekorzystnych zjawisk społecznych w gminie.
	Cel. 1.3. Wspieranie inicjatyw obywatelskich.
Priorytet II. Rozbudowa infrastruktury podnoszącej atrakcyjność i konkurencyjność gminy.	Cel 2.1.Poprawa stanu infrastruktury społecznej.
Priorytet III. Ochrona walorów przyrodniczych i kulturowych gminy	Cel 3.1. Poprawa stanu środowiska oraz racjonalne gospodarowanie zasobami przyrodniczymi.
Priorytet IV. Aktywizacja gospodarcza gminy poprzez wykorzystanie walorów turystycznych.	Cel 4.1. Stwarzanie korzystnych warunków do rozwoju przedsiębiorczości i rolnictwa.
	Cel 4.2. Zwiększenie atrakcyjności turystycznej gminy.

Źródło: Doradztwo i Reklama Sp. z o.o. - opracowanie własne

2. STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH GMINY SUSIEC NA LATA 2014-2020

Misją Gminy Susiec, która opisana jest w Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych (SRPS) jest przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu, pomoc potrzebującym, skuteczność w zakresie pomocy społecznej. Wypełnienie przyjętej misji jest uwarunkowane realizacją przedstawionych w SRPS celów strategicznych i operacyjnych, które są spójne z Lokalnym Planem Rewitalizacji Gminy Susiec na lata 2017-2023:

Tabela 2. Cele strategiczne i cele operacyjne zawarte w Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Susiec na lata 2014-2020 wpisujące się w cele Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Susiec na lata 2017-2023:

Cel strategiczny	Cel operacyjny
Cel 1. Przeciwdziałanie bezrobociu, ubóstwu oraz zapobieganie ich skutkom.	Cel 2. Zapewnienie ubogim bezpieczeństwa socjalnego.
	Cel 3. Pomoc zagrożonym wykluczeniem społecznym.
Cel 2. Wspieranie rodzin oraz wspomaganie rozwoju dzieci i młodzieży.	Cel 3. Pomoc dzieciom i młodzieży w kształceniu i wszechstronnym rozwoju.
Cel 3. Utrzymanie osób starszych i niepełnosprawnych w środowisku zamieszkania oraz umożliwienie im udziału w życiu społecznym.	Cel 1. Usprawnianie osób starszych i zapewnienie im właściwej opieki.
	Cel 2. Ograniczenie skutków niepełnosprawności oraz aktywizacja społeczna i zawodowa osób niepełnosprawnych.
Cel 4. Podniesienie poziomu bezpieczeństwa w gminie.	Cel 2. Zwiększenie poczucia bezpieczeństwa mieszkańców.
Cel 5. Rozwój kapitału społecznego i ludzkiego.	Cel 1. Doskonalenie kadr i służb pomocowych oraz rozwijanie infrastruktury socjalnej.
	Cel 2. Wspieranie instytucji społeczeństwa obywatelskiego.

Źródło: Doradztwo i Reklama Sp. z o.o. - opracowanie własne

3. PLAN GOSPODARKI NISKOEMISYJNEJ W GMINIE SUSIEC

Plan gospodarki niskoemisyjnej w Gminie Susiec jest dokumentem obejmującym swoim zakresem obszar całej gminy. Czas realizacji zadań, o których mowa w dokumencie, zawiera się w latach 2017-2020.

Celem strategicznym realizacji Planu gospodarki niskoemisyjnej w Gminie Susiec jest redukcja emisji dwutlenku węgla (CO_2) o 20% do 2020 r., w stosunku do przyjętego roku bazowego (2014) z wyłączeniem emisji z sektora przemysłowego. Celem opracowania Planu gospodarki niskoemisyjnej w Gminie Susiec jest wsparcie działań na rzecz realizacji

pakietu klimatyczno-energetycznego do roku 2020. Niniejszy dokument, stanowiący politykę działań rewitalizacyjnych Gminy Susiec do roku 2023 skorelowany jest z powyżej wskazanym planem w zakresie następujących celów:

- redukcji emisji gazów cieplarnianych,
- redukcji zużycia energii finalnej poprzez podniesienie efektywności energetycznej.

4. STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY SUSIEC

Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Susiec (załącznik nr 1 do uchwały nr XXVI/164/10 z dnia 30 kwietnia 2010 r.) ma służyć zarządzaniu rozwojem gminy, w celu maksymalnego wykorzystania instrumentów gospodarki przestrzennej dla realizacji celów społeczno-gospodarczych. Studium jest jednym z elementów określających Strategię Gminy Susiec. Wskazane w studium cele rozwoju gminy wpisują się w politykę rewitalizacyjną podjętą przez Gminę Susiec:

- Podniesienie poziomu życia mieszkańców.

5. PROGRAM USUWANIA AZBESTU I WYROBÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST NA TERENIE GMINY SUSIEC NA LATA 2011-2032

Program jest elementem krajowego planu gospodarki odpadami, w tym niebezpiecznymi oraz programów ochrony środowiska na szczeblu wojewódzkim i powiatowym.

Celem programu jest:

- oczyszczenie terytorium Gminy Susiec z azbestu oraz usunięcie stosowanych od wielu lat wyrobów zawierających azbest,
- sukcesywna likwidacja oddziaływania azbestu na środowisko.

III. CHARAKTERYSTYKA GMINY SUSIEC

Gmina Susiec położona jest w obrębie Roztocza Środkowe i Wschodniego, Równiny Biłgorajskiej i Płaskowyżu Tarnogrodzkiego, w odległości około 120 km na południowy - wschód od Lublina. Jest to niezwykle malowniczy obszar z łańcuchami zalesionych wzgórz o stromych zboczach i płaskich wierzchowinach. Pomiędzy nimi meandruje Tanew oraz kilka innych, równie interesujących cieków wodnych, takich jak Sopot, Potok Łosiniecki, Jeleń, Olszanka i Krynica.

Gmina Susiec leży w południowej części województwa lubelskiego. Pod względem administracyjnym należy do powiatu tomaszowskiego. Graniczy z gminami:

- Józefów
- Krasnobród
- Łukowa
- Narol
- Obsza
- Tomaszów Lubelski

Mapa 1. Lokalizacja Gminy Susiec w województwie lubelskim i powiecie tomaszowskim

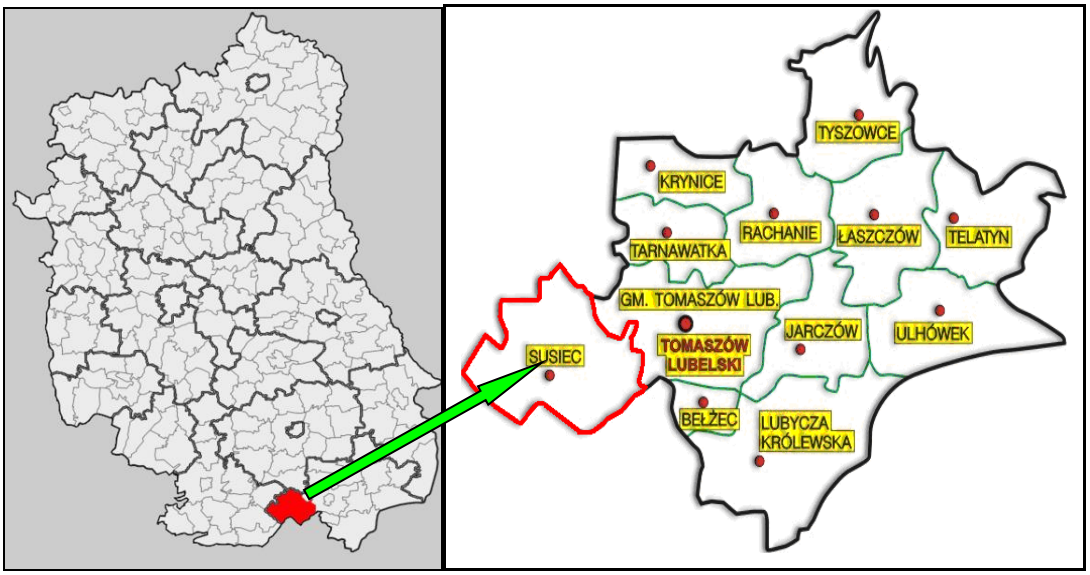

Źródło: Doradztwo i Reklama Sp. z o.o. na podstawie www.powiat- tomaszowski.com.pl

Mapa 2. Mapa Gminy Susiec z podziałem na sołectwa

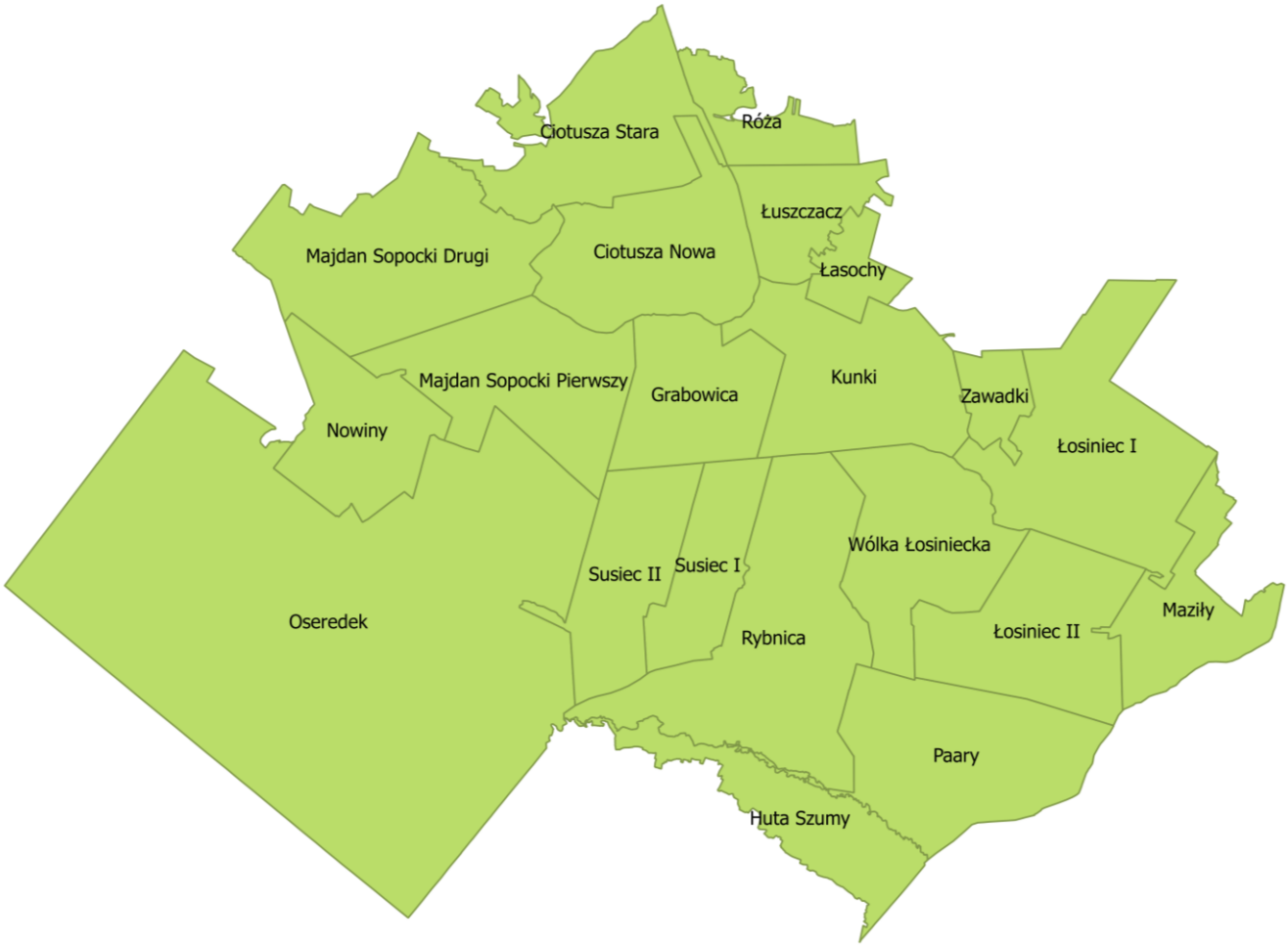

Źródło: Doradztwo i Reklama Sp. z o.o. - opracowanie własne

Sołectwa w Gminie Susiec:

- Ciotusza Nowa,
- Ciotusza Stara,
- Grabowica,
- Huta Szumy,
- Kunki,
- Łasochy,
- Łosiniec I,
- Łosiniec II,
- Łuszczacz,

- Róża,
- Majdan Sopocki Pierwszy,
- Majdan Sopocki Drugi,
- Maziły,
- Nowiny,
- Oseredek ,
- Paary,
- Rybnica,
- Susiec I,
- Susiec II,
- Wólka Łosiniecka,
- Zawadki.

Powierzchnia całej gminy wynosi 190,59 km^2. Powierzchnia lasów i gruntów leśnych ogółem wynosi 102,88 km^2, co stanowi 54% ogólnej powierzchni całej gminy. Powierzchnia użytków rolnych ogółem wynosi 78,11 km^2, stanowią one 41% ogólnej powierzchni gminy. Pozostałe grunty i nieużytki ogółem wynoszą 9,53 km^2, czyli 5% ogólnej powierzchni gminy.

IV. DIAGNOZA CZYNNIKÓW I ZJAWISK KRYZYSOWYCH ORAZ SKALA I CHARAKTER POTRZEB REWITALIZACYJNYCH

1. METODOLOGIA

Schemat poniżej przedstawia proces diagnostyczny jaki przeprowadzony był dla Gminy Susiec w celu wyznaczenia obszaru zdegradowanego, który stanowi najbardziej problemowy obszar gminy i na nim będzie koncentrować się interwencja w ramach Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Susiec na lata 2017-2023.

Diagnoza czynników społecznych, gospodarczych, środowiskowych oraz funkcjonalno-przestrzennych powinna zostać przeprowadzona w sposób szczegółowy. Aby taki sposób zachować, należy przed rozpoczęciem diagnozy Gminy wyznaczyć jej jednostki planistyczne, które posłużą badaniu zróżnicowania wewnętrznego.

W przypadku Gminy Susiec podział nastąpił na podstawie wytyczenia granic poszczególnych sołectw. Podział taki został zastosowany, aby mieć pewność, iż przeprowadzona diagnoza w sposób rzeczywisty doprowadzi do wytyczenia obszaru zdegradowanego. Wszystkie dane przedstawione w diagnozie, zostały zebrane i opracowane z podziałem na sołectwa.

Schemat opracowania diagnozy oraz wyznaczenia obszaru zdegradowanego oraz rewitalizacji przedstawiony został poniżej.

Schemat 1. schemat diagnozy w celu wyznaczenia obszaru zdegradowanego oraz obszaru rewitalizacji

Źródło: Doradztwo i Reklama Sp. z o.o. - opracowanie własne

Gmina Susiec podzielona jest na 21 sołectw, których struktura powierzchniowa oraz demograficzna na grudzień 2016 roku została przedstawiona w poniższej tabeli.

Tabela 3. Podział Gminy Susiec z podziałem na sołectwa

Lp.	Sołectwo	Liczba ludności	Powierzchnia [ha]	Powierzchnia [km²]
1	Ciotusza Nowa	479	820,22	8,20
2	Ciotusza Stara	299	812,41	8,12
3	Grabowica	513	606,92	6,07
4	Huta Szumy	185	531,10	5,31
5	Kunki	426	848,34	8,48
6	Łasochy	95	185,66	1,86
7	Łosiniec I	221	1298,17	12,98
8	Łosiniec II	367	649,53	6,50
9	Łuszczacz	441	486,85	4,87
10	Róża	169	162,28	1,62
11	Majdan Sopocki Drugi	601	1000,20	10,00
12	Majdan Sopocki Pierwszy	510	1000,08	10,00
13	Maziły	216	504,70	5,05
14	Nowiny	277	576,54	5,77
15	Oseredek	533	5309,31	53,09
16	Paary	533	981,84	9,82
17	Rybnica	239	1309,10	13,09
18	Susiec I	741	429,97	4,30
19	Susiec II	554	601,15	6,01
20	Wólka Łosiniecka	348	769,84	7,70
21	Zawadki	119	174,85	1,75
	suma	**7866**	**19059,1**	**190,59**

Źródło: Doradztwo i Reklama Sp. z o.o. - opracowanie własne

W procesie diagnostycznym wykorzystano różnorodne źródła informacji:

- Urząd Gminy Susiec,
- Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Suścu,
- Powiatowy Urząd Pracy w Tomaszowie Lubelskim,
- Komenda Powiatowa Policji w Tomaszowie Lubelskim,

- Urząd Marszałkowski Województwa Lubelskiego,
- Główny Urząd Statystyczny,
- Państwowa Komisja Wyborcza.

Analiza wskaźnikowa

W celu wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji na terenie Gminy Susiec posłużono się wskaźnikami o charakterze ilościowym pozyskanymi z różnego rodzaju instytucji. Zebrane dane odnosiły się do sfer: społecznej, gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej. Poniżej została zaprezentowana tabela obszarów tematycznych, wskaźników oraz źródeł z jakich pozyskane zostały dane.

Tabela 4. Obszary tematyczne, wskaźniki oraz źródła danych służące do wyznaczenia obszaru zdegradowanego

Lp.	Obszar tematyczny	Wskaźnik	Źródło danych
Sfera społeczna			
1	**Pomoc społeczna**	Liczba przyznanych świadczeń ze względu na ubóstwo na 100 mieszkańców	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej
		Liczba przyznanych świadczeń ze względu na długotrwałą lub ciężką chorobę na 100 mieszkańców	
		Liczba przyznanych świadczeń ze względu na niepełnosprawność na 100 mieszkańców	
2	**Bezrobocie**	Liczba bezrobotnych na 100 mieszkańców	Powiatowy Urząd Pracy
		Liczba długotrwale bezrobotnych na 100 mieszkańców	
		Liczba bezrobotnych do 30-tego roku życia na 100 mieszkańców	
		Liczba bezrobotnych powyżej 50-tego roku życia na 100 mieszkańców	
3	**Edukacja**	Ilość przyznanych stypendiów szkolnych socjalnych na 100 mieszkańców	Urząd Gminy Susiec, Szkoły podstawowe i gimnazja, GUS
		Ilość przyznanych zasiłków na dożywienie na 100 mieszkańców	
4	**Bezpieczeństwo publiczne**	Liczba popełnionych przestępstw na 100 mieszkańców	Komenda Powiatowa Policji w Tomaszowie Lubelskim
		Liczba wykroczeń na 100 mieszkańców	
		Liczba przyznanych Niebieskich Kart na 100 mieszkańców	

5	**Uczestnictwo w życiu publicznym**	Frekwencja wyborcza w poszczególnych obwodach-Wybory Prezydenckie 2015 r	PKW
		Frekwencja wyborcza w poszczególnych obwodach-Wybory do Sejmu i Senatu 2015 r	
		Frekwencja wyborcza w poszczególnych obwodach-Wybory Samorządowe 2014 r	
Sfera gospodarcza			
6	**Gospodarka**	Liczba działalności gospodarczych osób fizycznych na 100 mieszkańców	GUS- Baza Internetowa REGON, Urząd Gminy Susiec
		Liczba gospodarstw rolnych na 100 mieszkańców	
		Liczba wyrejestrowane podmioty gospodarcze na 100 mieszkańców	
Sfera przestrzenno-funkcjonalna			
7	**Dostęp do podstawowych usług**	Liczba dostępnych obiektów usługowych i handlowych na 100 mieszkańców	Urząd Gminy Susiec
8	**Dostęp do terenów rekreacji**	Długość [km] tras pieszych na 100 mieszkańców	
		Długość [km] tras rowerowych na 100 mieszkańców	
9	**Drogi**	Długości dróg gminnych wymagających remontu	
10	**Komunikacja**	Ilość połączeń komunikacyjnych na 100 mieszkańców	

Źródło: Doradztwo i Reklama Sp. z o.o. - opracowanie własne

Badanie ankietowe

Dla Lokalnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Susiec w ramach konsultacji społecznych została stworzona ankieta, w której mieszkańcy mają możliwość ocenić aspekty funkcjonowania Gminy wpływające na warunki życia, wyznaczyć sfery oraz obszary ich zdaniem najbardziej zdegradowane oraz wnieś uwagi lub zaproponować wstępne działania naprawcze.

2. SFERA SPOŁECZNA

Zjawiska społeczne występujące na terenie danego sołectwa, w kontekście opracowania Lokalnego Programu Rewitalizacji stanowią istotny czynnik diagnozy prowadzącej do wyznaczenia obszaru zdegradowanego oraz obszaru rewitalizacji. Takie kwestie jak bezrobocie, ubóstwo, przestępczość, czy wyniki edukacyjne, uczestnictwo w życiu publicznym, stanowią podstawę dla weryfikacji form kryzysu występujących w gminie, w tej właśnie sferze. Niniejsze opracowanie do weryfikacji zjawisk społecznych, przypisuje także zagadnienia z zakresu demografii. Całość prezentowanych zjawisk zaprezentowano z podziałem na poszczególne sołectwa Gminy Susiec. W przypadku, kiedy pozyskanie danych w takim podziale było niemożliwe – opisano problem dotyczący całej Gminy Susiec.

2.1. DEMOGRAFIA

STRUKTURA LUDNOŚCI:

Liczba ludności zamieszkująca Gminę Susiec w 2016 roku liczyła 7866 osób. Analizując liczbę ludności w roku 2012, która wynosiła 8046, w porównaniu do roku 2016 zaobserwować można tendencje spadkowe. Między latami 2012-2016 odnotowano coroczny spadek ludności. Średnio każdego roku liczba mieszkańców na terenie Gminy Susiec spadała o 45 osób. Największy spadek ludności odnotowano pomiędzy latami 2014-2015 i wynosił on 100 osób. Liczbę ludności w Gminie oraz dynamikę zmian (różnicę pomiędzy rokiem 2012 a 2016) przedstawiającą stały ujemny przyrost naturalny przedstawia poniższa tabela oraz wykres które, dobrze ilustrują przebieg procesów demograficznych zachodzący w Gminie Susiec:

Tabela 5. Dynamika zmian ludności Gminy Susiec

2012	2013	2014	2015	2016	Dynamika zmian
8046	8021	7980	7880	7866	180

Źródło: Opracowanie własne- Doradztwo i Reklama Sp. z o.o.

Wykres 1. Dynamika zmian ludności Gminy Susiec w latach 2012-2016

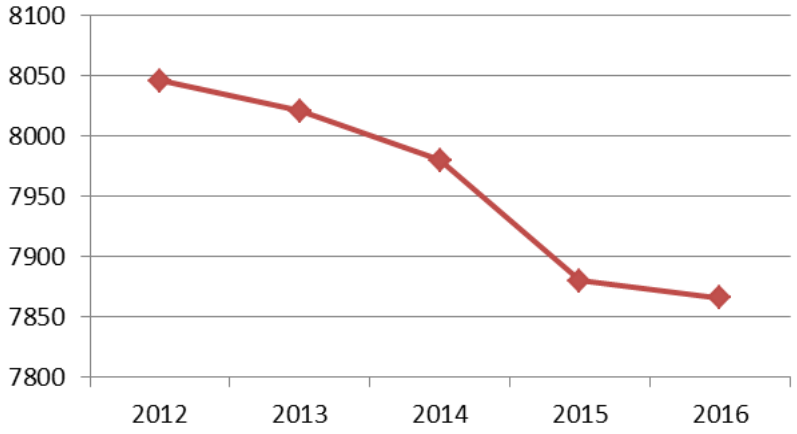

Źródło: Doradztwo i Reklama Sp. z o.o. - opracowanie własne

Na podstawie danych zgromadzonych na przełomie lat 2012-2016 przedstawiona została malejąca liczba ludności w poszczególnych sołectwach:

Tabela 6. Ludność Gminy Susiec z podziałem na sołectwa na lata 2012-2016

Lp.	Sołectwo	2012		2013		2014		2015		2016	
		Liczba ludności	[%]	Liczba ludności	[%]	Liczba ludności	[%]	Liczba ludności	[%]	Liczba ludności	[%]
1	Ciotusza Nowa	510	6	510	6	498	6	489	6	479	6
2	Ciotusza Stara	299	4	303	4	307	4	296	4	299	4
3	Grabowica	525	7	518	6	519	7	515	7	513	7
4	Huta Szumy	194	2	193	2	189	2	190	2	185	2
5	Kunki	444	6	434	5	429	5	425	5	426	5
6	Łasochy	101	1	101	1	101	1	97	1	95	1
7	Łosiniec I	246	3	236	3	230	3	218	3	221	3
8	Łosiniec II	343	4	354	4	372	5	367	5	367	5
9	Łuszczacz	455	6	451	6	447	6	440	6	441	6
10	Majdan Sopocki Drugi	605	8	603	8	602	8	602	8	601	8
11	Majdan Sopocki Pierwszy	519	6	522	7	516	6	516	7	510	6
12	Maziły	218	3	213	3	213	3	210	3	216	3
13	Nowiny	279	3	278	3	277	3	267	3	277	4

14	**Oseredek**	545	7	539	7	533	7	536	7	533	7
15	**Paary**	569	7	560	7	559	7	535	7	533	7
16	**Róża**	165	2	170	2	171	2	172	2	169	2
17	**Rybnica**	241	3	246	3	237	3	235	3	239	3
18	**Susiec I**	802	10	819	10	813	10	775	10	741	9
19	**Susiec II**	525	7	509	6	507	6	537	7	554	7
20	**Wólka Łosiniecka**	340	4	340	4	342	4	339	4	348	4
21	**Zawadki**	121	2	122	2	118	1	119	2	119	2
	suma	**8046**	**100**	**8021**	**100**	**7980**	**100**	**7880**	**100**	**7866**	**100**

Źródło: Doradztwo i Reklama Sp. z o.o. na podstawie danych Urzędu Gminy Susiec

Z powyższej tabeli wynika, że na przestrzeni lat 2012-2016 liczba ludności Gminy Susiec przejawia tendencje spadkowe. W ciągu pięciu lat liczebność Gminy zmniejszyła się aż o 180 osób co daje 3 % aktualnej liczby ludności wg danych na 2016 rok.

Wykres 2. Spadek ludności Gminy Susiec pomiędzy rokiem 2012 a 2016

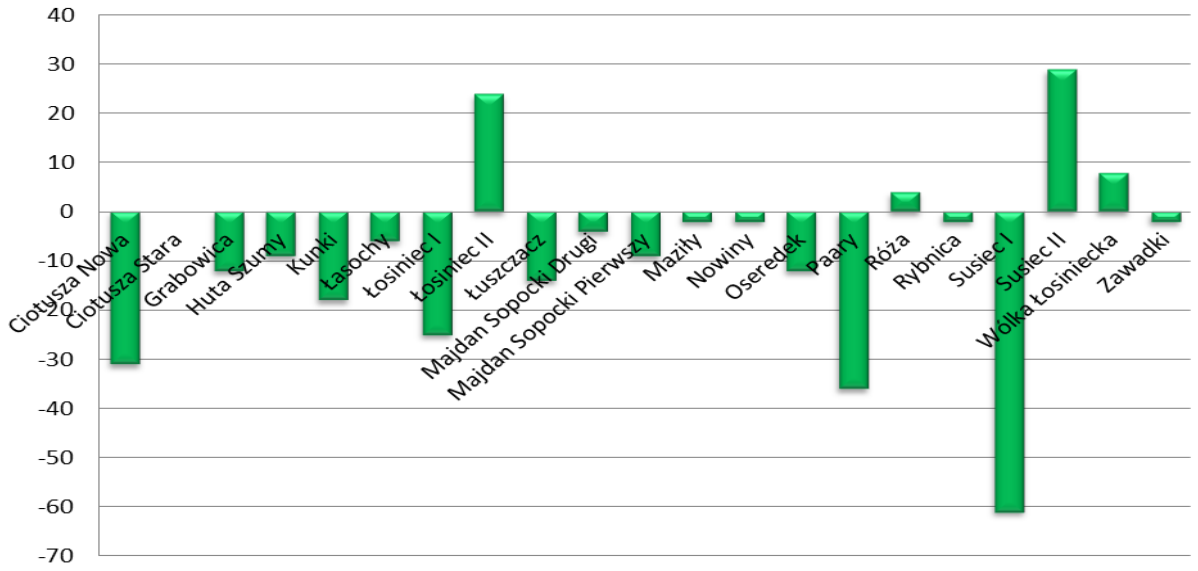

Źródło: Doradztwo i Reklama Sp. z o.o. - opracowanie własne

Wykres powyżej doskonale obrazuje procesy zachodzące w populacji Gminy Susiec, czego efektem jest systematyczny spadek liczby ludności. Można zauważyć, że tylko nieliczne sołectwa wykazują tendencje wzrostowe tj.: Łosiniec II, Róża, Susiec II, Wólka Łosiniecka, natomiast większość sołectw boryka się z problemem spadku ludności.

Ze względu na malejącą liczbę mieszkańców, widoczna jest potrzeba zapewnienia mieszkańcom odpowiedniej infrastruktury społecznej, edukacyjnej, rekreacyjnej,

technicznej, która podniosłaby wartość terenu, a w konsekwencji zahamowałby migrację ludności do pobliskich atrakcyjnych ośrodków miejskich. Widoczna jest tutaj potrzeba technicznej modernizacji obiektów na terenie Gminy oraz wprowadzenie działań naprawczych w sferze społecznej, które pomogłyby w promowaniu regionu, przyciągnięciu przedsiębiorców oraz turystów.

Gęstość zaludnienia na terenie sołectw Gminy Susiec w roku 2016 waha się w przedziale od 10 os.km^2 do 172 os./km^2 . Najmniejsza gęstość zaludnienia została oznaczona na terenie sołectwa Oseredek i wyniosła 10 os./k^2, największa natomiast na terenie sołectwa Susiec I, gdzie wyniosła aż 172 os./km^2. Gęstość zaludnienia dla całej Gminy Susiec wynosiła 41 os./km^2 .

Gęstość zaludnienia w poszczególnych częściach Gminy jest bardzo zróżnicowana a jej dane zaprezentowane zostały na poniższej mapie.

Rysunek 1. Gęstość zaludnienia w Gminie Susiec z podziałem na sołectwa

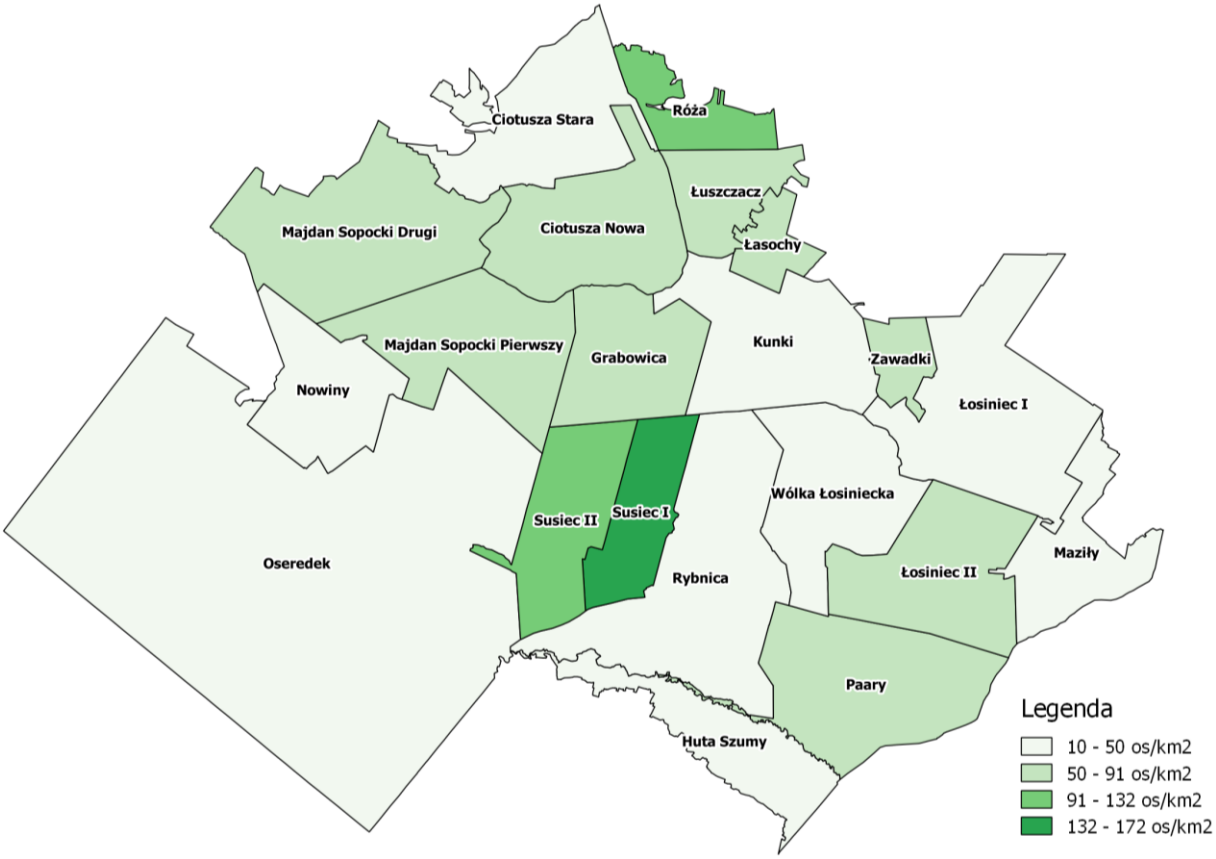

Źródło: Doradztwo i Reklama Sp. z o.o. - opracowanie własne

EKONOMICZNE GRUPY WIEKOWE:

Jednym ze wskaźników przedstawiających strukturę demograficzną Gminy Susiec jest liczba osób w poszczególnych grupach ekonomicznych (wiek przedprodukcyjny 0- 18 lat, produkcyjny 19-60 lat, poprodukcyjny 61 lat i więcej). Dane zawarte w poniższej tabeli przedstawiają podział ludności Gminy Susiec z podziałem na sołectwa oraz ekonomiczne grupy wiekowe na przestrzeni lat 2012-2016. Zaobserwować można zdecydowany spadek ludności w wieku przedprodukcyjnym oraz produkcyjnym, natomiast przedstawione dane ludności wieku poprodukcyjnego potwierdzają proces starzenia się społeczeństwa. Gmina wyraźnie się starzeje oraz wyludnia. Dane na koniec 2016 roku pokazują, że w Gminie Susiec było 1495 osób do lat 18. Liczba osób w wieku produkcyjnym wynosiła z kolei 4687 osób, jednakże na przestrzeni lat (2012-2016) liczba ta zmalała o 101 osób. Zauważyć należy, że liczba ludności „61+" określonych jako grupa poprodukcyjna z roku na rok wzrasta i obecnie osiągnęła liczbę 1684 osoby. Zakładać można że w kolejnych latach przewaga tej grupy wiekowej będzie zdecydowanie się zwiększała. Szczegółowe dane zaprezentowane zostały w tabeli poniżej.

Tabela 7. Ekonomiczne grupy wiekowe ludności Gminy Susiec

Sołectwo	Wiek przedprodukcyjny (0-18 lat)					Wiek produkcyjny (19-60 lat)					Wiek poprodukcyjny (61+ lat)				
	2012	2013	2014	2015	2016	2012	2013	2014	2015	2016	2012	2013	2014	2015	2016
Ciotusza Nowa	115	110	103	102	90	294	296	287	283	284	101	104	108	104	105
Ciotusza Stara	65	61	64	63	66	184	189	190	184	185	50	53	53	49	48
Grabowica	116	112	111	107	103	293	294	297	298	295	116	112	111	110	115
Huta Szumy	28	29	25	23	24	120	117	118	119	118	46	47	46	48	43
Kunki	88	76	77	72	74	260	260	252	252	247	96	98	100	101	105
Łasochy	20	16	16	13	8	60	62	62	63	66	21	23	23	21	21
Łosiniec I	63	56	52	44	42	153	150	147	142	146	30	30	31	32	33
Łosiniec II	64	66	67	67	69	217	217	230	223	217	62	71	75	77	81
Łuszczacz	119	114	112	105	101	249	251	249	249	253	87	86	86	86	87
Majdan Sopocki Drugi	131	130	134	133	140	386	381	376	375	361	88	92	92	94	100
Majdan Sopocki Pierwszy	92	93	90	95	93	317	320	316	313	308	110	109	110	108	109
Maziły	41	41	44	42	46	125	119	116	113	114	52	53	53	55	56
Nowiny	63	64	61	54	56	154	154	155	155	160	62	60	61	58	61
Oseredek	105	104	104	101	96	323	319	318	322	323	117	116	111	113	114
Paary	89	92	96	91	90	304	300	305	293	291	176	168	158	151	152
Róża	36	35	38	40	37	90	94	91	90	90	39	41	42	42	42
Rybnica	36	39	38	39	41	170	170	161	158	158	35	37	38	38	40
Susiec I	119	134	135	122	134	479	521	514	502	452	204	164	164	151	155
Susiec II	133	109	105	113	97	348	310	312	311	344	44	90	90	113	113
Wólka Łosiniecka	65	66	69	64	66	200	197	198	198	202	75	77	75	77	80
Zawadki	33	33	29	24	22	62	65	65	71	73	26	24	24	24	24
suma	**1621**	**1580**	**1570**	**1514**	**1495**	**4788**	**4786**	**4759**	**4714**	**4687**	**1637**	**1655**	**1651**	**1652**	**1684**

Źródło: Doradztwo i Reklama Sp. z o.o. na podstawie danych z Urzędu Gminy Susiec

2.2. POMOC SPOŁECZNA

Zadaniami związanymi z udzielaniem pomocy społecznej na obszarze Gminy Susiec zajmuje się Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej (GOPS) w Suścu. Do jego głównych celów pomocy społecznej zaliczyć należy:

- pomoc osobom i rodzinom oraz doprowadzenie do ich życiowego usamodzielniania,
- zapewnienie dochodu na poziomie interwencji socjalnej - dla osób nie posiadających dochodu lub o niskich dochodach, w wieku poprodukcyjnym i osobom niepełnosprawnym,
- zapewnienie dochodu do wysokości poziomu interwencji socjalnej osobom i rodzinom o niskich dochodach, które wymagają okresowego wsparcia,
- zapewnienie profesjonalnej pomocy rodzinom dotkniętym skutkami patologii społecznej, w tym przemocą w rodzinie,
- integracja społeczna osób wykluczonych społecznie,
- stworzenie sieci usług socjalnych.

GOPS udziela świadczeń mieszkańcom z wyszczególnieniem następujących przyczyn:

- alkoholizm,
- bezdomność,
- bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych - niepełna rodzina,
- bezrobocie,
- długotrwała lub ciężka choroba,
- niepełnosprawność,
- potrzeba ochrony macierzyństwa,
- ubóstwo,
- wielodzietność.

Na podstawie danych pozyskanych z Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Suścu, zestawiona została w formie tabelarycznej (tabela poniżej) liczba osób

korzystająca z wyżej wymienionych świadczeń na przestrzeni lat 2012-2016. Pomimo zmniejszającej się ogólnej liczby osób korzystających z przedstawionych świadczeń należy zwrócić uwagę na duży odsetek osób które pobierają świadczenia z powodu:

- bezrobocia,
- długotrwałej lub ciężkiej choroby,
- niepełnosprawności.

Tabela 8. Najczęstsze przyczyny pobierania świadczeń społecznych na przestrzeni lat 2012-2016

Przyczyna	Gmina Susiec				
	2012	2013	2014	2015	2016
Alkoholizm	19	15	9	6	6
Bezdomność	3	3	3	1	2
Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych - niepełna rodzina	24	19	12	13	3
Bezrobocie	185	191	158	143	123
Długotrwała lub ciężka choroba	128	163	151	131	132
Niepełnosprawność	111	127	114	121	103
Potrzeba ochrony macierzyństwa	58	149	115	97	83
Ubóstwo	81	71	67	42	33
Wielodzietność	66	70	53	63	57

Źródło: Doradztwo i Reklama Sp. z o.o. - opracowanie własne

W grudniu 2016 rok z wyżej wymienionych przyczyn pobierania świadczeń pomocy społecznej korzystało w gminie 542 osoby. Na podobnym poziomie utrzymuje się liczba osób korzystających z pomocy społecznej co jest spowodowane niepełnosprawnością czy też długotrwałą lub ciężką chorobą, zmalała natomiast liczba osób obciążonych alkoholizmem oraz bezdomnością. Podkreślić należy, iż w dobie XXI wieku, na terenie Gminy Susiec odnotowane są jeszcze dwa przypadki bezdomności. Tendencje wzrostowe pobierania świadczeń odnotowano w zakresie potrzeby ochrony macierzyństwa. Szczegółowe dane dotyczące przyczyn pozyskiwania pomocy społecznej przez mieszkańców poszczególnych sołectw na przestrzeni ostatnich 5-ciu lat przedstawia tabela poniżej:

Tabela 9. Przyczyny pozyskiwania pomocy społecznej przez mieszkańców Gminy Susiec z podziałem na sołectwa w latach 2012-2016

	Ciotusza Nowa					Ciotusza Stara					Grabowica				
	2012	2013	2014	2015	2016	2012	2013	2014	2015	2016	2012	2013	2014	2015	2016
Alkoholizm	**1**	**1**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**1**	**0**	**0**	**1**	**1**
Bezdomność	1	1	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych-niepełna rodzina	4	3	2	1	0	1	2	0	1	0	1	2	1	1	0
Bezrobocie	19	23	15	12	10	6	7	6	6	4	15	13	15	9	9
Długotrwała lub ciężka choroba	8	17	13	11	10	6	7	9	7	6	16	15	15	14	16
Niepełnosprawność	6	10	5	7	7	6	7	8	8	6	15	19	16	10	9
Potrzeba ochrony macierzyństwa	11	16	13	11	8	8	11	9	13	8	21	23	10	8	6
Ubóstwo	9	13	10	9	6	6	5	6	2	1	3	3	3	2	4
Wielodzietność	5	6	3	4	2	8	6	7	9	9	5	5	7	9	6
	Huta Szumy					**Kunki**					**Łasochy**				
	2012	**2013**	**2014**	**2015**	**2016**	**2012**	**2013**	**2014**	**2015**	**2016**	**2012**	**2013**	**2014**	**2015**	**2016**
Alkoholizm	**1**	**1**	**1**	**0**	**1**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
Bezdomność	1	1	1	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych-niepełna rodzina	0	0	1	0	0	1	1	1	1	1	0	0	0	0	0
Bezrobocie	2	2	1	1	9	2	2	2	5	2	1	1	1	0	0
Długotrwała lub ciężka choroba	0	0	2	2	1	4	4	5	6	12	2	0	1	2	1
Niepełnosprawność	2	1	1	0	0	3	6	4	8	8	0	0	0	0	0
Potrzeba ochrony macierzyństwa	0	1	2	0	0	6	4	3	1	1	1	1	1	0	0
Ubóstwo	5	4	12	0	1	2	1	2	1	1	3	1	2	2	1
Wielodzietność	1	1	0	0	0	3	5	3	4	8	0	0	1	0	0

Tabela 9. cd.

	Łosiniec I					Łosiniec II					Łuszczacz				
	2012	2013	2014	2015	2016	2012	2013	2014	2015	2016	2012	2013	2014	2015	2016
Alkoholizm	**4**	**2**	**1**	**0**	**0**	**3**	**3**	**2**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
Bezdomność	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1	1	0	0
Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych-niepełna rodzina	3	0	0	0	0	0	2	0	0	0	0	0	0	0	0
Bezrobocie	10	4	13	3	3	9	9	3	8	5	9	11	9	10	5
Długotrwała lub ciężka choroba	4	3	7	4	2	5	6	5	6	4	9	13	7	6	6
Niepełnosprawność	4	3	6	4	3	4	7	4	6	5	5	6	8	6	4
Potrzeba ochrony macierzyństwa	6	5	7	4	1	5	9	4	4	4	10	15	15	15	11
Ubóstwo	3	0	0	0	0	2	2	1	0	0	3	3	3	1	0
Wielodzietność	0	0	1	2	0	3	3	2	3	3	4	5	5	6	7
	Majdan Sopocki Drugi					**Majdan Sopocki Pierwszy**					**Maziły**				
	2012	**2013**	**2014**	**2015**	**2016**	**2012**	**2013**	**2014**	**2015**	**2016**	**2012**	**2013**	**2014**	**2015**	**2016**
Alkoholizm	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**1**	**1**	**1**	**1**	**1**	**1**	**1**	**1**	**0**
Bezdomność	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych-niepełna rodzina	2	2	3	2	0	3	1	0	0	0	0	0	0	0	0
Bezrobocie	24	22	20	19	20	13	13	10	8	11	2	6	3	2	2
Długotrwała lub ciężka choroba	6	8	9	8	12	9	12	16	10	10	3	4	6	4	2
Niepełnosprawność	4	4	4	5	6	8	7	12	10	11	4	4	3	4	3
Potrzeba ochrony macierzyństwa	12	10	10	10	9	4	9	11	6	4	2	4	1	2	1
Ubóstwo	3	2	3	3	3	2	0	0	1	1	4	6	3	1	0
Wielodzietność	6	7	5	5	4	4	4	3	3	2	1	2	1	1	0

Tabela 9. cd.

	Nowiny					Oseredek					Paary				
	2012	2013	2014	2015	2016	2012	2013	2014	2015	2016	2012	2013	2014	2015	2016
Alkoholizm	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**1**	**1**	**1**	**1**	**1**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
Bezdomność	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych-niepełna rodzina	1	1	0	1	1	0	0	1	1	0	1	0	0	0	0
Bezrobocie	9	11	8	8	3	9	7	9	13	9	4	6	5	3	3
Długotrwała lub ciężka choroba	4	6	5	3	3	7	7	7	6	15	6	5	3	3	5
Niepełnosprawność	3	4	1	1	1	8	4	5	9	9	5	6	2	1	2
Potrzeba ochrony macierzyństwa	6	8	7	6	5	5	6	3	1	1	1	1	2	2	10
Ubóstwo	1	2	1	2	1	4	3	5	3	2	8	7	1	3	3
Wielodzietność	3	6	6	6	5	2	1	1	3	7	3	1	0	1	0
	Róża					**Susiec I**					**Susiec II**				
	2012	**2013**	**2014**	**2015**	**2016**	**2012**	**2013**	**2014**	**2015**	**2016**	**2012**	**2013**	**2014**	**2015**	**2016**
Alkoholizm	**1**	**1**	**0**	**0**	**0**	**3**	**2**	**2**	**0**	**0**	**1**	**1**	**0**	**0**	**1**
Bezdomność	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych-niepełna rodzina	1	0	1	1	0	2	1	1	1	1	1	0	0	0	0
Bezrobocie	6	6	8	7	7	20	20	10	11	8	11	10	6	11	5
Długotrwała lub ciężka choroba	4	6	6	7	3	12	22	18	21	16	13	11	6	4	3
Niepełnosprawność	3	3	5	3	0	7	17	15	19	15	14	8	8	7	6
Potrzeba ochrony macierzyństwa	4	5	6	6	5	2	8	3	2	2	6	2	3	2	2
Ubóstwo	2	2	2	2	0	5	5	4	3	2	6	4	3	5	2
Wielodzietność	1	2	2	2	1	6	4	1	1	0	6	4	0	0	0

Tabela 9. cd.

	Rybnica					Wólka Łosiniecka					Zawadki				
	2012	2013	2014	2015	2016	2012	2013	2014	2015	2016	2012	2013	2014	2015	2016
Alkoholizm	**1**	**1**	**0**	**2**	**1**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**1**	**0**	**0**	**0**	**0**
Bezdomność	0	0	0	0	0	0	0	0	0		0	0	0	0	
Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych-niepełna rodzina	1	1	0	0	0	1	2	0	2	0	1	1	1	1	0
Bezrobocie	2	6	3	1	1	6	8	7	5	5	6	4	4	1	2
Długotrwała lub ciężka choroba	1	6	2	1	1	5	8	7	6	4	4	3	2	0	0
Niepełnosprawność	3	3	1	3	3	5	8	5	9	5	2	0	1	1	0
Potrzeba ochrony macierzyństwa	0	5	0	0	0	5	4	5	4	5	1	2	0	0	0
Ubóstwo	3	2	2	0	0	2	2	1	1	2	5	4	3	1	3
Wielodzietność	0	2	0	0	0	2	3	3	2	2	3	3	2	2	1

Źródło: Doradztwo i Reklama Sp. z o.o. – na podstawie danych Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Suścu udziela mieszkańcom zasiłków z różnych powodów. Głównym powodem pozyskiwania pomocy społecznej przez mieszkańców Gminy Susiec jest ubóstwo, długotrwała lub ciężka choroba jak również niepełnosprawność. Ubóstwo, to pojęcie, które z jednej strony określa warunki życia jednostki, a z drugiej strony wskazuje na nierówności i sprzeczności występujące w społeczeństwie. Zasięg ubóstwa na terenie Gminy Susiec określony został na podstawie analizy problemów społecznych oraz pobieranych z tego względu świadczeń (jako suma problemów społecznych tj.: bezrobocie, bezdomność, wielodzietność, niepełna rodzina oraz ubóstwo w rozumieniu GOPS). Ze względu na to, iż wyżej wymienione świadczenia przyznawane są najczęściej, to właśnie one przedstawione zostały bardziej szczegółowo w diagnozie.

Poniższa mapa przedstawia przestrzenny rozkład zjawiska ubóstwa występującego na terenie Gminy Susiec w przeliczeniu na 100 mieszkańców, według danych na grudzień 2016 roku, uwzględniając podział Gminy na sołectwa.

Mapa 3. Pobieranie świadczeń przez mieszkańców poszczególnych sołectw Gminy Susiec – ubóstwo na 100 mieszkańców

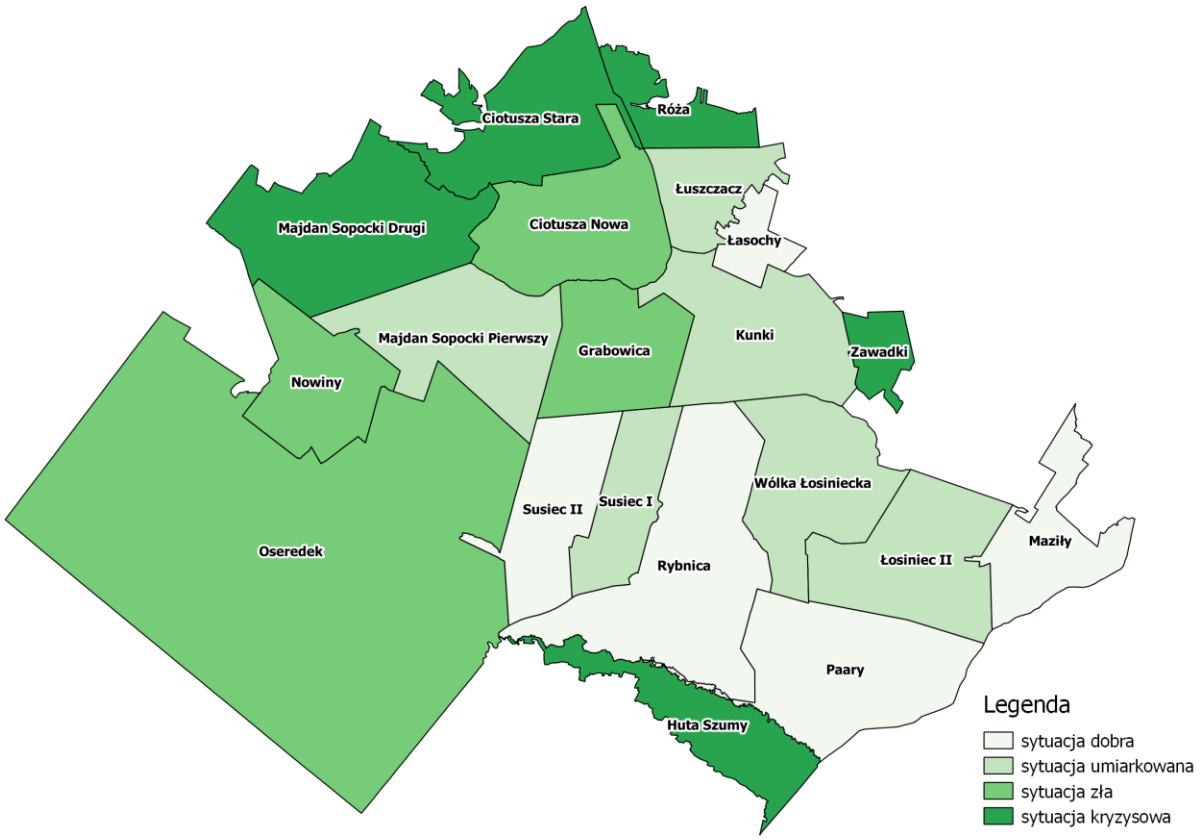

Źródło: Doradztwo i Reklama Sp. z o.o. - opracowanie własne

W 2016 roku 218 osoby (co stanowi aż 41,05% wszystkich osób korzystających ze świadczeń ujętych w diagnozie), które korzystały ze świadczeń przyznawanych przez GOPS to osoby objęte zasięgiem ubóstwa. Najwięcej takich świadczeń przyznano w sołectwach: Róża, Zawadki, Ciotusza Stara, Majdan Sopocki Drugi oraz Huta Szumy (sytuacja kryzysowy) oraz sołectwach: Ciotusza Nowa, Grabowica, Nowiny i Oseredek (sytuacja zła).

Mapa 4. Pobieranie świadczeń przez mieszkańców sołectw Gminy Susiec - długotrwała lub ciężka choroba na 100 mieszkańców

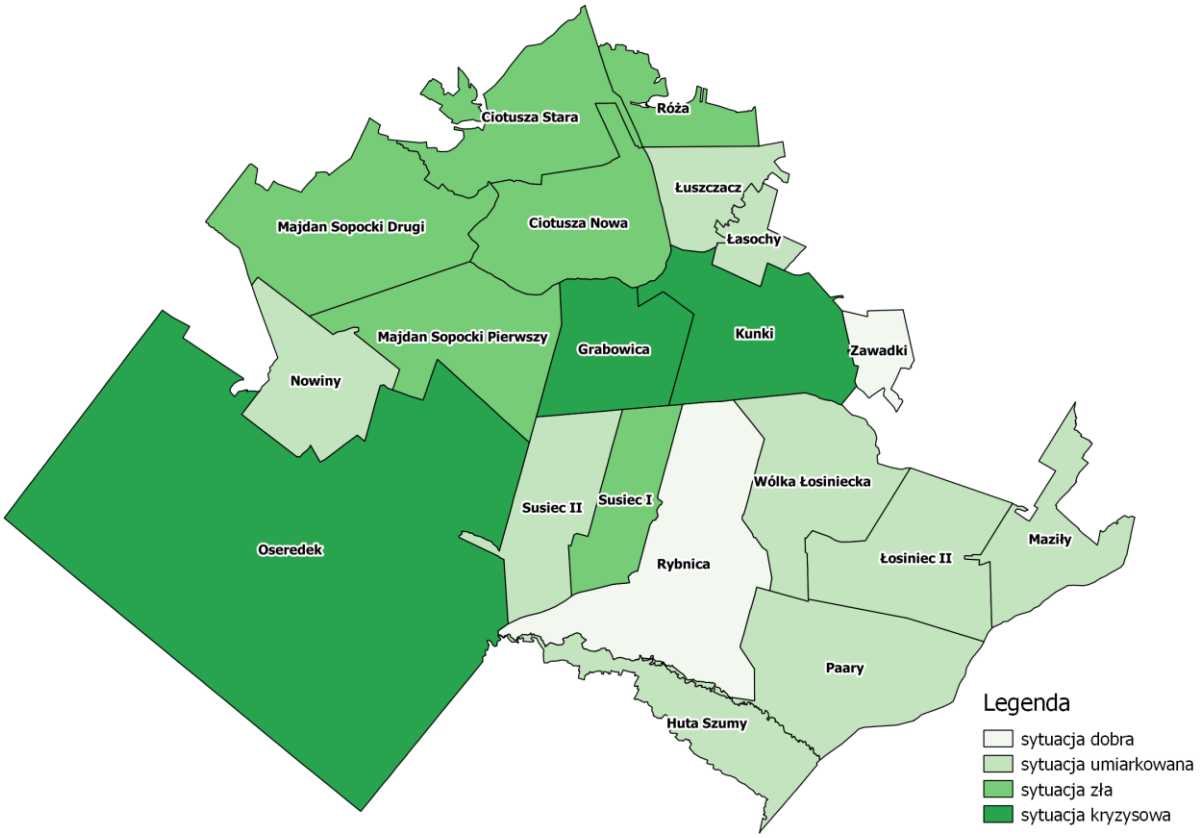

Źródło: Doradztwo i Reklama Sp. z o.o. - opracowanie własne

W przypadku Gminy Susiec znaczną częścią przyczyn pozyskania pomocy społecznej było pozostawanie mieszkańców w stanie długotrwałej lub ciężkiej choroby. Stan taki związany jest ze wzrostem udziału osób wieku poprodukcyjnego („61+") w ogóle społeczeństwa. Liczba osób „starszych" z roku na rok wzrasta, co staje się realnym problem wykluczenia społecznego, którego objawami mogą być: pełne odcięcie lub niski poziom uczestnictwa w życiu zbiorowym. Ponadto długotrwała lub ciężka choroba członka gospodarstwa domowego dezorganizuje życie rodziny. Niejednokrotnie w związku z podjęciem opieki nad takimi osobami, członek rodziny zmuszony jest częściowo lub w całości zrezygnować z pracy zarobkowej.

Sołectwa Kunki, Grabowica, Oseredek to obszary o największej ilości świadczonych z tego tytułu świadczeń. Należy podkreślić, iż sytuację złą na tle całej Gminy Susiec osiągnęły również sołectwa: Róża, Susiec I, Ciotusza Nowa, Ciotusza Stara, Majdan Sopocki Drugi, Majdan Sopocki Pierwszy.

Mapa 5. Pobieranie świadczeń przez mieszkańców sołectw Gminy Susiec – niepełnosprawność na 100 mieszkańców

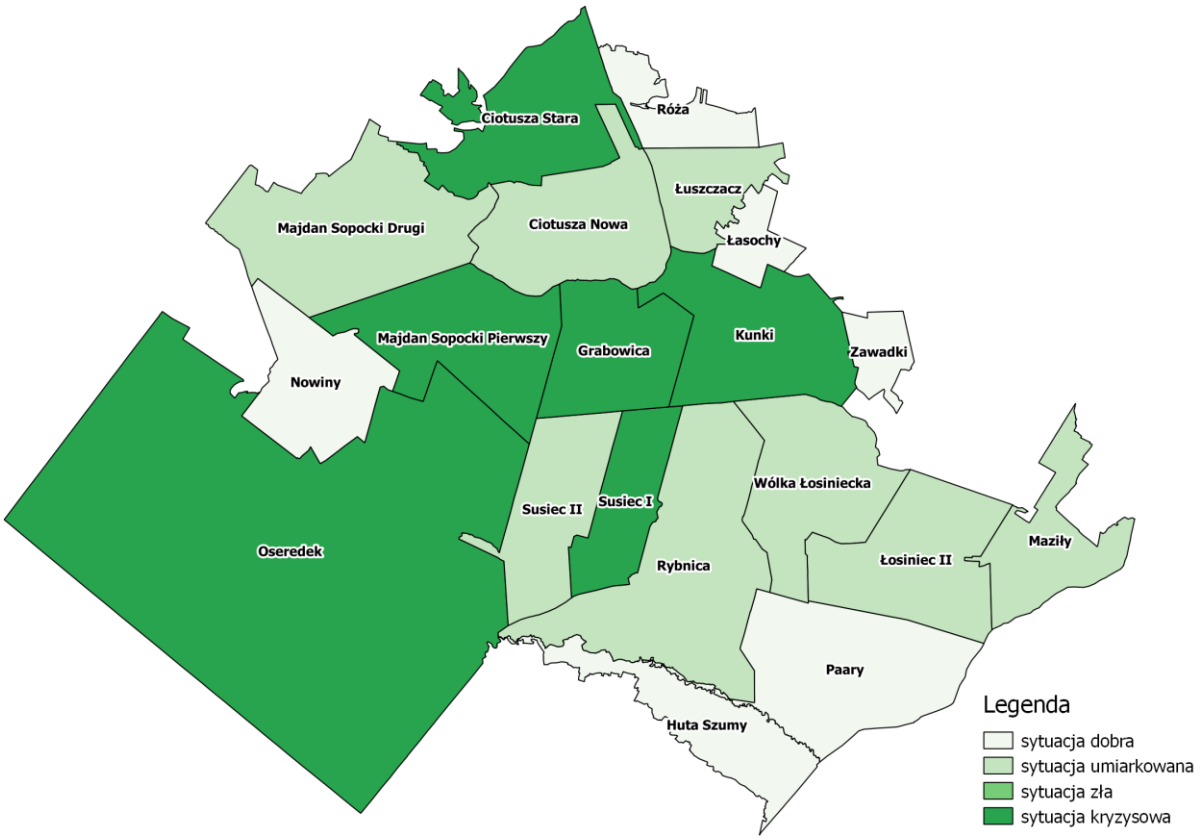

Źródło: Doradztwo i Reklama Sp. z o.o. - opracowanie własne

Zgodnie z danymi Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej najwięcej zasiłków ze względu na niepełnosprawność wydano w sołectwach: Grabowica, Kunki, Majdan Sopocki Drugi, Oseredek, które stanowią aż 53,40 % wydanych na terenie całej gminy świadczeń z tytułu niepełnosprawności.

Jednakże po przeliczeniu wyżej wymienionego wskaźnika na 100 mieszkańców danego sołectwa problem widoczny jest na przeważającym obszarze Gminy Susiec. Najwyższy wskaźnik prezentuje się w sołectwach: Ciotusza Stara, Majdan Sopocki Pierwszy, Grabowica, Kunki, Susiec I, Oseredek.

2.3. BEZROBOCIE

Trwały brak pracy jest czynnikiem, który ma decydujący wpływ na zaspokojenie ważnych potrzeb społecznych w różnych sferach życiowych. Bezpośrednią konsekwencją bezrobocia jest narastająca patologia społeczna, poczucie zagrożenia bezpieczeństwa publicznego jak również pogłębienie się niepewności społecznej. Długotrwały brak pracy powoduje szybszą degradację ekonomiczną jednostki a przede wszystkim rodziny, potęguje biedę poszerzający tym samym sferę ubóstwa.

Ogólna liczba osób pozostających bez pracy na terenie Gminy Susiec w latach 2012-2013 zwiększyła się przyjmując wartości od 550 do 553, a następnie do 2016 roku znacznie spadła. W roku 2016 liczba bezrobotnych kształtowała się na poziomie 295 osób, co względem roku 2012 stanowiło spadek o 41%.

Osiągnięty w roku 2016 stopień bezrobocia w porównaniu ze wcześniejszymi latami (od roku 2014) jest niższy, co może mieć związek ze spadkiem liczby mieszkańców w gminie. Najwyższy poziom zarejestrowanego bezrobocia odnotowano w 2013roku - 553 osób. W roku 2016 w gminie było 295 osób zarejestrowanych jako bezrobotni. Wśród osób bezrobotnych, znaczący odsetek to osoby długotrwale bezrobotne - ponad 52%. Osoby te, jak wiadomo wymagają zdecydowanie intensywniejszego i długotrwałego procesu aktywizacji zawodowej i społecznej. W przypadku osób długo pozostających poza rynkiem pracy, w procesie aktywizacji ważne jest by wzmacniać ich relacje z innymi, szczególnie w środowisku lokalnym. Budowanie dobrych relacji sąsiedzkich, anonimowe grupy wsparcia, grupy hobbystyczne, zdecydowanie zwiększają szanse tych osób na trwałą inkluzję społeczną. Obraz zarejestrowanego bezrobocia w gminie dopełnia odsetek młodych osób bezrobotnych w wieku do 30 roku życia, którego liczba w 2016 roku wyniosła 123 osoby - 42% bezrobotnych ogółem. Z kolei odsetek osób bezrobotnych powyżej 50 roku życia wyniósł 21%.

Dane pozyskane z Powiatowego Urzędu Pracy oraz Urzędu Gminy na grudzień 2016 roku pozwoliły przeanalizować liczbę osób pozostających bez pracy. Szczególnie istotne dla procesu rewitalizacji jest wyodrębnienie obszaru gminy o największej koncentracji zjawisk kryzysowych.

Szczegółowe zestawienie liczby osób bezrobotnych, długotrwale bezrobotnych oraz poniżej 30 roku życia i powyżej 50 lat przedstawia poniższa tabela.

Tabela 10. Szczegółowe zestawienie osób bezrobotnych w latach 2012-2016

Lp.	Sołectwo	2012			2013			2014				2015				2016			
		ogółem	Osoby długotrwale bezrobotne	Osoby w wieku 50+	ogółem	Osoby długotrwale bezrobotne	Osoby w wieku 50+	ogółem	Osoby długotrwale bezrobotne	Osoby w wieku <30	Osoby w wieku 50+	ogółem	Osoby długotrwale bezrobotne	Osoby w wieku<30	Osoby w wieku 50+	ogółem	Osoby długotrwale bezrobotne	Osoby w wieku <30	Osoby w wieku 50+
1	Ciotusza Nowa	37	17	1	36	22	5	25	16	13	2	15	8	7	1	17	8	6	2
2	Ciotusza Stara	22	13	2	20	13	2	19	7	12	2	14	13	5	0	17	8	5	3
3	Grabowica	39	26	4	26	18	3	28	15	14	5	24	15	7	6	26	11	13	5
4	Huta Szumy	11	3	3	13	5	2	10	6	4	2	10	4	4	3	6	3	2	2
5	Kunki	19	6	0	21	9	1	16	4	5	3	16	4	6	2	14	4	6	3
6	Łasochy	3	1	1	3	0	0	2	0	2	0	3	1	3	0	4	0	2	0
7	Łosiniec (Łosiniec I i Łosiniec II)	51	32	7	60	33	9	38	25	15	6	38	19	16	5	24	16	12	8
8	Łuszczacz	30	19	2	27	17	2	28	19	16	2	20	13	6	3	19	9	9	5
9	Majdan Sopocki Drugi	56	27	7	54	31	11	35	15	14	4	40	17	19	5	18	11	8	3
10	Majdan Sopocki Pierwszy	34	17	2	35	20	1	24	18	10	3	23	10	10	5	14	10	8	2
11	Maziły	12	8	0	10	4	0	6	4	3	0	5	3	4	0	4	1	1	2
12	Nowiny	13	6	2	13	5	3	12	10	5	3	16	6	10	5	12	7	6	0
13	Oseredek	29	13	1	32	11	1	24	14	11	1	23	7	13	2	18	6	15	7
14	Paary	27	12	4	41	19	5	25	14	12	5	20	13	7	5	18	11	4	7
15	Róża	14	10	1	14	11	0	12	10	7	0	11	7	5	0	8	8	4	0
16	Rybnica	18	9	4	21	10	6	18	7	8	6	24	4	11	5	9	3	2	2
17	Susiec I	56	30	9	54	28	10	43	23	17	7	32	16	6	6	30	18	10	6
18	Susiec II	43	23	7	41	21	7	34	18	13	4	25	12	5	6	23	13	4	3
19	Wólka Łosiniecka	22	13	2	22	9	1	20	15	9	0	14	9	4	1	12	6	4	2
20	Zawadki	14	9	0	10	8	0	6	2	4	0	4	3	2	1	2	0	2	0
	suma	**550**	**294**	**59**	**553**	**294**	**69**	**425**	**242**	**194**	**55**	**377**	**184**	**150**	**61**	**295**	**153**	**123**	**62**

Źródło: Doradztwo i Reklama Sp. z o.o. na podstawie danych PUP oraz Urzędu Gminy Susiec

Analizując dane z tabeli powyżej zaobserwować należy że większa część gminy posiada duży odsetek bezrobotnych w sołectwie, co zaznaczone na mapie zostało jako stan kryzysowy.

Najbardziej widoczne zjawisko bezrobocia w poszczególnych sołectwach, przedstawiono na poniższych mapach obejmujących:

- liczbę bezrobotnych na 100 mieszkańców danego sołectwa,
- liczbę długotrwale bezrobotnych na 100 mieszkańców danego sołectwa,
- liczbę bezrobotnych do 30-tego roku życia na 100 mieszkańców danego sołectwa,
- liczbę bezrobotnych powyżej 50-tego roku życia na 100 mieszkańców danego sołectwa.

Mapa 6. Liczba bezrobotnych na 100 mieszkańców danego sołectwa Gminy Susiec w 2016 roku

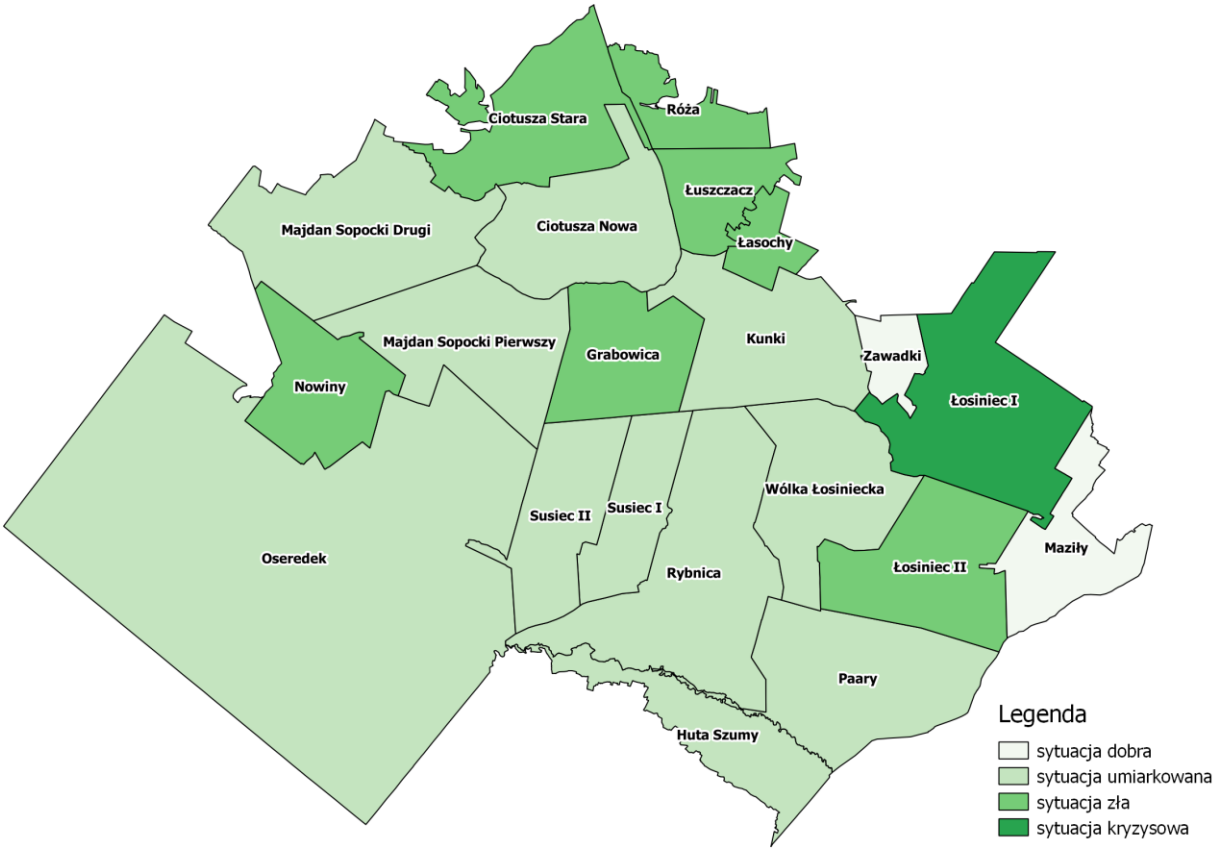

Źródło: Doradztwo i Reklama Sp. z o.o. - opracowanie własne

Do sytuacji kryzysowych pod względem liczby osób bezrobotnych w przeliczeniu na 100 mieszkańców zaliczyć należy sołectwo Łosiniec I. Zła sytuacja pod względem bezrobocia jest widoczna aż w 7 sołectwach: Nowiny, Ciotusza Stara, Róża, Łuszczacz, Łasochy, Grabowica, Łosiniec II.

Mapa 7. Liczba długotrwale bezrobotnych na 100 mieszkańców danego sołectwa Gminy Susiec w 2016 roku

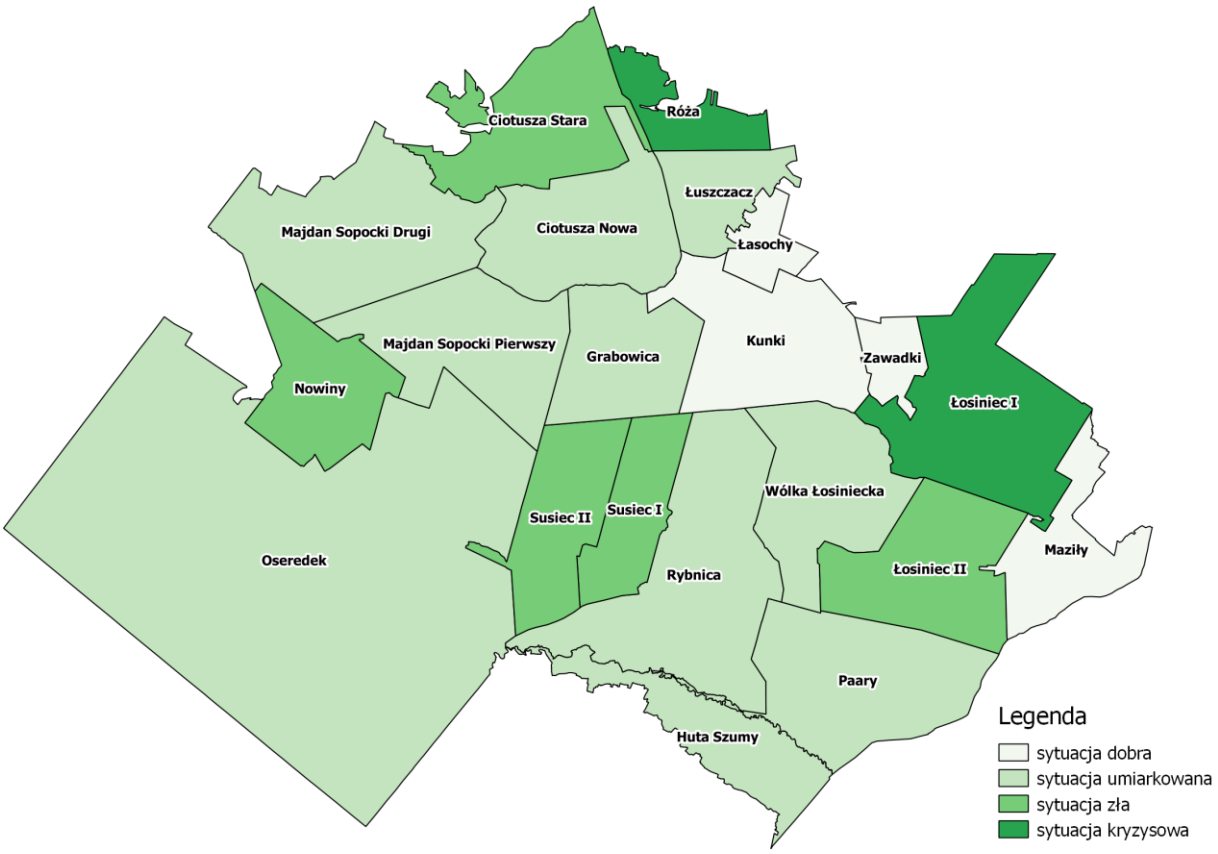

Źródło: Doradztwo i Reklama Sp. z o.o. - opracowanie własne

Analizując powyższą mapę obejmującą liczbę osób długotrwale pozostających jako bezrobotni, do sytuacji kryzysowych należy zaliczyć sołectwa: Ciotusza Łosiniec I, Róża. Podobnie jak przy liczbie bezrobotnych ogółem, problem bezrobocia osiąga złą sytuację jeszcze w 5 sołectwach tj.: Ciotusza Stara, Nowiny, Susiec I, Susiec II, Łosiniec II.

Mapa 8. Liczba bezrobotnych do 30-tego roku życia na 100 mieszkańców danego sołectwa Gminy Susiec w 2016 roku

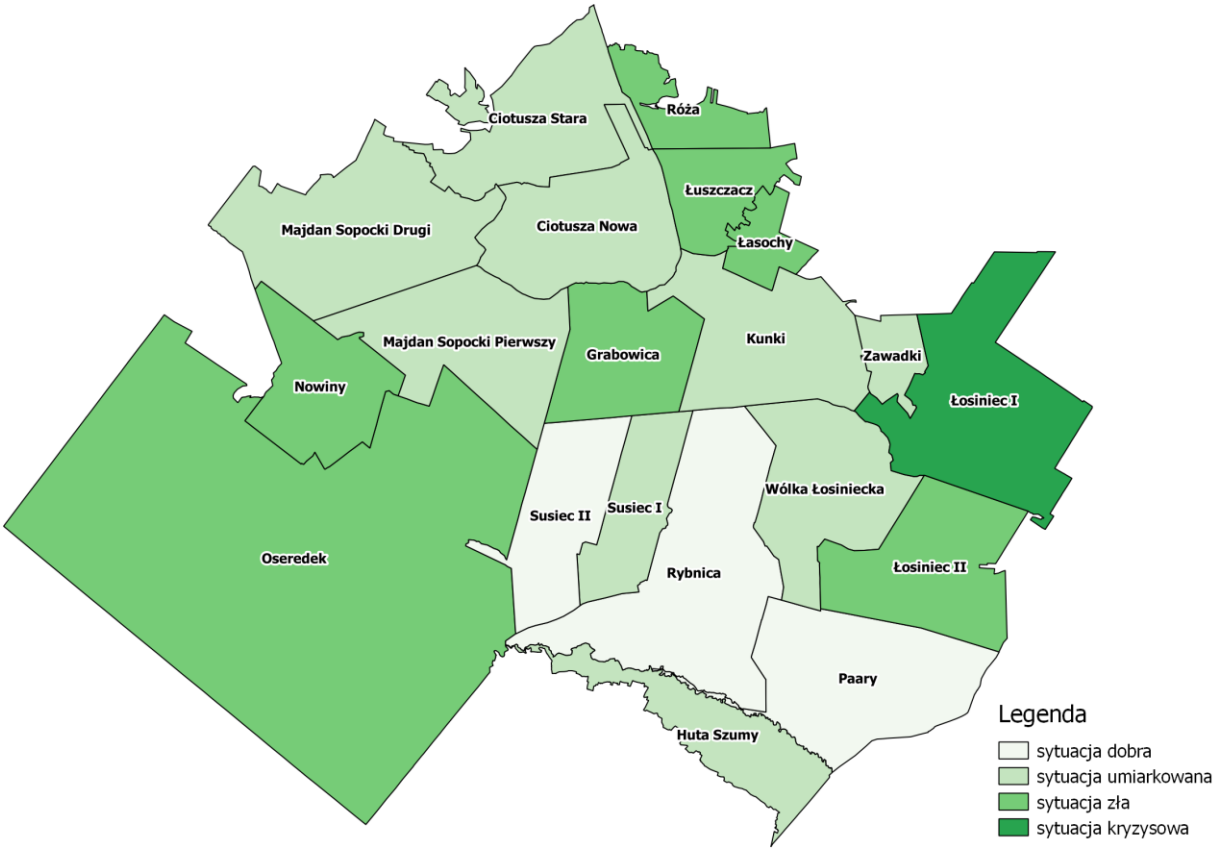

Źródło: Doradztwo i Reklama Sp. z o.o. - opracowanie własne

Sytuacja kryzysowa w kontekście osób bezrobotnych młodych (do 30 lat) przeważa w sołectwie Łosiniec I. Należy jednak pamiętać, że na terenie Gminy Susiec występuje duży odsetek bezrobocia osób młodych dlatego należy również zauważyć sołectwa, które przedstawione są na mapie jako sytuacja zła, tj.: Ciotusza Stara, Łuszczacz, Majdan Sopocki Pierwszy, Zawadki, Łosiniec I oraz Łosiniec II.

Mapa 9. Liczba bezrobotnych powyżej 50-tego roku życia na 100 mieszkańców danego sołectwa Gminy Susiec w 2016 roku

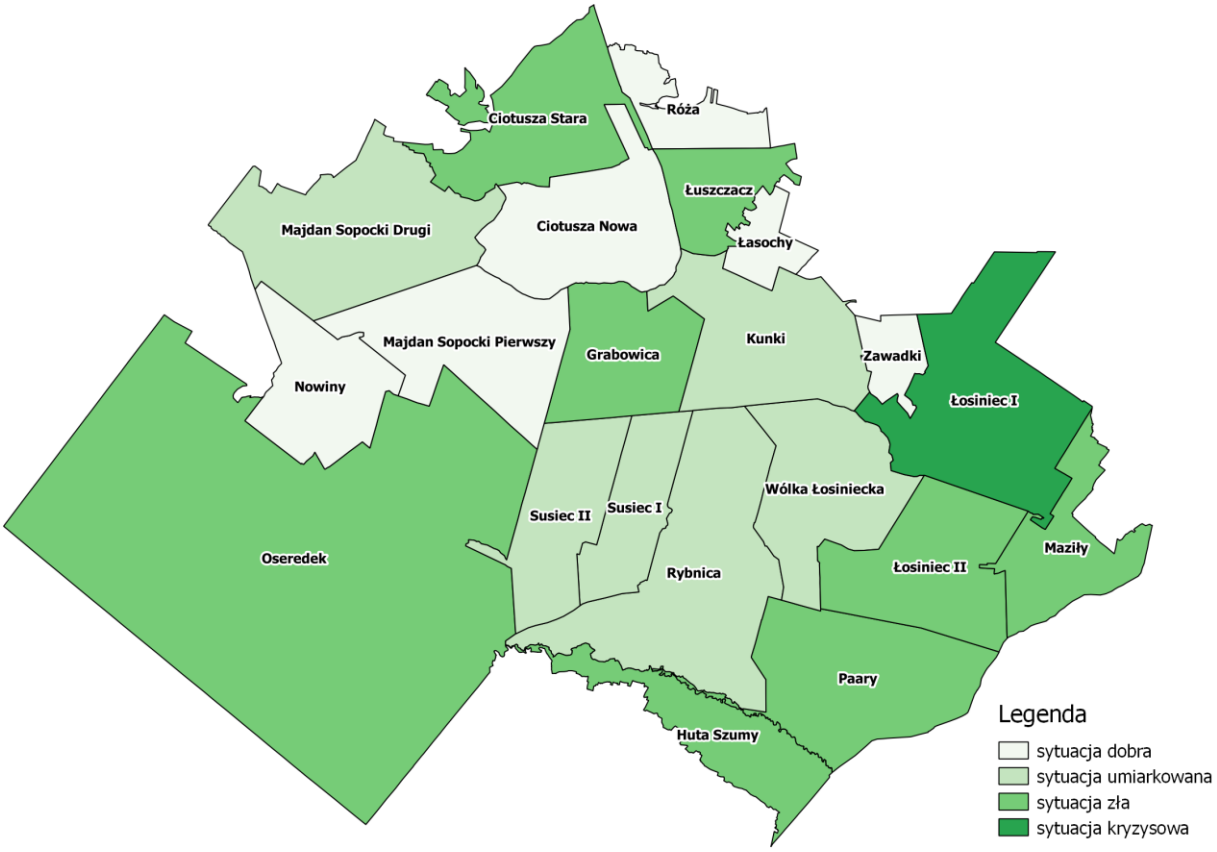

Źródło: Doradztwo i Reklama Sp. z o.o. - opracowanie własne

Dużym problemem jest również bezrobocie wśród osób „starszych". Sytuacja kryzysowa występuję w sołectwie Łosiniec I.

Sytuacja w sołectwach: Ciotusza Stara, Łuszczacz, Grabowica, Oseredek, Łosiniec II, Maziły, Paary, Huta Szumy to sołectwa określona została jako zła.

2.4. EDUKACJA

W roku szkolnym 2014/2015 Gmina Susiec była organem prowadzącym dwa zespoły szkół, które składały się ze szkół podstawowych oraz gimnazjów w sołectwie Susiec I i Majdan Sopocki Pierwszy a także Szkoły Podstawowej w Łosińcu. Nauczanie odbywa się również w niepublicznych szkołach podstawowych o uprawnieniach szkół publicznych w miejscowości Łuszczacz i Grabowica. Ponadto do niepublicznych placówek zaliczyć należy również punkt przedszkolny pod nazwą „Klub Przedszkolaka" w Suścu.

Tabela 11. Stan organizacji gimnazjów w Gminie Susiec

Lp.	Sołectwo	Liczba oddziałów	Liczba uczniów ogółem	kl. I	kl. II	kl. III
1	**Susiec**	6,00	116	42	33	41
2	**Majdan Sopocki Pierwszy**	5,00	79	28	21	30

Źródło: Doradztwo i Reklama Sp. z o.o. na podstawie danych Urzędu Gminy Susiec

Tabela 12. Stan organizacji szkół podstawowych na rok 2014/2015 na podstawie sprawozdania z dnia 31 marca 2015 r. do Systemu Informacji Oświatowej (SIO)

Lp.	Sołectwo	Liczba oddziałów	Uczniowie Ogółem „0" + SP	Liczebność oddziałów							
				poniżej "0"	"0"	kl. I	kl. II	kl. III	kl. IV	kl. V	kl. VI
1	**Susiec**	10	195	0	36	32	25	24	26	28	24
2	**Majdan Sopocki Pierwszy**	9	152	23	14	21	25	14	31	12	12
3	**Łosiniec**	7	96	0	16	11	7	9	22	13	18
Razem:		**26**	**443**	**23**	**66**	**64**	**57**	**47**	**79**	**53**	**54**
4	**Łuszczacz**	4	58	0	16	6	8	5	5	5	5
5	**Grabowica**	4	48	0	20	8	3	0	7	6	4
Ogółem:		**37**	**549**	**23**	**102**	**78**	**68**	**52**	**91**	**64**	**64**

Źródło: Doradztwo i Reklama Sp. z o.o. na podstawie danych Urzędu Gminy Susiec

Pojęcie „poniżej 0” na charakter wyłącznie organizacyjny i informuje o liczbie wychowanków w wieku 3 i 4 lata jeżeli oddział dzieci 5-letnich wykazany jest w organizacji jako osobny. W przypadku braku formalnego rozdziału na wiek dzieci wszyscy wychowankowie wykazani zostają w sekcji „0”, jak ma to miejsce w powyższej tabeli za wyjątkiem szkoły w Majdanie Sopockim Pierwszym.

Wykres 3. Procentowy udział uczniów szkół podstawowych na tle Gminy Susiec

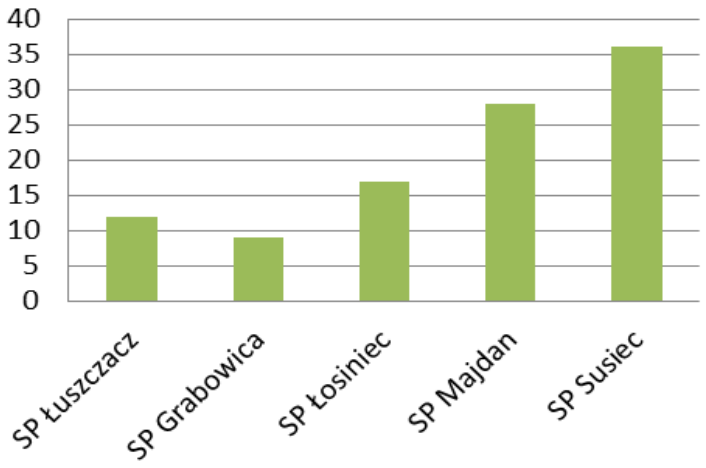

Źródło: Doradztwo i Reklama Sp. z o.o. - opracowanie własne

Z powyższych danych wynika, że 80,7% uczniów szkół podstawowych uczęszcza do szkół publicznych prowadzonych przez Gminę Susiec, natomiast 19,3% uczniów tego typu szkół skupia się w formach szkół niepublicznych o uprawnieniach szkół publicznych lub innych formach wychowania przedszkolnego.

W przypadku uczniów gimnazjum niemal 60% populacji uczęszcza do gimnazjum w Suścu, pozostali uczniowie spełniają ów obowiązek w gimnazjum w Majdanie Sopockim Pierwszym.

Od września 2011 roku działa na terenie gminy inna forma wychowania przedszkolnego pod nazwą „Klub Przedszkolaka”, placówka ta skupia dzieci od lat 3 do 4. Maksymalny limit dzieci w oddziale przedszkolnym wynosi 25 wychowanków.

W przypadku szkół na terenie gminy odbywa się dowożenie ponad połowy uczniów szkół samorządowych, bowiem z 638 uczniów szkół aż 351 stanowią uczniowie dojeżdżający co stanowi 55% ogółu. Warto przy tym zauważyć, że od początku roku

szkolnego 2014/2015 dowożeniem objęci zostali również uczniowie, którzy w poprzednim stanie prawnym nie mogli zostać objęci dowożeniem. Obecnie samorząd partycypuje w 50% kosztów przejazdu dla ww. uczniów.

Tabela 13. Udział liczbowy i procentowy uczniów dojeżdżających w Gminie Susiec

Szkoła	Dowożonych	Liczba uczniów w szkole	% uczniów dowożonych
ZSz w Suścu	186	311	59,81%
ZSz w Majdanie Sopockim Pierwszym	110	231	47,62%
SP w Łosińcu	55	96	57,29%

Źródło: Doradztwo i Reklama Sp. z o.o. na podstawie danych z Urzędu Gminy Susiec

Do oceny poziomu edukacji na terenie Gminy Susiec wykorzystano wyniki sprawdzianu po 6 klasie szkoły podstawowej oraz wyniki z egzaminu gimnazjalnego w roku kalendarzowym 2014/2015.

WYNIK SPRAWDZIANU PO SZKOLE PODSTAWOWEJ

Wyniki poszczególnych szkół ze sprawdzianu na zakończenie szkoły podstawowej w roku szkolnym 2014/2015 obrazuje wykres poniżej:

Wykres 4. Średni procentowy wynik sprawdzianu 6-klasisty

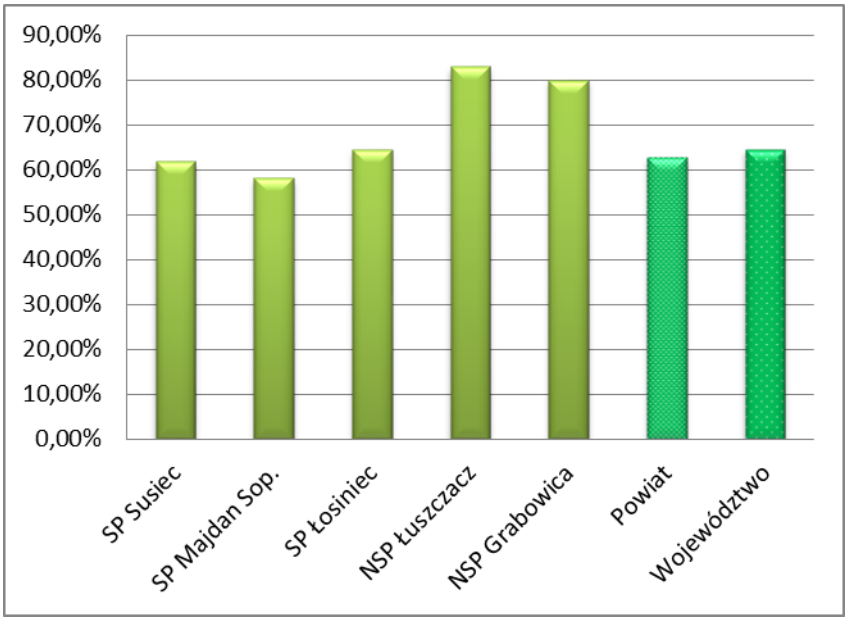

Źródło: Doradztwo i Reklama Sp. z o.o. - opracowanie własne

Przedstawione procentowe, średnie wyniki ze sprawdzianów dla klas 6-tych przedstawione zostały graficznie pokazując tym samym osiągnięcia uczniów danych szkół na tle powiatu tomaszowskiego oraz województwa lubelskiego. Zaobserwować można, że uczniowie dwóch szkół podstawowych osiągnęli wyniki poniżej średnich wyników dla powiatu tomaszowskiego oraz woj. lubelskiego i są to sołectwa: Susiec I oraz Majdan Sopocki Pierwszy.

Mapa 10. Wyniki sprawdzianu 6-klasistów z terenu Gminy Susiec na tle wyników powiatu tomaszowskiego oraz województwa lubelskiego

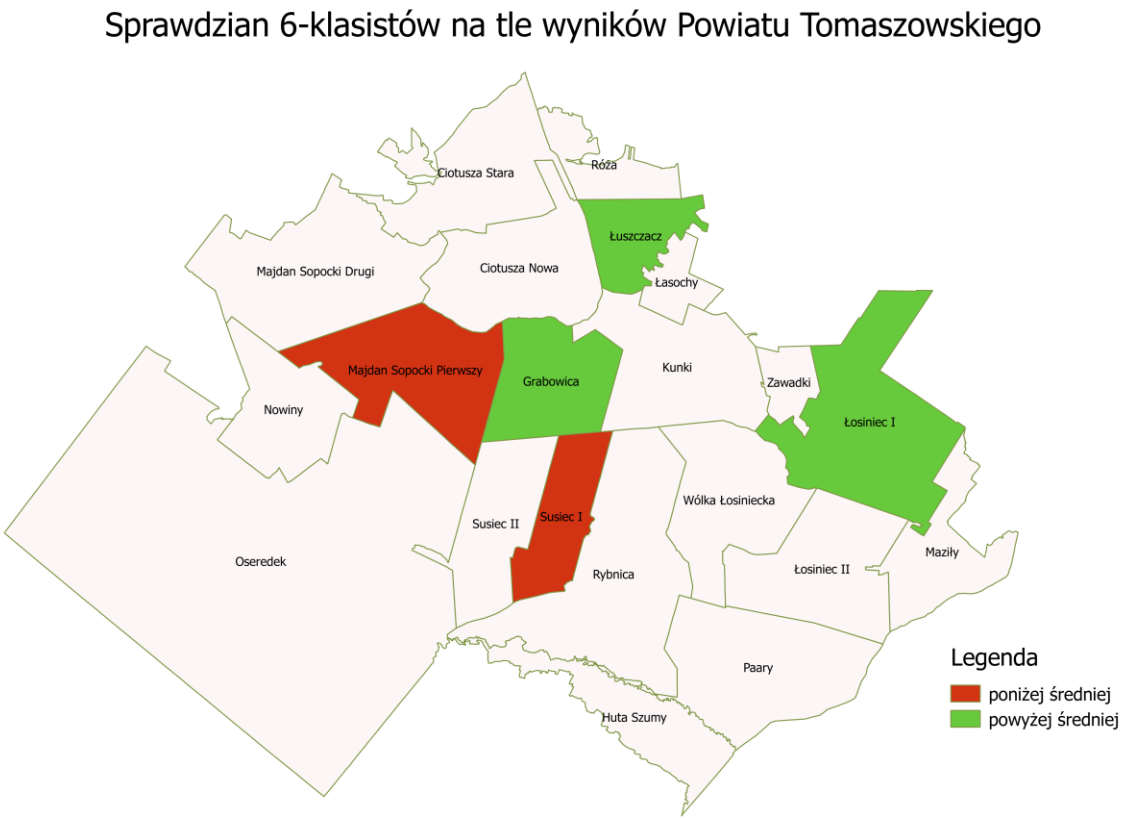

Źródło: Doradztwo i Reklama Sp. z o.o. - opracowanie własne

Mapa 12. cd.

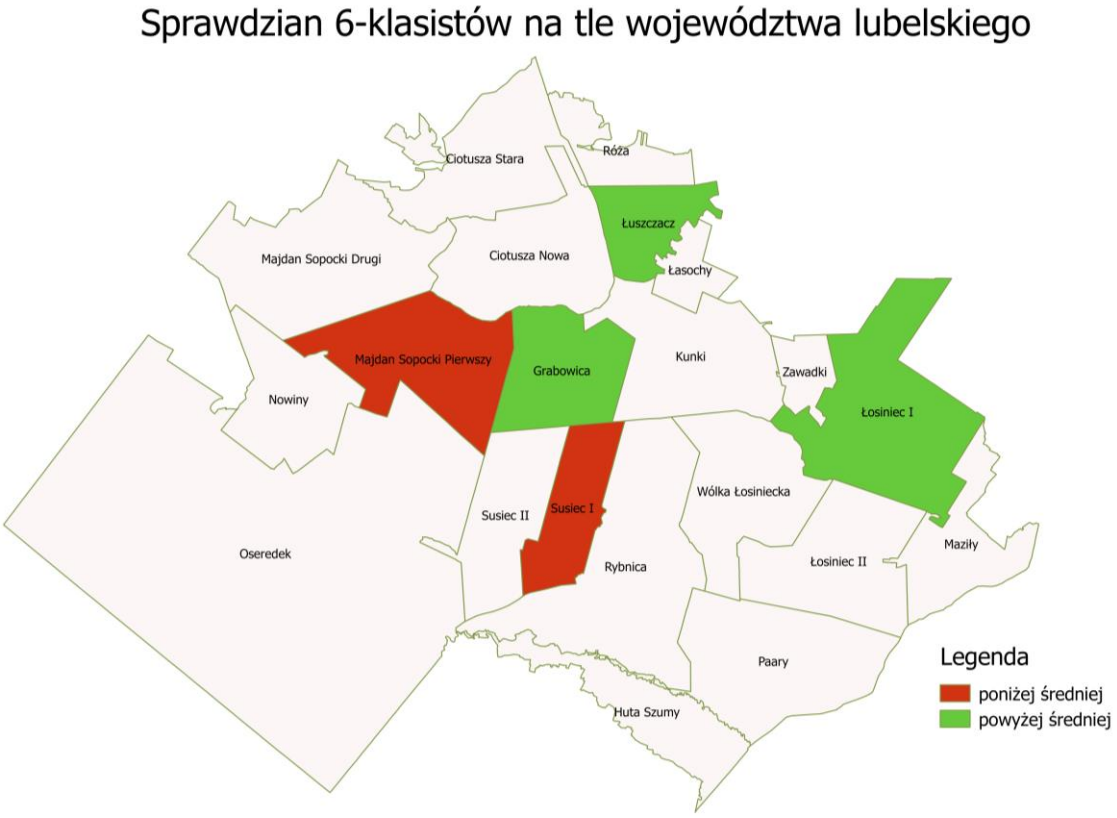

Źródło: Doradztwo i Reklama Sp. z o.o. - opracowanie własne

Tabela 14. Uśrednione wyniki uczniów klas 6-tych w roku 2015

Szkoła wg wyniku średniego w punktach	Liczba uczniów	Średni wynik w procentach	Stanin szkoły (najwyższy 9)	Język polski %	Matematyka %	Język angielski %
Szkoła Podstawowa w Suścu	12	61,8	4	72,6	50,4	79,2
Szkoła Podstawowa im. Marii Konopnickiej	24	58,1	3	69,2	46,5	72,6
Szkoła Podstawowa w Łosińcu	17	64,6	5	76,8	51,8	74,3
Niepubliczna Szkoła Podstawowa w Łuszczaczu	4	82,9	9	83,3	82,5	84,4
Niepubliczna Szkoła Podstawowa w Grabowicy	4	79,9	9	76,2	83,8	90,0

Źródło: Doradztwo i Reklama Sp. z o.o. - opracowanie własne

Średni wynik sprawdzianu z języka polskiego, języka angielskiego oraz matematyki na terenie Gminy Susiec wyniósł 73 %, z czego średnia dla języka polskiego wyniosła 76 %, języka angielskiego 80%, natomiast z matematyki 63 %. Liczba osób przystępujących do sprawdzianu wyniosła 61. Średnia wyciągnięta z wyników wyżej wymienionych przedmiotów jest większa od średniej powiatowej jak również województwa lubelskiego.

Dodatkowo OKE zakwalifikowało jedną szkołą z terenu Gminy Susiec do szkół, które otrzymały wynik niski oraz po dwie, które otrzymały wynik średni i wysoki. Szkoły z wynikiem niskim, to szkoły, których wyniki znajdują się od 1 do 3 stopnia skali staninowej, z wynikiem średnim od 4 do 6 stopnia skali staninowej, a z wynikiem wysokim od 7 do 9 stopnia skali staninowej. Prezentowane wyniki zostały obliczone z uwzględnieniem wyłącznie arkusza standardowego a wykres poniżej przedstawia analizę wyników wg wskaźnika OKE (skali staninowej) na lata 2012-2015.

Wykres 5. Stanin osiągnięty przez szkoły podstawowe Gminy Susiec w latach 2012-2015

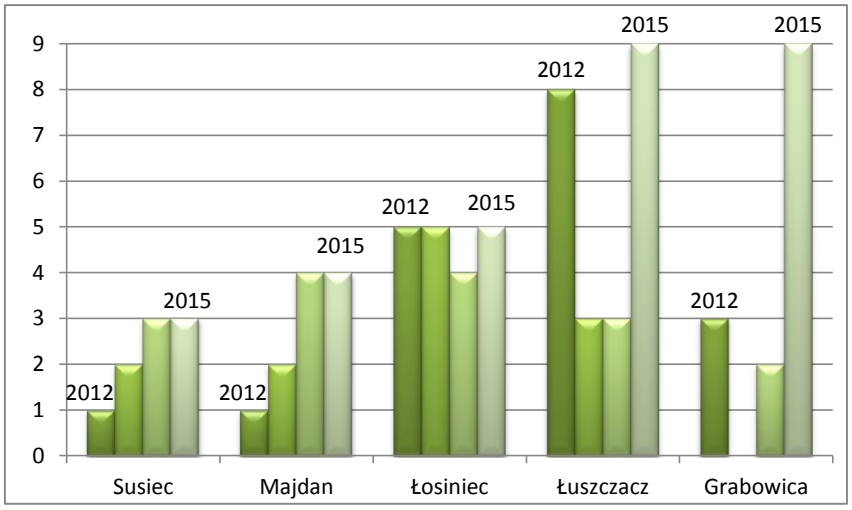

Źródło: Doradztwo i Reklama Sp. z o.o. - opracowanie własne

Według skali staninowej określonej przez OKE i przedstawionego powyżej wykresu zaobserwować można, że na przestrzeni lat 2012-2015 szkoła podstawowa w Suścu Pierwszym nie podnosi swoich wyników osiągając wskaźnik niski i jest jedyną szkołą w Gminie Susiec o tak niskich wynikach. W przedziale średnim znalazły się szkoły

podstawowe w Majdanie Sopockim Pierwszym oraz Łosińcu I, z czego szkoła w Majdanie podniosła swoje wyniki z poziomu niskiego do średniego. Szkoła w Łosińcu I od 2012 roku niezmiennie utrzymuje wyniki na poziomie średnim. Zaobserwować należy również, iż szkoła w Łuszczaczu w roku 2012 swoje wyniki prezentowała wysoko (8 stopień staninowy), jednak dwa kolejne lata okazały się kryzysowe. Uczniowie szkoły podstawowej napisali sprawdzian 6-klasisty na poziomie niskim. Wielkim przełomem dla tej szkoły okazał się rok 2015, kiedy to sprawdzian uczniów wypadł tak dobrze, iż „zamykał" skalę staninową. Podobną sytuację zaobserwować należy w Grabowicy. Uczniowie tej szkoły również w poprzednich latach wypadali na sprawdzianach kończących szkołę podstawową na niskim poziomie, natomiast od 2015 roku szkoła podstawowa w Grabowicy cieszy się wysoką renomą i wysokimi wynikami ze sprawdzianów klas szóstych.

WYNIK EGZAMINU GIMNAZJALNEGO

W roku szkolnym 2014/2015 egzamin gimnazjalny składał się z trzech części:

- historia i wiedza o społeczeństwie / PRZERWA / j. polski,
- biologia, chemia, fizyka, geografia/ PRZERWA / matematyka,
- język obcy (poziom podstawowy) / PRZERWA / język obcy (poziom rozszerzony).

Zestawienie średnich wyników uzyskanych przez gimnazjalistów dwóch szkół gimnazjalnych w porównaniu ich z wynikami średnimi powiatu tomaszowskiego oraz województwa lubelskiego przedstawia poniższa tabela oraz poniższy wykres.

Tabela 15. Wyniki z egzaminu gimnazjalnego w roku szkolnym 2014/2015 na tle powiatu tomaszowskiego oraz województwa lubelskiego

	Liczba uczniów	Uczniowie z dysleksją %	j. polski	historia	matematyka	przedmioty przyrodnicze	j. angielski podstawowy	j. angielski rozszerzony	Średnia z wszystkich przedmiotów
Gimnazjum w Suścu	41	4,9%	56,7%	60,8%	37,3%	46,4%	59,0%	37,0%	49,5%
Gimnazjum w Majdanie Sopockim Pierwszym	30	6,7%	55,6%	61,5%	38,3%	40,8%	51,3%	33,2%	46,8%
Średnia dla powiatu tomaszowskiego			60,3%	62,0%	44,5%	47,8%	62,0%	52,6%	54,9%
Średnia dla województwa lubelskiego			62,5%	64,2%	48,7%	50,4%	653%	45,3%	56,1%

Źródło: Doradztwo i Reklama Sp. z o.o. na podstawie danych z Urzędu Gminy Susiec

Wykres 6. Wyniki egzaminu gimnazjalnego w roku szkolnym 2014/2015 na tle powiatu tomaszowskiego oraz województwa lubelskiego

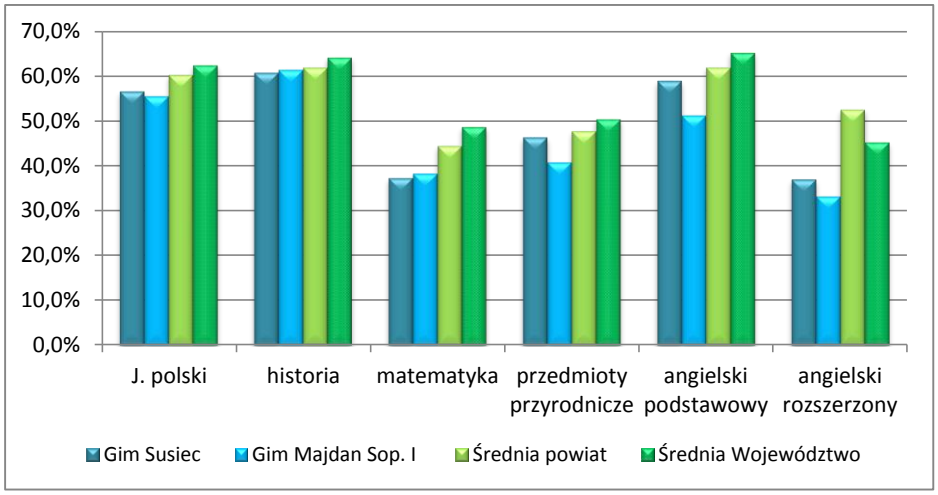

Źródło: Doradztwo i Reklama Sp. z o.o. - opracowanie własne

Na podstawie danych przedstawionych powyżej zaobserwować można, że wyniki z egzaminu gimnazjalnego ze wszystkich przedmiotów są poniżej średniej dla powiatu tomaszowskiego oraz województwa lubelskiego. Najgorzej wypadł egzamin z języka angielskiego na poziomie rozszerzonym, którego wyniki gimnazjalistów z dwóch szkół są znacznie poniżej średniej dla powiatu tomaszowskiego i województwa lubelskiego. Najlepiej z kolei prezentuje się egzamin z historii którego zdawalność wyniosła powyżej 60% i jest porównywalna z wynikami na tle powiatu tomaszowskiego i nieznacznie niższa od województwa lubelskiego.

Według skali staninowej wyniki z egzaminu gimnazjalnego w Gimnazjum Publicznym w Suścu Pierwszym prezentują się na poziomie niskim i średnim co zaprezentowane zostało na wykresie poniżej. Gimnazjum Publiczne w Majdanie Sopockim Pierwszym podobnie jak w Suścu Pierwszym osiąga poziom niski oraz średni. Jednakże w roku 2015 poziom zdawalności drastycznie spadł osiągając 3 stopień skali staninowej wykazując tym samym niski poziom wyników gimnazjalnych.

Wykres 7. Rozkład staninowy na lata 2012-2015 Gimnazjum Publicznego w Suścu Pierwszym

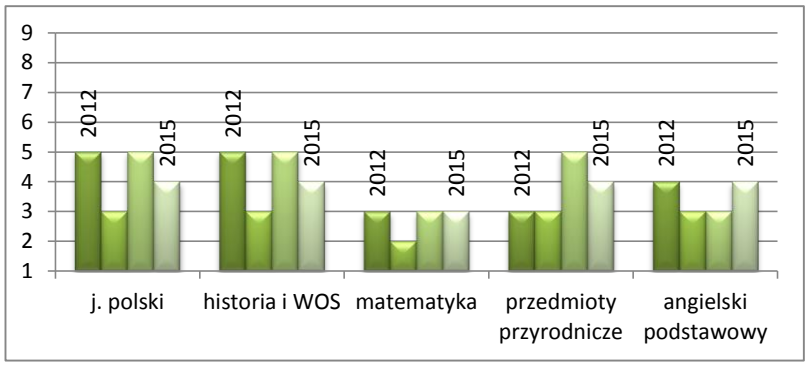

Źródło: Doradztwo i Reklama Sp. z o.o. - opracowanie własne

Wykres 8. Rozkład staninowy na lata 2012-2015 Gimnazjum Publicznego w Majdanie Sopockim Pierwszym

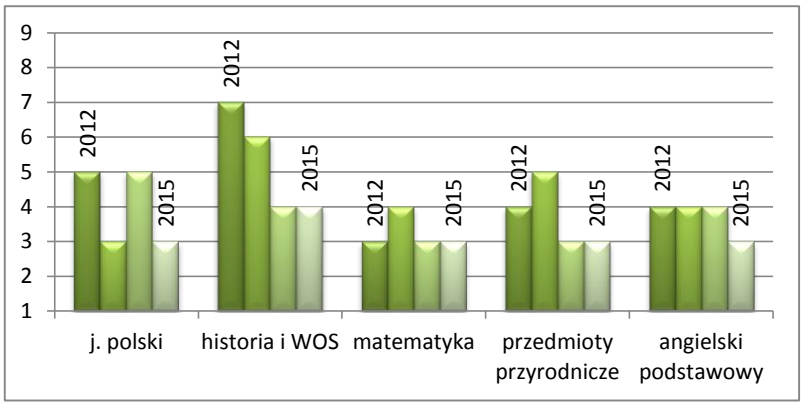

Źródło: Doradztwo i Reklama Sp. z o.o. - opracowanie własne

Do zadań gminnych należy udzielanie pomocy materialnej dla dzieci i młodzieży uczącej się w placówkach na terenie Gminy Susiec. Pomoc materialna o charakterze socjalnym w formie stypendium szkolnego otrzymują uczniowie znajdujący się w trudnej sytuacji materialnej, wynikającej z niskich dochodów na osobę w rodzinie, w szczególności, gdy w rodzinie występuje: bezrobocie, niepełnosprawność, ciężka lub długotrwała choroba, wielodzietność, brak umiejętności wypełnienia funkcji opiekuńczo - wychowawczych, alkoholizm lub narkomania, a także gdy rodzina jest niepełna lub wystąpiło zdarzenie losowe.

Według danych zawartych w poniższej tabeli, na terenie Gminy Susiec przyznano 564 świadczeń stypendialnych, dla dzieci i młodzieży zamieszkującej sołectwa Gminy Susiec w roku2016. Poniższa tabela przedstawia ilość przyznanych stypendiów na przełomie lat 2014-2016.

Tabela 16. Przyznane stypendia na terenie Gminy Susiec z podziałem na sołectwa

Lp.	Sołectwo	2014	2015	2016
1	Ciotusza Nowa	37	38	31
2	Ciotusza Stara	38	37	34
3	Grabowica	62	62	53
4	Huta Szumy	6	6	0
5	Kunki	18	19	16
6	Łasochy	6	7	6
7	Łosiniec I	14	15	15
8	Łosiniec II	27	26	24
9	Łuszczacz	100	103	71
10	Majdan Sopocki Pierwszy	46	45	39
11	Majdan Sopocki Drugi	88	89	69
12	Maziły	4	5	2
13	Nowiny	50	53	41
14	Oseredek	20	21	16
15	Paary	22	21	12
16	Róża	30	33	20
17	Rybnica	0	0	0
18	Susiec I	18	18	16
19	Susiec II	78	81	65
20	Wólka Łosiniecka	28	29	23
21	Zawadki	14	16	11
	suma	**706**	**724**	**564**

Źródło: Doradztwo i Reklama Sp. z o.o. na podstawie danych z Urzędu Gminy Susiec

W roku 2014 liczba dzieci i młodzieży, które pobierały stypendia socjalne wynosiła 706 a najwięcej wydanych było ich w sołectwie Łuszczacz - dla 100 osób, czyli prawie co 7-dmy uczeń tego sołectwa pobierał pomoc materialną w formie stypendium socjalnego.

Kolejnego roku (2015) liczba stypendiów wzrosła do 724 osób. Podobnie jak rok wcześniej najwięcej świadczeń przyznanych zostało w sołectwie Łuszczacz. Spadek, prawie o 33% odnotowano w roku 2016, gdzie ogólna liczba wydanych stypendiów wyniosła 564. Należy zauważyć, iż kolejny rok z rzędu najwięcej pomocy przyznanych zostało uczniom sołectwa Łuszczacz.

Łączna kwota wypłaconych w 2016 roku stypendiów wyniosła 172 471 zł, co w przeliczeniu na jedną osobę wynosi ok 306 zł.

Graficzny rozkład wypłaconego stypendium, w poszczególnych sołectwach w przeliczeniu na 100 mieszkańców, przedstawia poniższa mapa.

Mapa 11. Rozkład stypendium socjalnego wypłaconego dzieciom i młodzieży szkolnej w poszczególnych sołectwach Gminy Susiec w przeliczeniu na 100 mieszkańców w 2016 roku

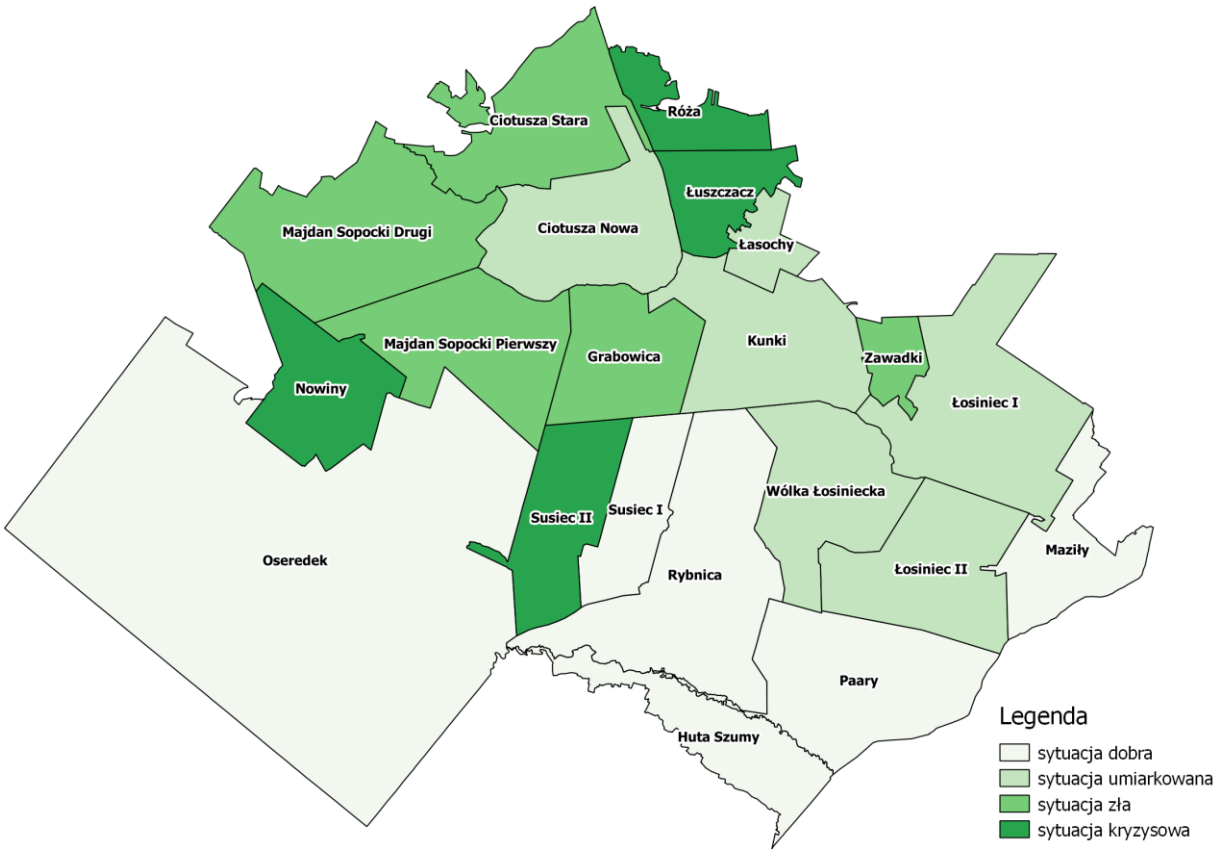

Źródło: Doradztwo i Reklama Sp. z o.o. - opracowanie własne

Najwięcej wypłaconych stypendiów zaobserwować można w sołectwach: Róża, Łuszczacz, Nowiny, Susiec II, w których sytuacja na tle całej Gminy Susiec kształtuje się jako kryzysowa.

Kolejnym zadaniem gminy, skierowanym do dzieci i młodzieży jest przyznanie świadczeń na dożywienia. Analizując dane za ostatnie trzy lata, świadczenia w roku 2014 otrzymało 186 osób, z kolei w 2015 roku liczba ta wzrosła o 42 osoby osiągając 228 przyznanych świadczeń. W kolejnym roku (2016) ilość świadczeń nieznacznie spada i wyniosła 197. Nieznaczny spadek może być spowodowany ustawą dnia 17 lutego 2016 roku o świadczeniu 500+. Program Rodzina 500+ to 500 zł miesięcznie na drugie i kolejne dziecko, bez dodatkowych warunków. Rodziny o niskich dochodach otrzymują wsparcie także dla pierwszego lub jedynego dziecka przy spełnieniu kryterium dochodowości 800 zł netto lub 1200 zł netto w przypadku wychowywania w rodzinie dziecka niepełnosprawnego.

Szczegółowe dane na przełomie lat 2014-2016 zostały zestawione w tabeli poniżej.

Tabela 17. Przyznane świadczenia na dożywianie dzieci szkolnych w latach 2014-2016 na terenie Gminy Susiec z podziałem na sołectwa

Lp.	Sołectwo	2014	2015	2016
1	Ciotusza Nowa	20	22	20
2	Ciotusza Stara	11	17	11
3	Grabowica	19	26	25
4	Huta Szumy	2	2	2
5	Kunki	7	10	9
6	Łasochy	1	2	1
7	Łosiniec I	3	4	4
8	Łosiniec II	8	8	6
9	Łuszczacz	22	26	21
10	Majdan Sopocki Drugi	19	25	21
11	Majdan Sopocki Pierwszy	14	18	14
12	Maziły	2	4	2
13	Nowiny	13	14	12
14	Oseredek	10	10	11
15	Paary	3	5	3
16	Róża	11	10	7
17	Rybnica	0	1	2
18	Susiec I	4	5	5

19	**Susiec II**	8	10	9
20	**Wólka Łosiniecka**	6	6	10
21	**Zawadki**	3	3	2
	suma	**186**	**228**	**197**

Źródło: Doradztwo i Reklama Sp. z o.o. na podstawie danych z Urzędu Gminy Susiec

Mapa 12. Przyznane świadczenia na dożywienie na terenie Gminy Susiec na 100 mieszkańców danego sołectwa w 2016 roku

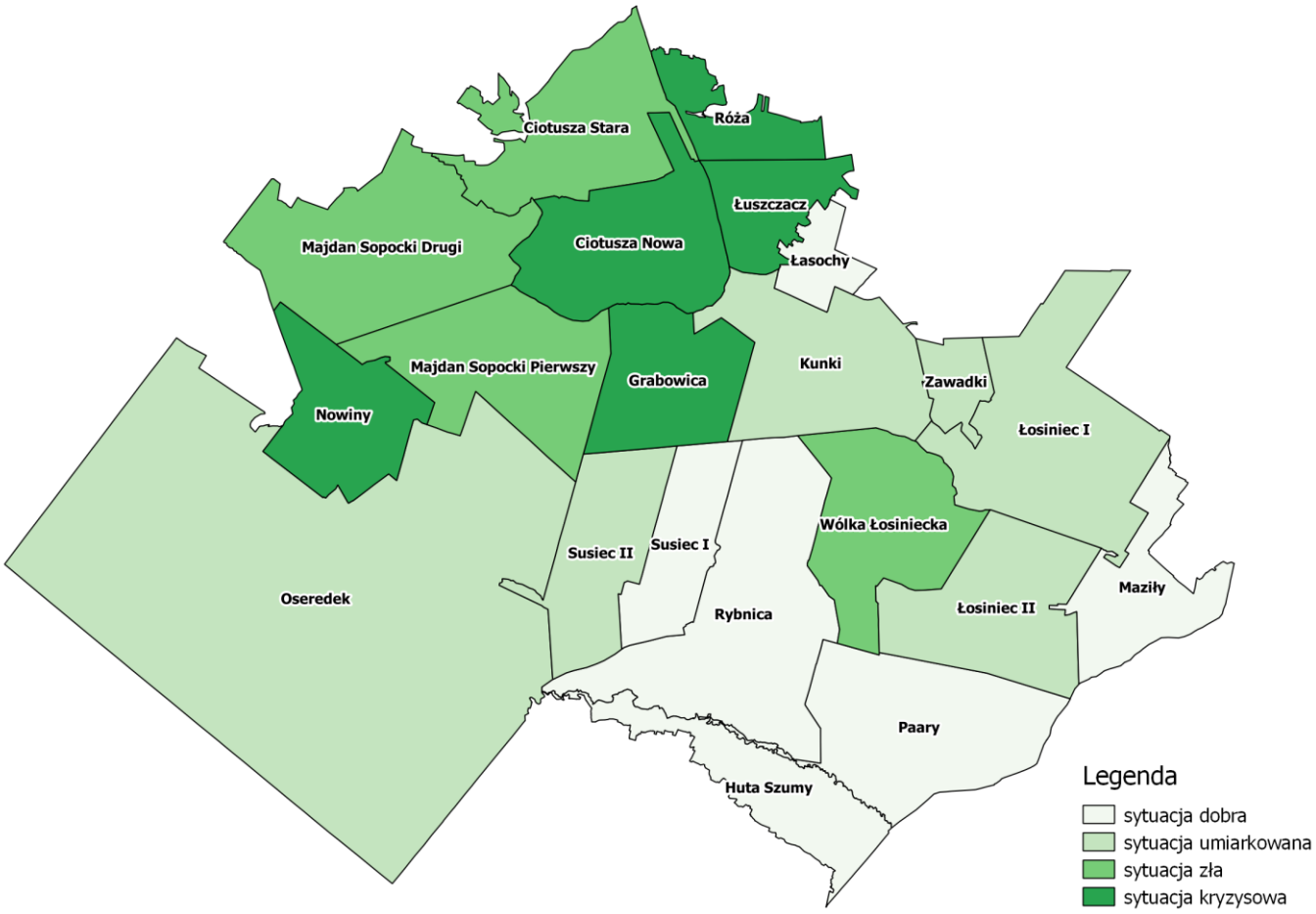

Źródło: Doradztwo i Reklama Sp. z o.o. - opracowanie własne

W roku 2016 zauważalnym jest fakt, iż w sołectwach: Róża, Łuszczacz, Ciotusza Nowa, Grabowica oraz Nowiny w odniesieniu do przyznanych świadczeń na dożywianie w przeliczeniu na 100 mieszkańców danego sołectwa, wykazują tendencje kryzysowe. Jednakże większa część gminy korzystająca z wyżej wymienionych świadczeń znajduje się w sytuacji umiarkowanej oraz dobrej.

2.5. BEZPIECZEŃSTWO PUBLICZNE

Wysoki poziom przestępczości jest jednym z głównych kryteriów delimitacji obszarów zdegradowanych. W przypadku analizy statystyk policyjnych należy jednak pamiętać o tym, że przestępstwa przypisywane są do miejsca ich popełnienia/wykrycia, a nie do miejsca zamieszkania sprawcy, stąd należy zachować dużą ostrożność w wyciąganiu wniosków odnośnie zróżnicowanego poziomu przestępczości w gminie. Poziom przestępczości nie zawsze pokrywa się z rozkładem terytorialnym ubóstwa czy innych problemów społecznych. Bezsprzeczne pozostaje natomiast przełożenie liczby przestępstw na poczucie bezpieczeństwa mieszkańców poszczególnych jednostek urbanistycznych. Poniższa tabela prezentuje przestępstwa odnotowane na terenie Gminy Susiec na przestrzeni lat 2013-2016.

Tabela 18. Liczba przestępstw na terenie Gminy Susiec w latach 2013-2016

2013	2014	2015	2016
91	75	44	56

Źródło: Doradztwo i Reklama Sp. z o.o. na podstawie danych z Policji

Dane dotyczące liczby stwierdzonych przestępstw oraz wykroczeń bez wykroczeń drogowych pozyskane zostały z Komendy Powiatowej Policji w Tomaszowie Lubelskim oraz Posterunku Policji w Suścu. Na przestrzeni lat 2013-2015 zaobserwować można tendencję spadkową w liczbie popełnionych przestępstw ogółem. Największa ilość zarejestrowana została w 2013 roku - 91 przestępstw. Tendencje spadkowe występowały kolejno przez dwa kolejne lata, z kolei w roku 2016 wzrosła ilość popełnionych przestępstw o ponad 21%.

Szczegółowe dane przedstawiające aktualną (rok 2016) sytuację w ilości przestępstw, zostały przedstawione na tle poszczególnych sołectw, z wyjątkiem miejscowości Łosiniec (sołectwa: Łosiniec I oraz Łosiniec I) oraz Susiec (sołectwa: Susiec I oraz Susiec II). Powodem takiego zestawienia był brak prowadzonych zestawień danych przez Komendę Powiatowej Policji w Tomaszowie Lubelskim oraz Posterunku Policji w Suścu.

Mapa 13. Przestępczość na terenie Gminy Susiec z podziałem na sołectwa w przeliczeniu na 100 mieszkańców w 2016 roku

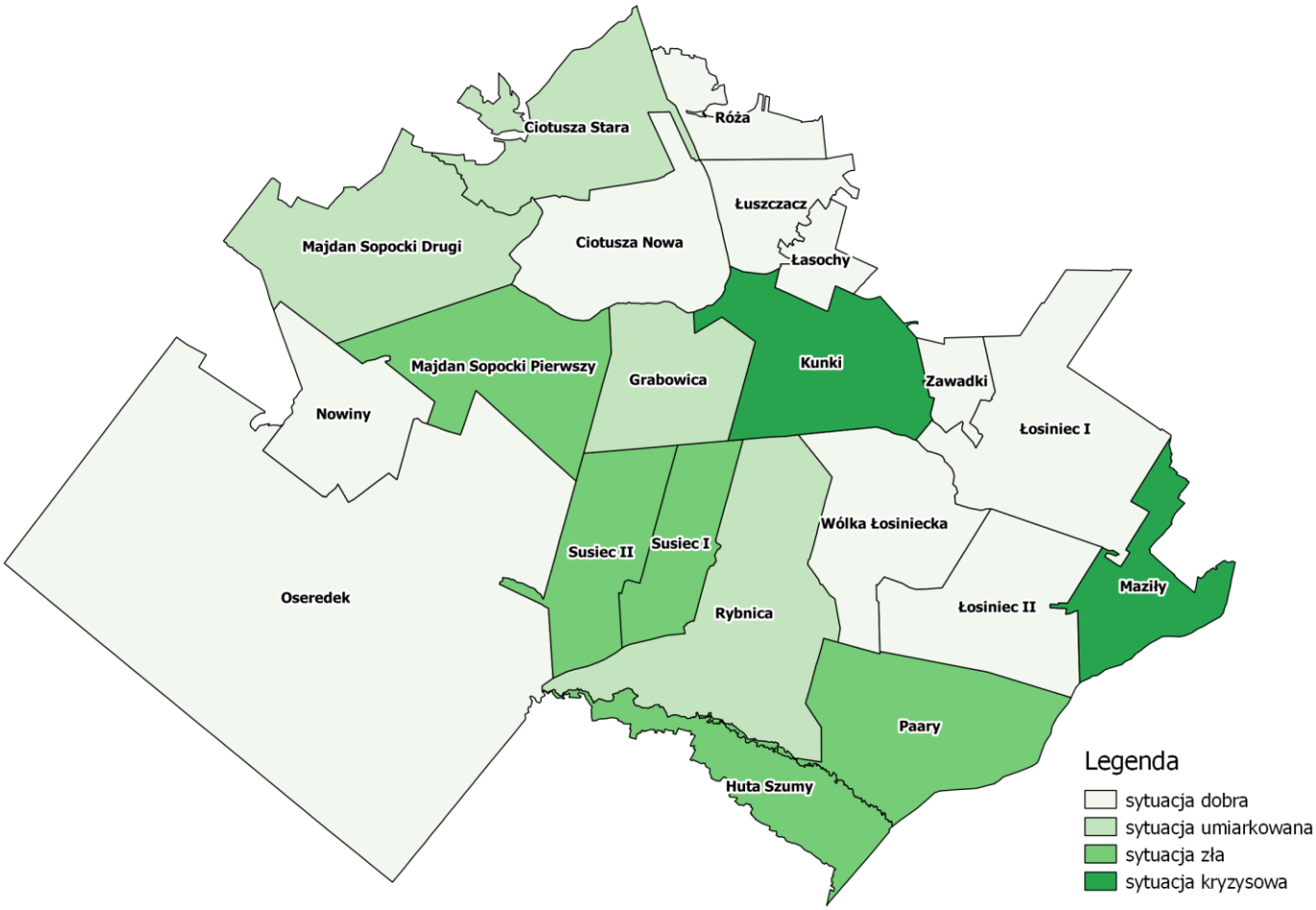

Źródło: Doradztwo i Reklama Sp. z o.o. - opracowanie własne

Przedstawione powyżej dane w postaci graficznej opisują na których terenach, liczba przestępstw w przeliczeniu na 100 mieszkańców danego sołectwa, występuje sytuacja kryzysowa. Zjawiska takie zauważalne są w szczególności w dwóch sołectwach: Kunki oraz Maziły. Jednakże ze względu, iż stopień przestępczości w ostatnim roku wzrósł o ponad 20 % należy uwzględnić również sołectwa, których sytuacja określana jest jako zła: Majdan Sopocki Pierwszy, Susiec (Susiec I i Susiec II), Paary, oraz Huta Szumy. Objęcie obszaru oddziaływania przestępczości większym zasięgiem pozwoli na przeciwdziałanie temu zjawisku, zarówno sytuacja kryzysowa jak również zła.

Kolejnym zjawiskiem opisującym problem bezpieczeństwa publicznego są wykroczenia bez uwzględnienia wykroczeń drogowych. Szczegóły zaprezentowane zostały poniżej.

Mapa 14. Wykroczenia, bez wykroczeń drogowych na terenie Gminy Susiec z podziałem na sołectwa w przeliczeniu na 100 mieszkańców w 2016 roku

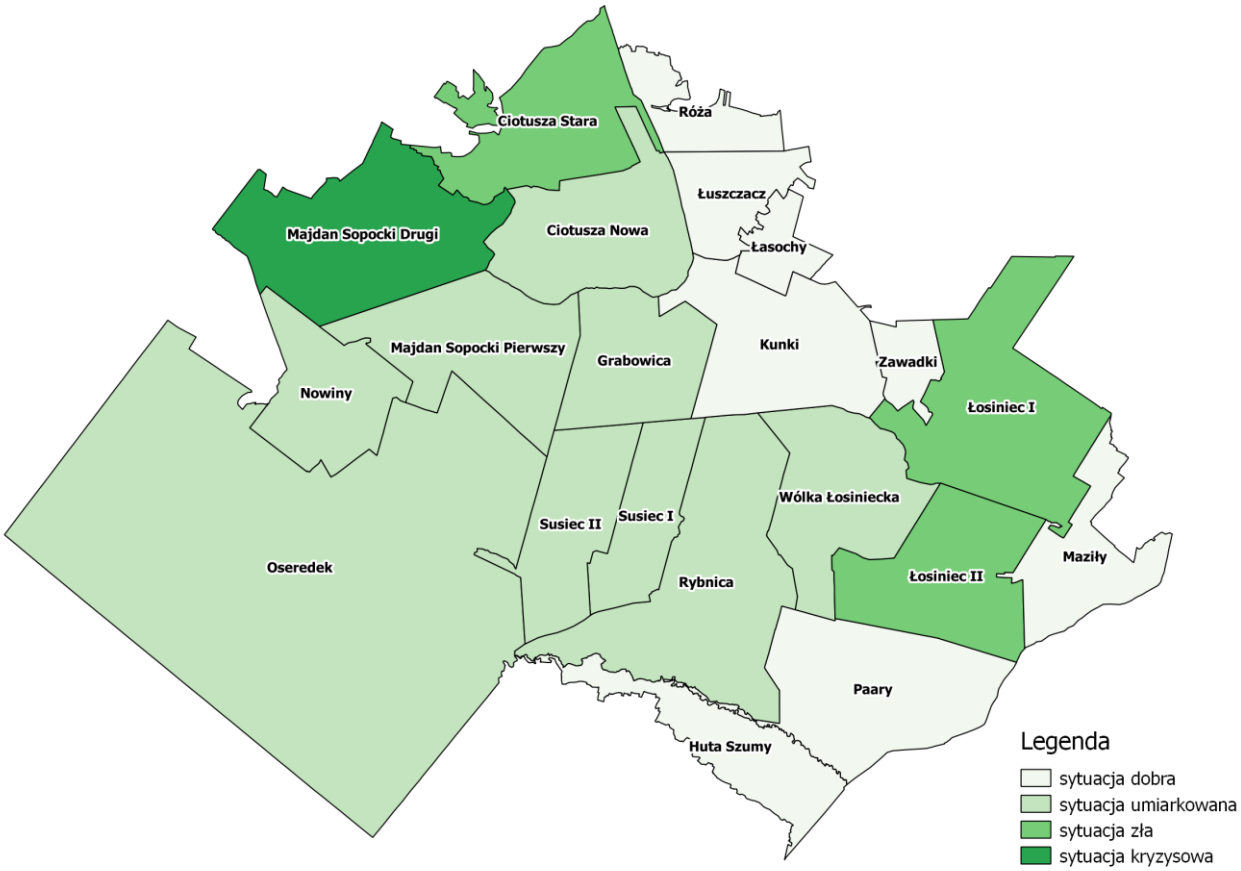

Źródło: Doradztwo i Reklama Sp. z o.o. - opracowanie własne

Zaprezentowane powyżej dane dotyczące wykroczeń na terenie Gminy Susiec przedstawiają sytuację: kryzysową, złą, umiarkowaną oraz dobrą w przeliczeniu na 100 mieszkańców danego sołectwa. Z danych wynika, iż na terenie gminy najwięcej wykroczeń popełnionych jest w sołectwie: Majdan Sopocki Drugi. Sytuacja zła obejmuje sołectwa: Ciotusza Stara i Łosiniec (Łosiniec I i Łosiniec II).

Procedura „Niebieskich Kart" obejmuje ogół czynności podejmowanych i realizowanych przez przedstawicieli jednostek organizacyjnych pomocy społecznej, gminnych komisji rozwiązywania problemów alkoholowych, Policji, Oświaty i ochrony zdrowia, w związku z uzasadnionym podejrzeniem zaistnienia przemocy w rodzinie. Interdyscyplinarne podejście do realizacji procedury „Niebieska Karta" ma na celu zintensyfikowanie działań wszystkich służb na rzecz poprawy sytuacji osoby dotkniętej przemocą w rodzinie.

Obawy o bezpieczeństwo towarzyszą również mieszkańcom i ich rodzinom zamieszkującym Gminę Susiec. Według danych uzyskanych z Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Suścu na przełomie lat 2012-2016 wydanych zostało 82 „Niebieskich Kart". Najwięcej rodzin dotkniętych przemocą, które objęte były wyżej wymienioną procedurą było w roku 2014, których liczba wyniosła 24. Szczegółowe dane z podziałem na sołectwa przedstawia tabela poniżej.

Tabela 19. Liczba wydanych "Niebieskich Kart" na terenie Gminy Susiec z podziałem na sołectwa w latach 2012-2016

Lp.	Sołectwo	2012	2013	2014	2015	2016
1	Ciotusza Nowa	0	1	3	1	2
2	Ciotusza Stara	1	0	1	0	2
3	Grabowica	1	0	1	2	3
4	Huta Szumy	0	0	0	0	0
5	Kunki	0	0	0	1	1
6	Łasochy	0	0	0	0	0
7	Łosiniec I	0	0	0	0	2
8	Łosiniec II	0	1	4	1	1
9	Łuszczacz	1	2	0	0	0
10	Majdan Sopocki Drugi	0	4	3	1	0
11	Majdan Sopocki Pierwszy	1	1	3	0	0
12	Maziły	0	0	0	1	0

13	**Nowiny**	0	1	1	0	2
14	**Oseredek**	0	0	2	1	1
15	**Paary**	2	0	2	3	1
16	**Róża**	0	0	1	1	2
17	**Rybnica**	0	1	1	1	0
18	**Susiec I**	0	3	0	1	2
19	**Susiec II**	0	1	1	2	1
20	**Wólka Łosiniecka**	0	0	1	0	2
21	**Zawadki**	0	0	0	0	1
	suma	**6**	**15**	**24**	**16**	**23**

Źródło: Doradztwo i Reklama Sp. z o.o. na podstawie danych z Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Suścu

Przestrzenny rozkład (liczba przyznanych „Niebieskich Kart" przypadających na obszar jednego sołectwa) tego zjawiska w roku 2016 przedstawiony został na poniższej mapie.

Mapa 15. Przyznane "Niebieskie Karty" na 100 mieszkańców w poszczególnych sołectwach Gminy Susiec

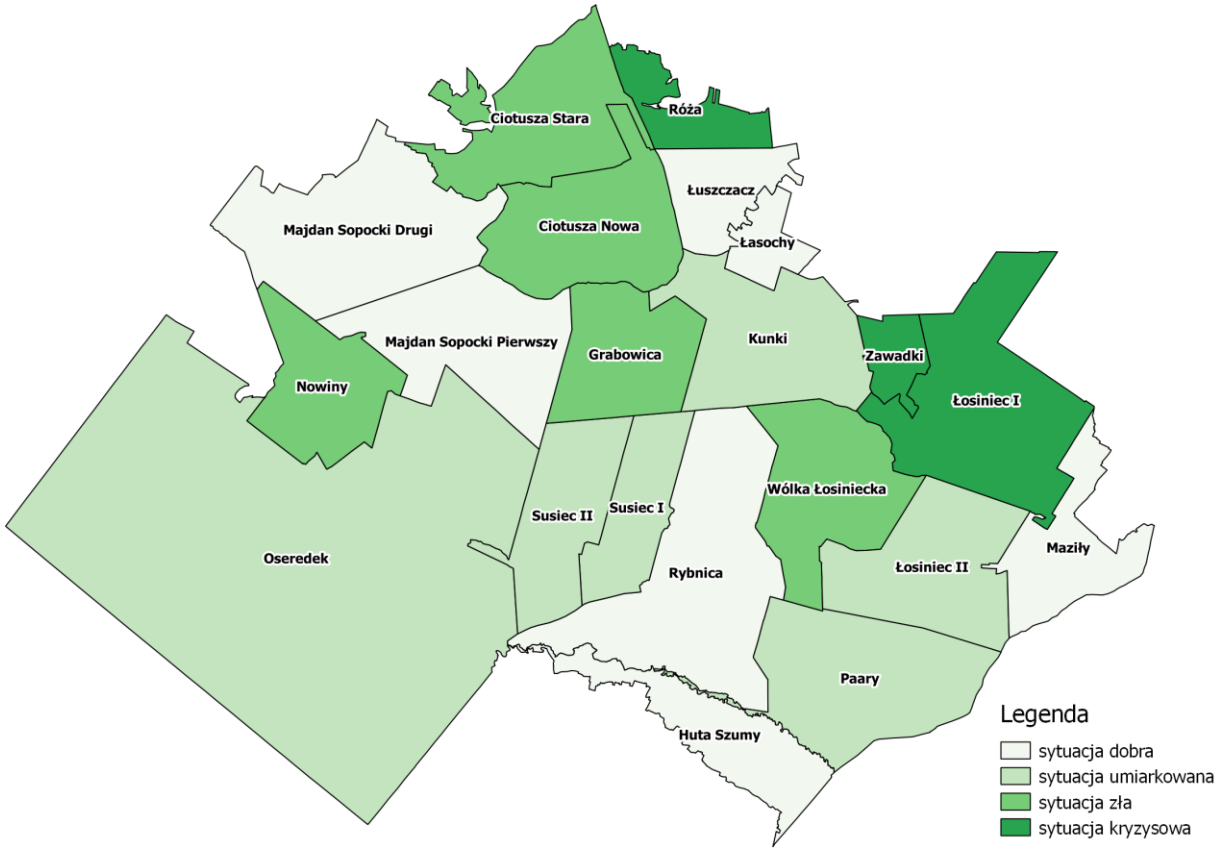

Źródło: Doradztwo i Reklama Sp. z o.o. - opracowanie własne

Przestrzenne zobrazowanie problemu przemocy w rodzinie i w tym celu wydanie „Niebieskich Kart" najbardziej zauważalne jest w sołectwach: Róża, Zawadki, Łosiniec I, gdzie sytuacja kryzysowa spowodowana jest przyznaniem największej ilości kart poszkodowanym rodzinom w przeliczeniu na 100 mieszkańców. Do nienajlepszej sytuacji zaliczyć można jeszcze pięć sołectw Gminy Susiec. Najlepszą sytuacją, ze względu na niekorzystanie z wyżej wymienionej procedury zaobserwować można w sołectwach: Majdan Sopocki Drugi, Majdan Sopocki Pierwszy, Łuszczacz, Łasochy, Maziły, Rybnica, Huta Szumy.

Podsumowując, warto mieć na uwadze docelową pomoc ofiarom przemocy domowej. W przypadku osób, które zdecydują się na samodzielne życie bez swojego oprawcy, powinni

oni mieć możliwość skorzystania z programów włączających, integrujących z mieszkańcami i umożliwiających im powrót do społeczeństwa.

2.6. UCZESTNICTWO W ŻYCIU PUBLICZNYM

Uczestnictwo mieszkańców Gminy Susiec w życiu publicznym może przybierać różne formy. Podstawową formą aktywności obywatelskiej jest głosowanie w wyborach i referendach, zarówno na poziomie państwowym (np. wybory prezydenckie i parlamentarne), jak i lokalnym (np. wybory samorządowe).

Gmina Susiec podzielona jest na 7 obwodów wyborczych:
OBWÓD 1: Ciotusza Nowa, Ciotusza Stara.
OBWÓD 2: Grabowica, Kunki, Łasochy.
OBWÓD 3: Łosiniec (Łosiniec I i Łosiniec II), Maziły, Wólka Łosiniecka, Zawadki.
OBWÓD 4: Majdan Sopocki Drugi, Majdan Sopocki Pierwszy, Nowiny.
OBWÓD 5: Huta Szumy, Paary.
OBWÓD 6: Oseredek, Susiec (Susiec I i Susiec II), Rybnica.
OBWÓD 7: Łuszczacz, Róża.

Do oceny poziomu aktywności obywatelskiej Gminy Susiec posłużono się danymi dotyczącymi frekwencji w odniesieniu do następujących wyborów:

- Wybory Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej - 2015 r.
- Wybory do Sejmu i Senatu - 2015 r.
- Wybory samorządowe - 2014 r.

Poniższa tabela zawiera informacje na temat liczby uprawnionych oraz liczby wydanych kart, bądź też ważnych głosów wraz z przedstawieniem procentowej frekwencji w wyborach dla Gminy Susiec, z podziałem na obwody wyborcze. Procentowe zestawienie frekwencji zaprezentowane zostało na poniższych mapach.

Tabela 20. Zestawienie frekwencji wyborczych w Gminie Susiec z podziałem na obwody wyborcze

Obwód/ Sołectwo		WYBORY PREZYDENCKIE 2015		WYBORY DO SEJMU I SENATU 2015			WYBORY SAMORZĄDOWE 2014		
		Liczba ważnych głosów	Frekwencja [%]	Liczba uprawnio-nych	Liczba wydanych kart	Frekwencja [%]	Uprawnieni do głosowania	Liczba wydanych kart	Frekwencja [%]
1	Ciotusza Nowa Ciotusza Stara	322	41,39	615	82	13,33	636	365	57,39
2	Grabowica Kunki Łasochy	422	40,81	831	112	13,48	846	462	54,61
3	Łosiniec (Łosiniec I i Łosiniec II) Maziły Wólka Łosiniecka Zawadki	480	37,77	1007	170	16,88	1019	565	55,45
4	Majdan Sopocki Drugi Majdan Sopocki Pierwszy Nowiny	534	38,47	1114	128	11,49	1119	512	45,76
5	Huta Szumy Paary	294	40,95	595	83	13,95	628	333	53,03
6	Oseredek Susiec I Susiec II Rybnica	818	39,57	1675	224	13,37	1724	951	55,16
7	Łuszczacz Róża	227	37,21	471	53	11,25	475	255	53,68

Źródło: Doradztwo i Reklama Sp. z o.o. na podstawie danych z Państwowej Komisji Wyborczej

Frekwencja na wyborach prezydenckich w regionie wynosiła 50,08%. Analizując zestawienia zbiorcze statystyk głosowania, uprawnionych do głosowania było 6308 osób z czego tylko połowa przystąpiła do głosowania. Odnotowanych zostało 3117 ważnych głosów oraz 2 głosy nieważne. Zarówno określona sytuacja kryzysowa oraz sytuacja dobra (sytuacje określone na tle wyborów w całej Gminie Susiec) uzyskały wynik niższy od średniej dla powiatu tomaszowskiego (48,78%) oraz województwa lubelskiego (54,30%). Największą frekwencję odnotowano w obwodzie Nr 1, która wyniosła 41,39% mieszkańców sołectw Ciotusza Nowa oraz Ciotusza Stara. Sytuacje kryzysową zaobserwować można w dwóch obwodach wyborczych Nr 7 oraz Nr 3, których frekwencja wyniosła najmniej i nie przekracza 38%. Graficzny rozkład frekwencji w poszczególnych obwodach wyborczych przedstawiono poniżej.

Mapa 16. Frekwencja wyborcza w poszczególnych obwodach na terenie Gminy Susiec - Wybory Prezydenckie 2015 r.

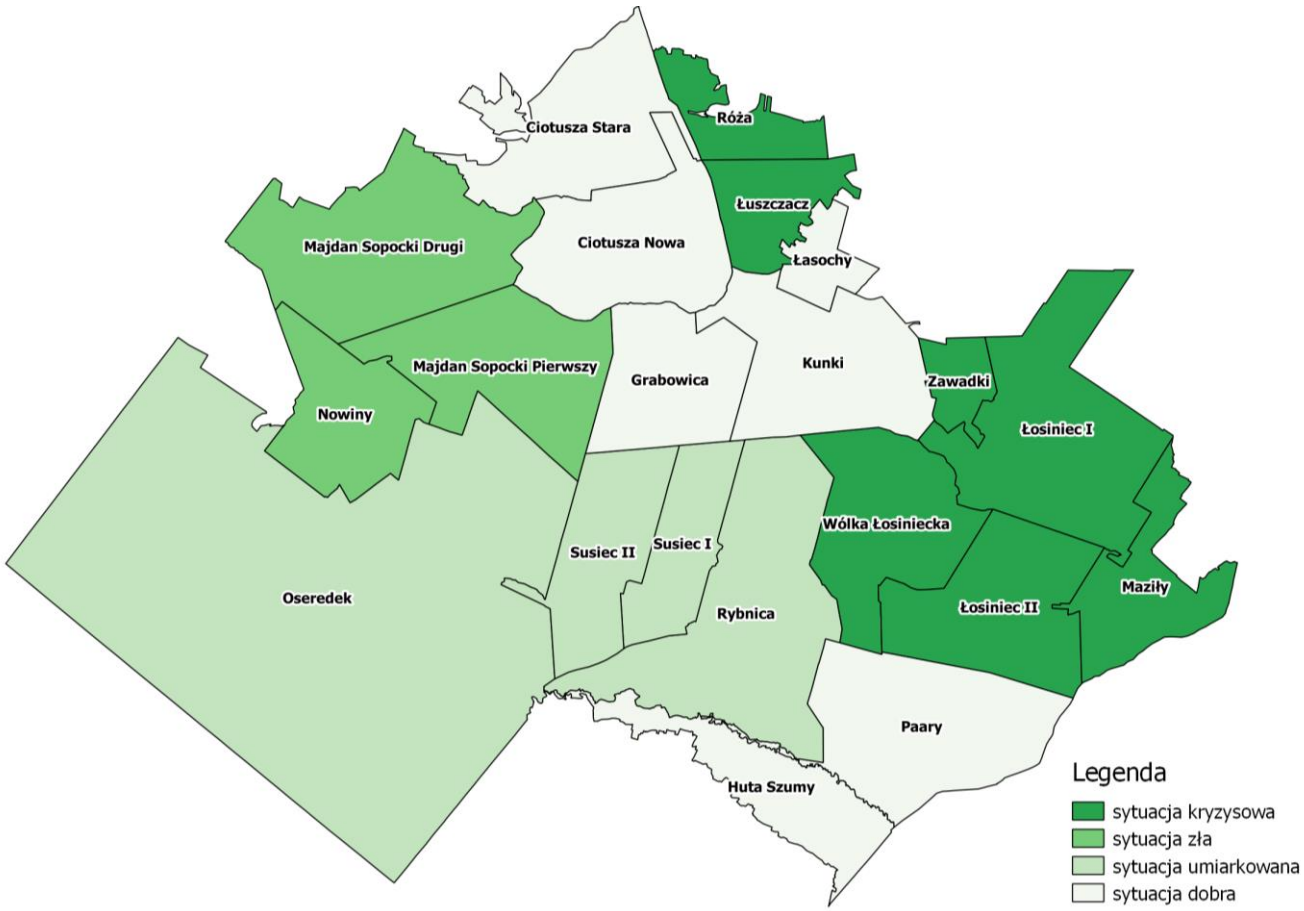

Źródło: Doradztwo i Reklama Sp. z o.o. - opracowanie własne

Z zaprezentowanej poniżej mapy zaobserwować można, iż mieszkańcy Gminy Susiec niechętnie uczestniczą w wyborach do Sejmu i Senatu. Najniższą frekwencję odnotowano w obwodzie Nr 7 z kolei najwyższą (zaledwie 17%) w obwodzie Nr 3. W porównaniu z średnimi wynikami dla powiatu tomaszowskiego (15,12%) tylko obwód Nr 3 osiągnął wyniki lepsze od powiatu, z kolei brak jest obwodów przekraczających średnią frekwencje województwa lubelskiego.

Mapa 17. Frekwencja wyborcza w poszczególnych obwodach na terenie Gminy Susiec - Wybory do Sejmu i Senatu 2015 r.

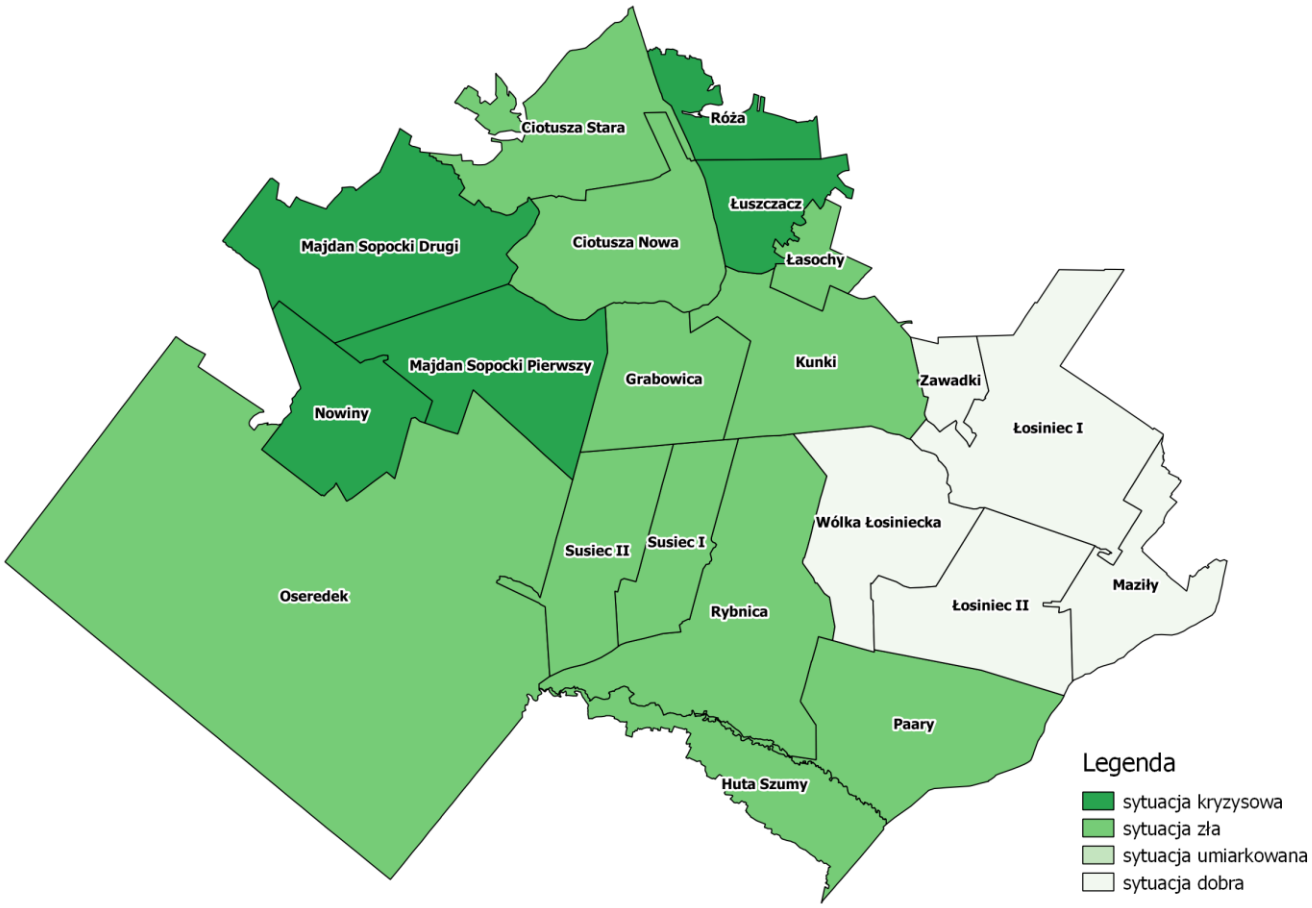

Źródło: Doradztwo i Reklama Sp. z o.o. - opracowanie własne

W wyborach samorządowych 2014 roku frekwencja w Polsce wyniosła 50,55%. Na podstawie danych Państwowej Komisji Wyborczej na terenie Gminy Susiec uprawnionych do głosowania było 6447 osób, wydano 3443 kart, z czego 762 głosów było

nieważnych. Frekwencja w regionie wynosiła 53,40%, natomiast frekwencję w poszczególnych obwodach wyborczych przedstawia poniższa mapa. Gmina Susiec osiąga wyniki powyżej średniej dla powiatu tomaszowskiego (52,15%) oraz województwa lubelskiego (49,81%). Najgorsza frekwencja (45,76%) uzyskana została w obwodzie Nr 4 i uznana została za sytuację kryzysową na tle Gminy Susiec oraz jedynym obwodem, który osiągnął wyniki poniżej średniej dla powiatu i województwa.

Mapa 18. Frekwencja wyborcza w poszczególnych obwodach Gminy Susiec - Wybory Samorządowe 2014 r.

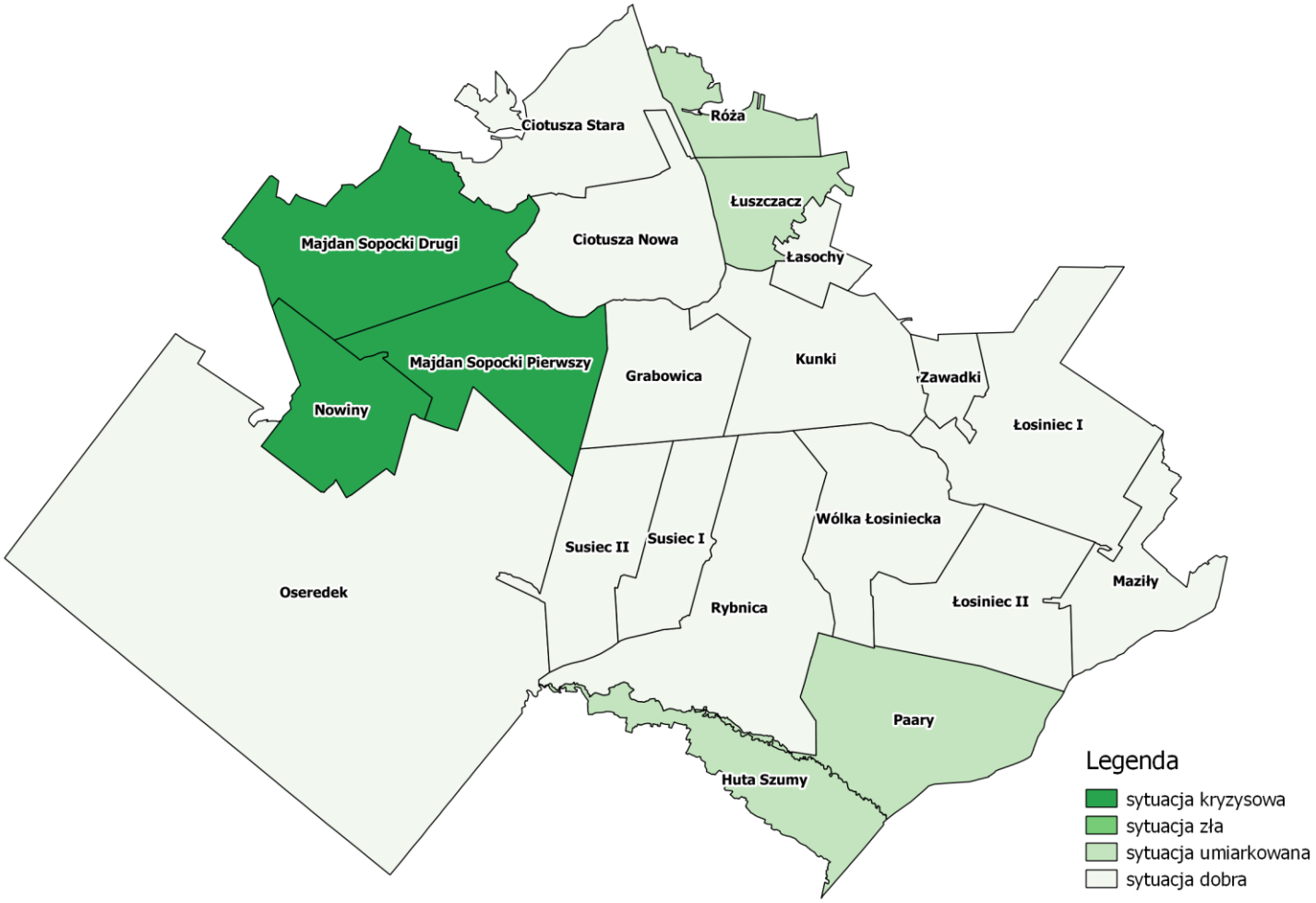

Źródło: Doradztwo i Reklama Sp. z o.o. - opracowanie własne

Najniższa frekwencja na terenie Gminy Susiec wystąpiła:

- Wybory Prezydenckie 2015 roku – Obwód Nr 7 i Nr 3,
- Wybory do Sejmu i Senatu 2015 roku – Obwód Nr 7 i Nr 4,
- Wybory Samorządowe 2014 roku – Obwód Nr 4.

Reasumując całościowo wszystkie wyniki wyżej wymienionych wyborów, widoczne jest iż najniższa frekwencja przeważała w obwodzie 7 i 4, które co najmniej w dwóch różnych wyborach wpisały się w sytuację kryzysową Gminy Susiec. Dlatego też ludność zamieszkująca te obwody została wytypowana jako społeczeństwo o najniższym zaangażowaniu w życie publiczne gminy. Niska aktywność obywatelska w wyżej wymienionych obwodach spowodowana może być:

- niskim poziomem zaufania społecznego,
- małą liczbą innowacyjnych inicjatyw społecznych,
- ograniczoną liczbą liderów lokalnych,
- niską wiedzą i umiejętnościami wykorzystania przez mieszkańców przysługujących im praw obywatelskich,
- niskie uczestnictwo w życiu publicznym wykraczającym poza obowiązki służbowe,
- niska chęć do podejmowania współpracy na rzecz rozwiązywania problemów lokalnych.

3. SFERA GOSPODARCZA

Stan kryzysowy w danej jednostce może wynikać również z koncentracji negatywnych zjawisk w sferze gospodarczej. Niski poziom przedsiębiorczości, w porównaniu z wysokim poziomem bezrobocia może wpływać na sytuację materialną mieszkańców danego obszaru. Do głównych pracodawców Gminy Susiec należą podmioty gospodarcze o małej liczbie pracowników. Rozmieszczenie usług na terenie Gminy Susiec jest nierównomierne.

Głównymi czynnikami wpływającymi na lokalizację podmiotów gospodarczych są:

- dostępność komunikacyjna (położenie przy głównej trasie komunikacyjnej),
- możliwość osiągnięcia zbytu (zysku),
- korzystna struktura wieku mieszkańców.

Tabela 21. Liczba przedsiębiorstw zarejestrowanych w CIDG na terenie Gminy Susiec w latach 2012-2016

2012	2013	2014	2015	2016
116	148	196	232	239

Źródło: Doradztwo i Reklama Sp. z o.o. na podstawie danych z Urzędu Gminy Susiec

Analizując dane przedstawione w tabeli powyżej, można powiedzieć że sytuacja gospodarcza na terenie Gminy Susiec wykazuje tendencje wzrostowe. Od roku 2012 do 2016 liczba przedsiębiorstw wzrosła dwukrotnie. Jednakże na tle województwa lubelskiego (108 497 przedsiębiorstw) oraz powiatu tomaszowskiego (3 447 przedsiębiorstw), Gmina Susiec cechuje się niską aktywność gospodarczą. Taka sytuacja jest jednym z głównych problemów sfery gospodarczej, która hamuje proces jej rozwoju.

Liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych z podziałem na trzy sekcje: działalność gospodarcza osób fizycznych, liczba gospodarstw rolnych oraz pozostałe działalności przedstawiona została w poniższej tabeli (dane pozyskane z Głównego Urzędu Statystycznego - Baza Internetowa Regon na dzień 30 marca 2017 roku).

Tabela 22. Liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych

Lp.	Sołectwo	Ogółem	Działalność gospodarcza osób fizycznych	Gospodarstwa rolne	Pozostałe działalności
1	Ciotusza Nowa	101	12	86	3
2	Ciotusza Stara	66	10	53	3
3	Grabowica	115	5	106	4
4	Huta Szumy	45	9	36	0
5	Kunki	100	10	88	2
6	Łasochy	29	5	22	2
7	Łosiniec I	107	13	88	6
8	Łosiniec II	16	6	9	1
9	Łuszczacz	97	14	79	4
10	Majdan Sopocki Drugi	91	1	83	7
11	Majdan Sopocki Pierwszy	114	18	87	9
12	Maziły	71	24	47	0
13	Nowiny	67	10	53	4
14	Oseredek	111	8	96	7
15	Paary	112	12	97	3
16	Róża	112	15	96	1

17	**Rybnica**	40	6	31	3
18	**Susiec I**	37	3	18	16
19	**Susiec II**	234	56	162	16
20	**Wólka Łosiniecka**	80	4	70	6
21	**Zawadki**	33	5	28	0
	suma	**1778**	**246**	**1435**	**97**

Źródło: Doradztwo i Reklama Sp. z o.o. na podstawie danych z Głównego Urzędu Statystycznego

Od roku 2016 do 30.03.2017 roku na rynku gospodarczym nie pojawiły się nowe przedsiębiorstwa zarejestrowane w Gminie Susiec. Według aktualnych danych (30.03.2017 r.) w rejestrze REGON widnieje 1778 podmiotów gospodarczych. Dominującą formą prowadzenia działalności gospodarczej są gospodarstwa rolne, które stanowią 81 % wszystkich podmiotów gospodarczych. Działalność gospodarcza osób fizycznych stanowi ponad 13 %, najmniej natomiast jest grupa określona jako pozostałe działalności – niespełna 5,5%.

Liczba wyrejestrowanych podmiotów gospodarczych Gminy Susiec od 2012 do końca marca 2017 rok wyniosła 279. Zakłada się, że jeśli sytuacja na rynku nie zmieni się do końca roku 2017 wykreślonych może być 52 przedsiębiorstwa. Liczba wykreśleń na przestrzeni lat 2012-2017 przedstawia tabela poniżej.

Tabela 23. Wyrejestrowane podmioty gospodarcze na terenie Gminy Susiec od 2012 do 30.03.2017 roku

Lp.	Sołectwo	Liczba skreśleń od 2012 do 30.03.2017
1	**Ciotusza Nowa**	9
2	**Ciotusza Stara**	9
3	**Grabowica**	17
4	**Huta Szumy**	15
5	**Kunki**	20
6	**Łasochy**	2
7	**Łosiniec I**	16
8	**Łosiniec II**	2
9	**Łuszczacz**	16
10	**Majdan Sopocki Drugi**	26
11	**Majdan Sopocki Pierwszy**	28
12	**Maziły**	6
13	**Nowiny**	12

14	**Oseredek**	16
15	**Paary**	15
16	**Róża**	1
17	**Rybnica**	11
18	**Susiec I**	9
19	**Susiec II**	36
20	**Wólka Łosiniecka**	13
21	**Zawadki**	0
	suma	**279**

Źródło: Doradztwo i Reklama Sp. z o.o. na podstawie danych z Głównego Urzędu Statystycznego

W celu dokładniejszej diagnozy sfery gospodarczej przyjęto następujące wskaźniki:

- działalność gospodarcza osób fizycznych w przeliczeniu na 100 mieszkańców,
- liczba gospodarstw rolnych w przeliczeniu na 100 mieszkańców,
- wyrejestrowane podmioty gospodarcze w przeliczeniu na 100 mieszkańców.

Wartości wyżej wymienionych wskaźników przedstawione zostały w tabeli poniżej.

Poniżej zaprezentowane zostały mapy z przestrzennym rozkładem wyżej opisanych wskaźników.

Mapa 19. Działalność gospodarcza osób fizycznych na terenie Gminy Susiec z podziałem na sołectwa w 2017 roku w przeliczeniu na 100 mieszkańców

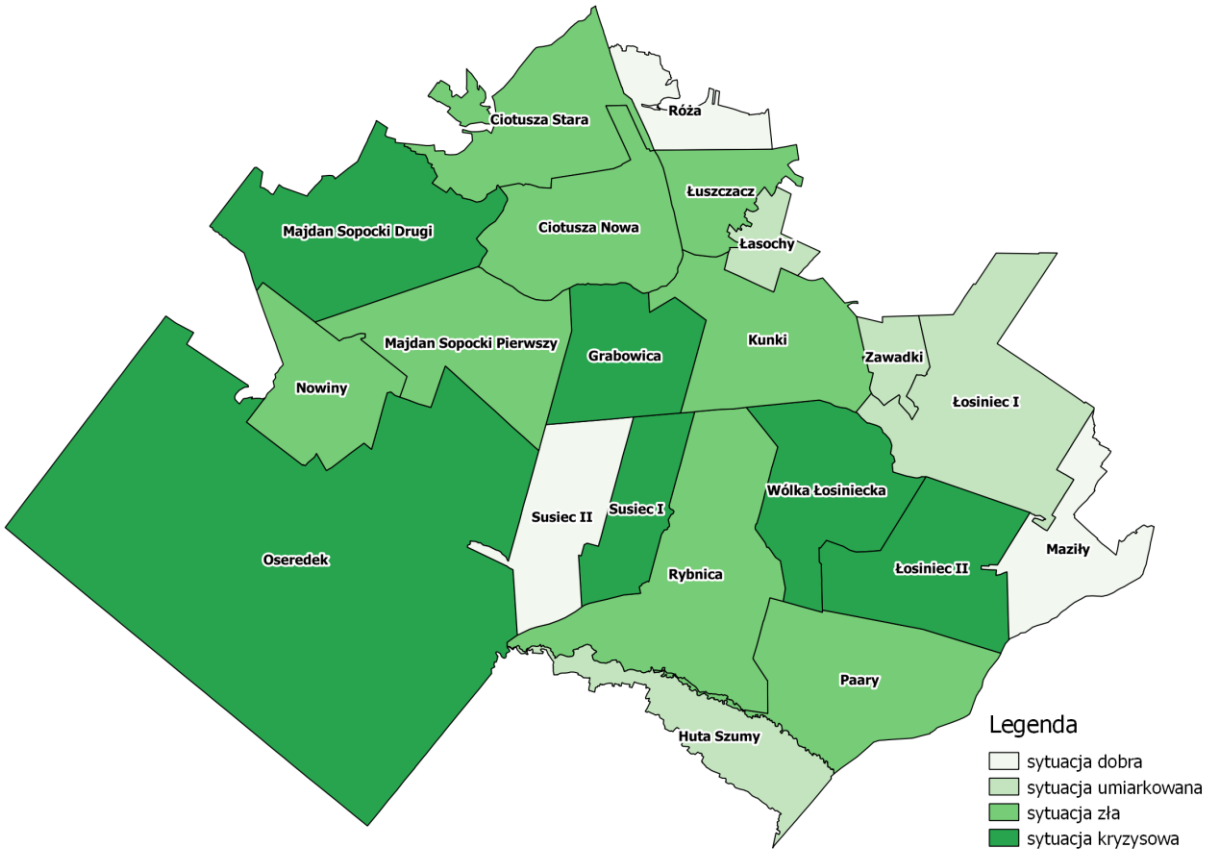

Źródło: Doradztwo i Reklama Sp. z o.o. - opracowanie własne

Na terenie Gminy Susiec zarejestrowanych jest 246 przedsiębiorstw osób fizycznych. W przeważającej części gminy stan przedsiębiorczości przyjmuje stan kryzysowy oraz zły. Najwięcej przedsiębiorstw w przeliczeniu na 100 mieszkańców występuje w sołectwie Susiec II, Maziły oraz Róża natomiast najgorsza sytuacja występuje w sołectwach: Susiec I, Łosiniec II. Wólka Łosiniecka, Grabowica, Oseredek, Majdan Sopocki Drugi.

Mapa 20. Liczba gospodarstw rolnych na terenie Gminy Susiec z podziałem na sołectwa w 2017 roku w przeliczeniu na 100 mieszkańców

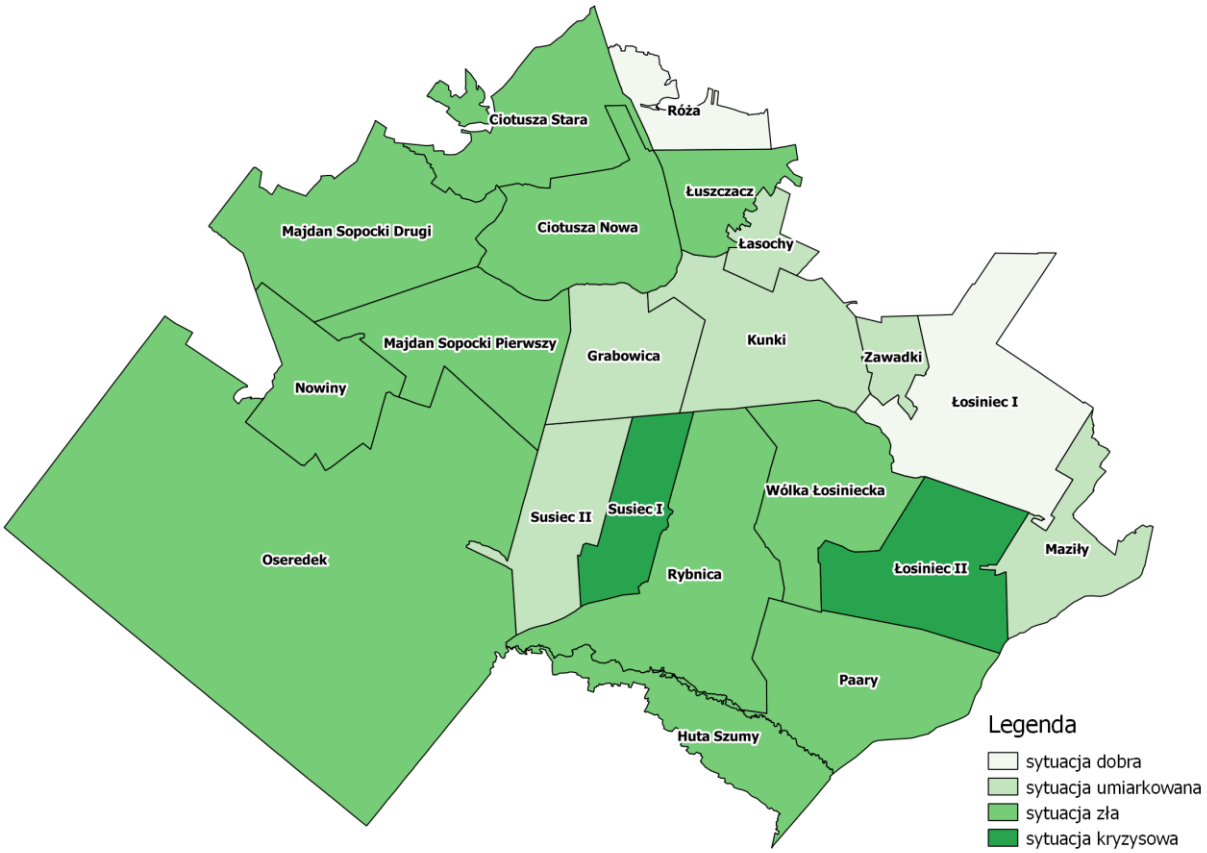

Źródło: Doradztwo i Reklama Sp. z o.o. - opracowanie własne

30 marca 2017 roku na terenie Gminy Susiec zarejestrowanych było 1435 gospodarstw rolnych. Przestrzenny rozkład gospodarstw rolnych w przeliczeniu na 100 mieszkańców przedstawia mapa powyżej. Najmniej gospodarstw występuje w dwóch sołectwach: Susiec I, Łosiniec II. Najlepiej rozwinięte pod tym względem jest sołectwo Róża oraz Łosiniec I.

Mapa 21. Wyrejestrowane podmioty gospodarcze na terenie Gminy Susiec w przeliczeniu na 100 mieszkańców na dzień 30.03.2017 roku

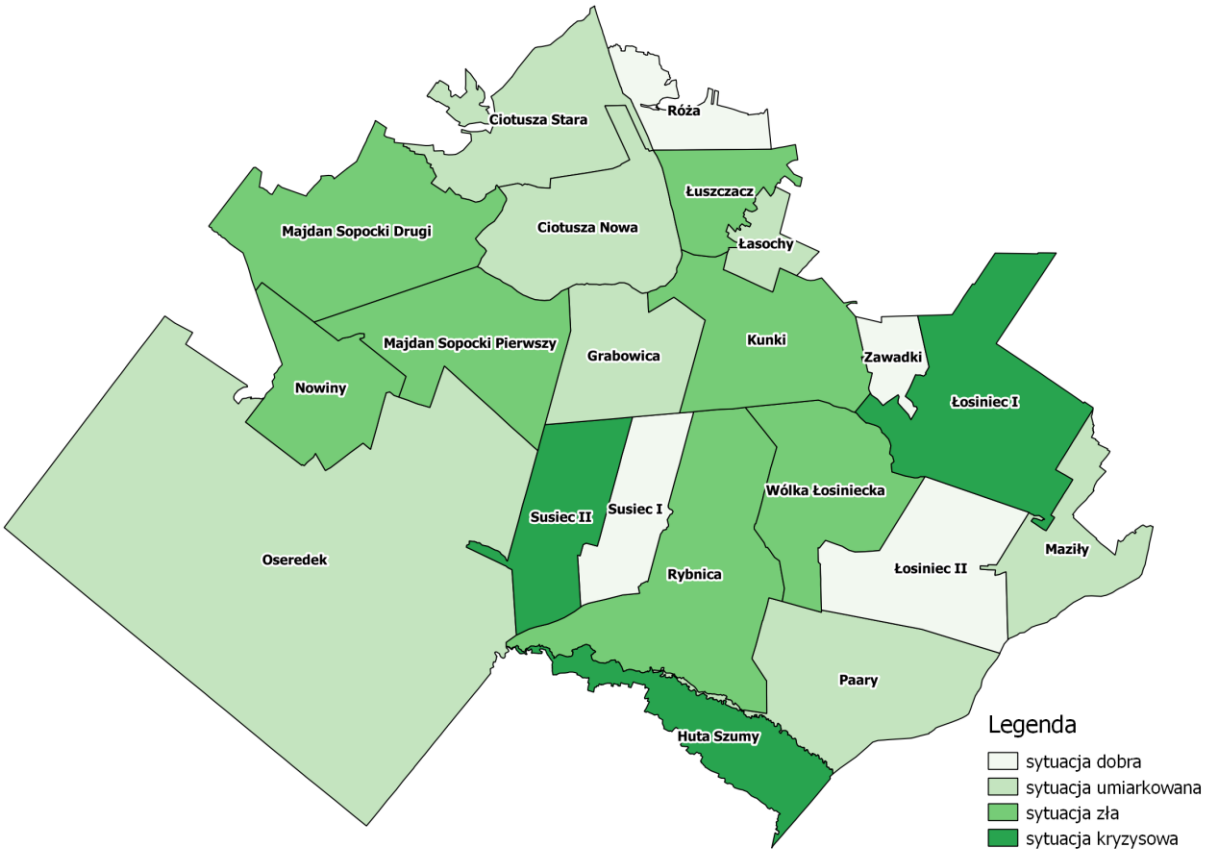

Źródło: Doradztwo i Reklama Sp. z o.o. - opracowanie własne

Liczba wyrejestrowanych podmiotów gospodarczych na terenie Gminy Susiec na przestrzeni lat od 2012 do 30.03.2017 wyniosła 279. Najwięcej wyrejestrowań w przeliczeniu na 100 mieszkańców z rejestru REGON odnotowano na terenie sołectw: Susiec II, Huta Szumy oraz Łosiniec I, natomiast najlepsza sytuacja pod tym względem kształtuje się w sołectwach: Róża, Zawadki, Susiec I oraz Łosiniec II.

4. SFERA ŚRODOWISKOWA

4.1. ZANIECZYSZCZENIE PYŁEM PM10

Obszar województwa lubelskiego podzielony jest na dwie strefy, strefę aglomeracji Lublin oraz strefę lubelską, obejmującą obszar poza aglomeracją miasta Lublin, a więc również Gminę Susiec. Według danych odnośnie lokalizacji stanowisk pomiarowych Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska (WIOŚ) w Lublinie, na obszarze Gminy Susiec nie funkcjonują stacje pomiarowe WIOŚ. Najbliższa stacja pomiarowa znajduje się w Zamościu przy ul. Hrubieszowskiej 69A. Strefa lubelska została zaliczona do klasy C na podstawie serii pomiarowej pyłu PM10.

Głównym problemem w strefie lubelskiej, w zakresie zanieczyszczeń powietrza, jest pył zawieszony PM10. Źródłem tego zanieczyszczania jest głównie spalanie paliw stałych w kotłach nieposiadających urządzeń ochronnych, a więc głównie w kotłach indywidualnych wytwórców ciepła.

Kryteria jakości powietrza pod względem zanieczyszczenia PM10 dotyczą rocznego okresu uśredniania wyników pomiarowych. W strefie lubelskiej stężenia średnie roczne sprawdzono na podstawie wyników pomiarów wykonanych na terenie 3 miast: Biała Podlaska, Chełm, Zamość. Średnie roczne stężenie PM10 wyniosło ok 37 $\mu g/m^3$.

Analizując liczbę ludności w poszczególnych sołectwach a co za tym idzie liczbę gospodarstw domowych, które oddziałowują na zanieczyszczenie powietrza, obliczone zostało średnie roczne stężenia PM10 w poszczególnych sołectwach Gminy Susiec. Szczegółowe dane zestawione zostały w tabeli poniżej.

Tabela 24. Średnie roczne stężenie MP10 w poszczególnych sołectwach Gminy Susiec

Lp.	Sołectwo	stężenie PM10 [µg/m^3]
1	Ciotusza Nowa	24
2	Ciotusza Stara	15
3	Grabowica	26
4	Huta Szumy	9
5	Kunki	21
6	Łasochy	5
7	Łosiniec I	11
8	Łosiniec II	18
9	Łuszczacz	22
10	Róża	8
11	Majdan Sopocki Drugi	30
12	Majdan Sopocki Pierwszy	25
13	Maziły	11
14	Nowiny	14
15	Oseredek	27
16	Paary	27
17	Rybnica	12
18	Susiec I	37
19	Susiec II	28
20	Wólka Łosiniecka	17
21	Zawadki	6

Źródło: Doradztwo i Reklama Sp. z o.o. - opracowanie własne

Mapa 22. Przestrzenne rozmieszczenie średniego rocznego stężenia PM10 w poszczególnych sołectwach Gminy Susiec

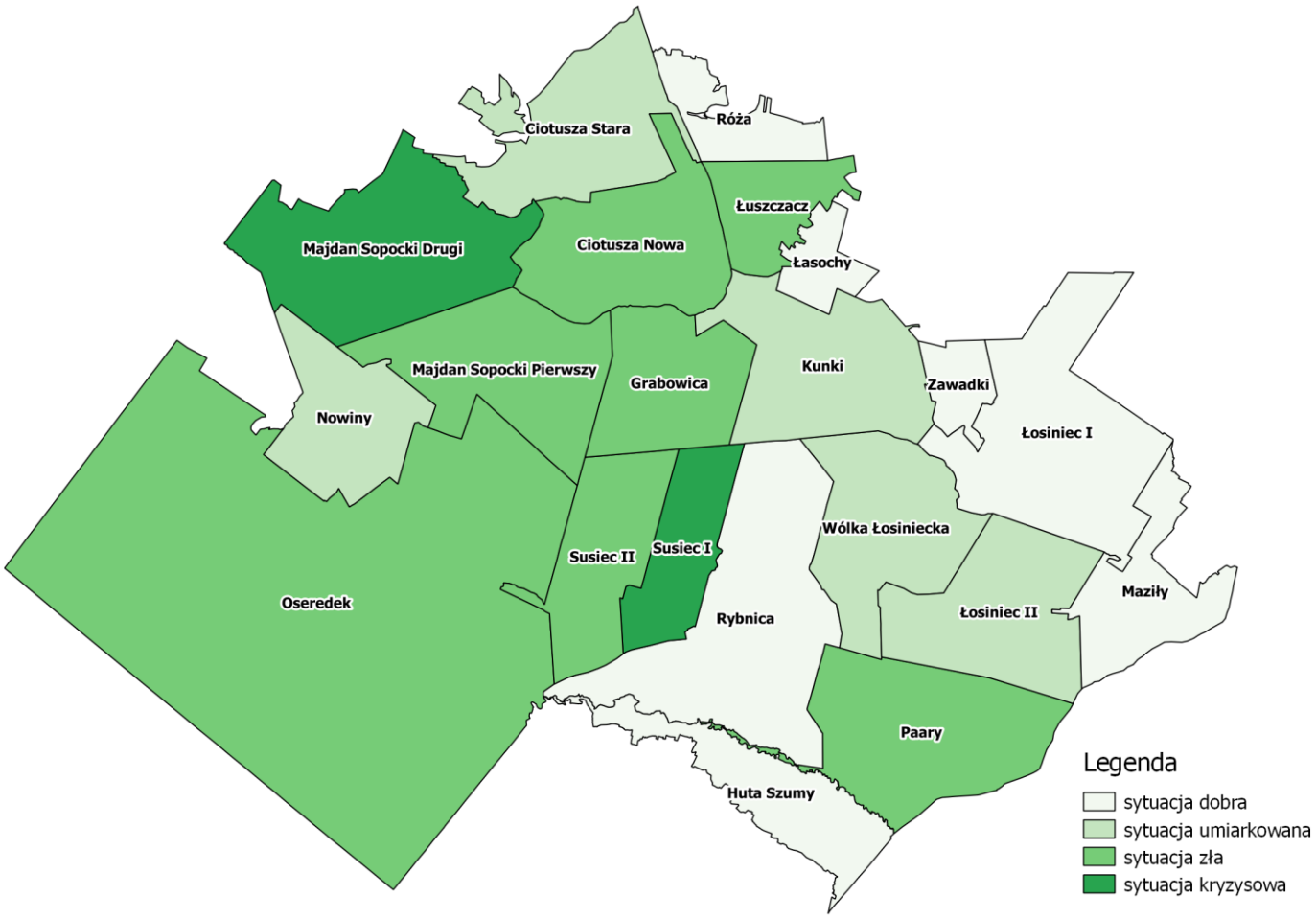

Źródło: Doradztwo i Reklama Sp. z o.o. - opracowanie własne

Analizując przestrzenne rozmieszczenie pyłu PM10, stan kryzysowy obejmuje dwa sołectwa: Susiec I oraz Majdan Sopocki Drugi mieszczące się w przedziale 30-37 µg/m^3. Szczegółowy rozkład przedstawia mapa powyżej.

Zanieczyszczone powietrza powoduje co roku 400 tysięcy przedwczesnych zgonów, również zła jakość powietrza wpływa negatywnie na zdrowie człowieka powodując często nieodwracalne uszczerbki na zdrowiu. Zanieczyszczenia posiadają także negatywny wpływ na środowisko jak również wszystkich organizmów żyjących w środowisku naturalnym.

Dlatego bardzo ważnym jest podjęcie szerokich działań zmierzających do przeciwdziałania zanieczyszczeniom tj.:

- ograniczenie strat energii w budownictwie dzięki docieplenia budynków,
- ograniczaniu ilości dwutlenku węgla emitowanego do atmosfery poprzez wykorzystanie innych źródeł energii takich jak: energia słoneczna, energia wodna lub energia wiatrowa,
- wymiana kotłów grzewczych na bardziej oszczędne;
- stosowaniu w samochodach benzyny bezołowiowej, filtrów oczyszczających gazy spalinowe (katalizatorów),
- korzystanie z komunikacji przewozowej - zbiorowej lub z rowerów.

4.2. WYROBY AZBESTOWE

Azbest jest nazwą handlowa grupy minerałów włóknistych, które pod względem chemicznym są uwodnionymi krzemianami różnych metali. W zależności z jakim metalem krzemiany tworzą związek wyróżnia się kilka typów azbestu o różnej szkodliwości dla środowiska i zdrowia. Azbest posiada unikalne właściwości chemiczne i fizyczne, takie jak odporność na bardzo wysokie temperatury, odporność na działanie chemikaliów, kwasów, zasad, wody morskiej.

Dodatkowo azbest jest substancją wysoce szkodliwą, która niszcząco wpływa na organizm ludzki. Pył azbestu bez problemów dostaje się do płuc wraz z wdychanym powietrzem. Jeśli więc w powietrzu, którym oddychamy znajdują się włókna azbestu, to gromadzą się one i zalegają w płucach. Możliwość pojawienia się choroby w organizmie ludzkim zależy od rodzaju azbestu, wymiarów włókien zawartych w powietrzu, ich ilości oraz liczby lat przebywania w zanieczyszczonym azbestem środowisku. Włókna małych rozmiarów, niewidoczne gołym okiem, wnikają głębiej do układu oddechowego. Ponadto wyroby azbestowe mogą być również przyczyną nowotworom płuc i międzybłonniaka opłucnej.

W celu eliminowania negatywnych skutków środowiskowych oraz zdrowotnych spowodowanych azbestem, Gmina Susiec posiada „Programu usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest na terenie gminy Susiec na lata 2011 - 2032". Wyżej wymieniony program ma na celu usunięcie i unieszkodliwienie wyrobów zawierających azbest, minimalizację negatywnych skutków zdrowotnych spowodowanych obecnością azbestu jak również likwidację szkodliwego oddziaływania azbestu na środowisko.

Stopień degradacji środowiska spowodowanego obecnością azbestu, analizowano na podstawie danych bazy azbestowej- udostępnionej przez Urząd Gminy Susiec, aktualizowanej w roku 2016. Dane szczegółowe przedstawione zostały z podziałem na miejscowości. Taki podział został zastosowany ze względu na brak prowadzenia zestawień z podziałem na sołectwa, w miejscowościach Susiec (sołectwa: Susiec I oraz Susiec II) oraz Łosiniec (sołectwa: Łosiniec I oraz Łosiniec II). Masę wyrobów azbestowych w poszczególnych miejscowościach przedstawiono w kilogramach.

Tabela 25. Baza azbestowa na terenie Gminy Susiec w roku 2016 [kg]

zinwentaryzowane			unieszkodliwione			pozostałe do unieszkodliwienia		
razem	os. fizyczne	os. prawne	razem	os. fizyczne	os. prawne	razem	os. fizyczne	os. prawne
4 484 796	4 393 452	91 344	803 397	799 877	3 520	3 681 399	3 593 575	87 824

Źródło: Doradztwo i Reklama Sp. z o.o. na podstawie bazy azbestowej

Powyższa tabela przedstawia bazę wyrobów azbestowych jakie zostały zinwentaryzowane, unieszkodliwione oraz pozostałe do unieszkodliwienia z podziałem na osoby fizyczne oraz prywatne. Analizując ogólną wagę zinwentaryzowanego azbestu (w kilogramach), 18,29% z jej masy zostało unieszkodliwionych a 81,71% pozostało jeszcze do unieszkodliwienia. Niepokojącym jest fakt iż tylko 3,85% wyrobów azbestowych osób prawnych zostały unieszkodliwione.

Analizując dane na tle całej gminy ze względu na rodzaj masy azbestowej, inwentaryzacji poddano wyroby:

- W01 - płyty azbestowo-cementowe płaskie stosowane w budownictwie,
- W02 - płyty azbestowo-cementowe faliste stosowane w budownictwie,

Szczegółowe dane przedstawione zostały w tabeli poniżej.

Tabela 26. Rodzaj wyrobu azbestowego poddanego inwentaryzacji w Gminie Susiec

kod wyrobu	zinwentaryzowane			unieszkodliwione			pozostałe do unieszkodliwienia		
	razem	os. fizyczne	os. prawne	razem	os. fizyczne	os. prawne	razem	os. fizyczne	os. prawne
W01	281 334	279 794	1 540	76 474	74 934	1 540	204 860	204 860	0
W02	4 203 462	4 113 658	89 804	726 923	724 943	1 980	3 476 539	3 388 715	87 824

Źródło: Doradztwo i Reklama Sp. z o.o. na podstawie bazy azbestowej Gminy Susiec

Najwięcej unieszkodliwionych kilogramów azbestu na tle całej Gminy Susiec dotyczyło płyt azbestowo-ceramicznych falistych stosowanych w budownictwie (ok. 90% wszystkich unieszkodliwionych wyrobów).

Szczegółowe dane dotyczące bazy azbestowa z podziałem na miejscowości Gminy Susiec przedstawione zostały w poniższej tabeli.

Tabela 27. Masa wyrobów azbestowych według miejscowości na terenie Gminy Susiec

miejscowość	zinwentaryzowane			unieszkodliwione			pozostałe do unieszkodliwienia		
	razem	os. fizyczne	os. prawne	razem	os. fizyczne	os. prawne	razem	os. fizyczne	os. prawne
Ciotusza Nowa	435 750	408 250	27 500	54 648	54 648	0	381 102	353 602	27 500
Ciotusza Stara	137 258	135 611	9 647	25 110	25 110	0	112 148	102 501	9 647
Grabowica	398 816	393 206	5 610	33 033	33 033	0	365 783	360 173	5610
Huta Szumy	80 746	80 746	0	39 314	39 314	0	41 432	41 432	0
Kunki	278 671	270 201	8 470	29 810	26 290	3 520	248 861	243 911	4 950
Łasochy	87 002	87 002	0	9 793	9 793	0	77 209	77 209	0
Łosiniec	265 216	261 366	3 850	63 669	63 669	0	201 547	197 697	3 850
Łuszczacz	220 708	220 708	0	33 616	33 616	0	187 092	187 092	0
Majdan Sopocki Drugi	226 954	222 334	4 620	33 514	33 514	0	193 440	188 820	4 620
Majdan Sopocki Pierwszy	243 338	230 798	12 540	56 507	56 507	0	186 831	174 291	12 540
Maziły	156 816	156 816	0	20 779	20 779	0	136 037	136 037	0
Nowiny	143 000	143 000	0	31 460	31 460	0	111 540	111 5*0	0
Oseredek	279 179	272 623	6 556	38 203	38 203	0	240 976	234 420	6 556
Paary	402 859	394 499	8 360	83 369	83 369	0	319 490	311 130	8 360
Róża	111 551	110011	1 540	17 809	17 809	0	93 742	92 202	1 540

Rybnica	139 304	136 994	2 310	11 660	11 660	0	127 644	125 334	2 310
Susiec	530 109	529 768	341	154 451	154 451	0	375 658	375 317	341
Wólka Łosiniecka	249 077	249 077	0	57 651	57 651	0	191 426	191 426	0
Zawadki	90 442	90 442	0	1 001	1 001	0	89 441	89 441	0

Źródło: Doradztwo i Reklama Sp. z o.o. na podstawie bazy azbestowej Gminy Susiec

Na podstawie tabeli powyżej obliczony został wskaźnik masy azbestu pozostałego do unieszkodliwienia z zinwentaryzowanego w poszczególnych miejscowościach i przedstawione w formie graficznej na poniższej mapie.

Mapa 23. Masa wyrobów azbestowych pozostających do unieszkodliwienia na tle zinwentaryzowanych na terenie Gminy Susiec w podziale na miejscowości

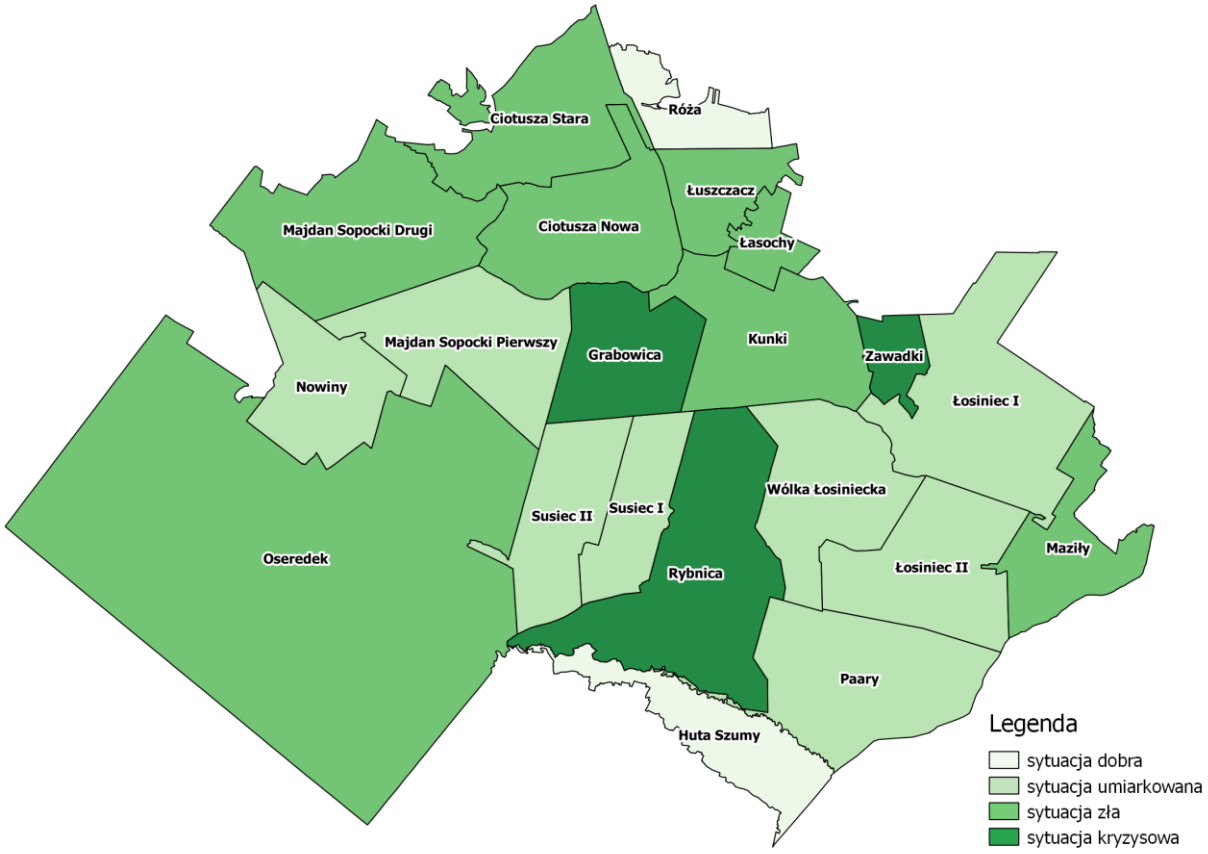

Źródło: Doradztwo i Reklama Sp. z o.o. – opracowanie własne.

Analizując przestrzenną prezentację masy wyrobów azbestowych, które pozostały jeszcze go unieszkodliwienia ze wszystkich zinwentaryzowanych w poszczególnych miejscowościach, zauważyć można iż najwięcej kilogramów azbestu pozostaje w Grabowicy, Zawadkach oraz Rybnicy. W najlepszej sytuacji znajdują się dwie miejscowości: Róża oraz Huta Szumy.

Świadomość i edukacja mieszkańców nastawiona na fakt, że szeroki zakres zastosowań wyrobów azbestowych w różnych latach ich produkcji oraz ich właściwości: (ognioodporność, elastyczność, łatwość montażu), a przy tym wielka szkodliwość dla otoczenia człowieka, sprawiły, że obecnie co raz to częściej odchodzi się od zastosowania takich materiałów, na poczet nowszych i bezpieczniejszych rozwiązań. Dlatego też obecnie, odchodząc od dawnych rozwiązań, istnieje możliwość bezpiecznego i łatwego pozbycia się wyrobów zawierających azbest za pośrednictwem licznych programów finansowanych m.in.: przez Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Lublinie.

Na terenie Gminy Susiec sytuacja szkodliwych dla środowiska oraz zdrowia człowieka wyrobów azbestowych, poprawiła się. Jednakże problem nadal istnieje, gdyż w gminie pozostało jeszcze 3 681 399 kg azbestu.

5. SFERA PRZESTRZENNO-FUNKCJONALNA

W przypadku sfery przestrzenno-funkcjonalnej analizie poddano: dostępność do usług publicznych i handlu, dostępność komunikacyjną, długości tras pieszych oraz rowerowych, drogi gminne wymagające remontu.

5.1.DOSTĘP DO USŁUG PUBLICZNYCH I HANDLU

W zakresie usług publicznych i handlu, na terenie Gminy Susiec w roku 2016 funkcjonowały:

- 3 przychodnie zdrowia,
- 5 szkół (w tym szkoły podstawowe oraz gimnazja),
- 1 punkt przedszkolny,
- 2 biblioteki gminne oraz 4 biblioteki szkolne,
- 1 dom kultury,
- 2 miejsca obejmujące parki i tereny rekreacyjne,
- 16 placów zabaw,
- 20 sklepów.

Taka liczba obiektów użyteczności publicznej jak również dostęp do usług handlu obsługuje mieszkańców gminy, która posiada 21 sołectw i liczyła w 2016 roku 7866 mieszkańców. Obiekty otwarte dla mieszkańców i gości, wzmacniają tożsamość lokalną, poczucie więzi lokalnych pozwalających rozwijać własne pasje, wpływają znacznie na poprawę jakości życia oraz działają integracyjnie na społeczność lokalną.

Kolejnym istotny miejscem dla mieszkańców, ich aktywizacji, edukacji i integracji są biblioteki. W gminie funkcjonują 2 biblioteki gminne zlokalizowane w Majdanie Sopockim Drugim oraz w Suścu I. W sołectwach: Grabowica, Łosiniec I, Majdan Sopocki Pierwszy oraz Susiec I funkcjonują biblioteki szkolne.

Wartym podkreślenia jest również, że na terenie gminy funkcjonują szkoły podstawowe i gimnazja jak również jeden punkt przedszkolny. Mała liczba przedszkoli jest ogromnym problemem dla rodziców, którzy prowadzą aktywne życie zawodowe i nie mają możliwości pozostawić swoich pociech z osobami bliskimi jak np. dziadkowie.

Na terenie Gminy funkcjonuje tylko jeden dom kultury. Jest to sytuacja szczególnie niewystarczająca dla dzieci i młodzieży, która w takich miejscach ma możliwość aktywnego

spędzania wolnego czasu i samorealizacji w różnych dziedzinach sztuki i edukacji kulturalnej.

Kolejnym ważnym problemem jest ilość parków i terenów rekreacyjnych na terenie Gminy Susiec w roku 2016 występowały tylko dwa takie obszary na terenie sołectw: Majdan Sopocki Pierwszy oraz Susiec I. Jest to zdecydowanie za mało, gdyż życie w nowoczesnym społeczeństwie jest źródłem silnych napięć i obciążeń psychicznych, dlatego naturalne sposoby odpoczynku jak np. sen, już nie wystarczają. Społeczeństwo poszukuje nowych sposobów odreagowania, dlatego też rekreacja powinna umożliwić im uwolnienie emocji oraz odreagowanie.

Dość istotną rolę z punktu widzenia użytkowników – dzieci, stanowią place zabaw. Badania wykazują, że niezbędnym elementem zagospodarowania terenu są place zabaw dla dzieci. Największymi zwolennikami budowy placów zabaw są kobiety, które założyły własną rodzinę, a ich członkami są dzieci.

Kolejną bardzo ważną kwestią jest dostęp do handlu. Pod koniec roku 2016 liczba sklepów w całej Gminie Susiec wyniosła 20. Zaobserwować można spadek, gdyż w 2014 roku na terenie gminy zarejestrowanych było 25 sklepów, z kolei 2013 roku 30 sklepów . Najwięcej sklepów natomiast było w 2014 roku, ich liczba wyniosła 31. Spadek liczby „małych, rodzinnych sklepów" spowodowany jest rozszerzającym się handlem zagranicznym w Polce. Coraz więcej zagranicznych firm wprowadza na Polski rynek swoje „duże sklepy". Jest to głównym powodem zamykania małych firm przez drobnych sklepikarzy. Mieszkańcy zazwyczaj robią w takich sklepach drobne zakupy, nie pozostawiając więcej niż 30-40 złotych. To w dyskontach Polacy coraz chętniej robią zakupy. Głównie dlatego, że jest taniej.

W tabeli poniżej zestawiony został ilościowy dostęp do usług publicznych i handlu według danych na rok 2016

Tabela 28. Dostęp do usług publicznych i handlu na terenie Gminy Susiec w roku 2016

	Ciotusza Nowa	Ciotusza Stara	Grabowica	Huta Szumy	Kunki	Łasochy	Łosiniec I	Łosiniec II	Łuszczacz	Majdan Sopocki Drugi	Majdan Sopocki Pierwszy	Maziły	Nowiny	Oseredek	Paary	Róża	Rybnica	Susiec I	Susiec II	Wólka Łosiniecka	Zawadki
Przychodnie zdrowia	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-
Szkoły	-	-	1	-	-	-	1	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
Przedszkola – punkt przedszkolny	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
Biblioteki gminne	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
Biblioteki szkolne	-	-	1	-	-	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
Domy Kultury	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-		-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
Parki i tereny rekreacji	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
Place zabaw	1	-	1	-	1	-	2	1	1	-	2	-	-	-	1	-	1	3	-	1	1
Sklepy	1	1	1	-	1	-	-	2	-	2	1	-	1	1	1	-	-	7	-	1	-

Źródło: Doradztwo i Reklama Sp. z o.o. na podstawie danych z Urzędu Gminy Susiec

Mapa 24. Przestrzenne rozmieszczenie dostępu do usług publicznych i handlu w przeliczeniu na 100 mieszkańców w poszczególnych sołectwach Gminy Susiec w roku 2016

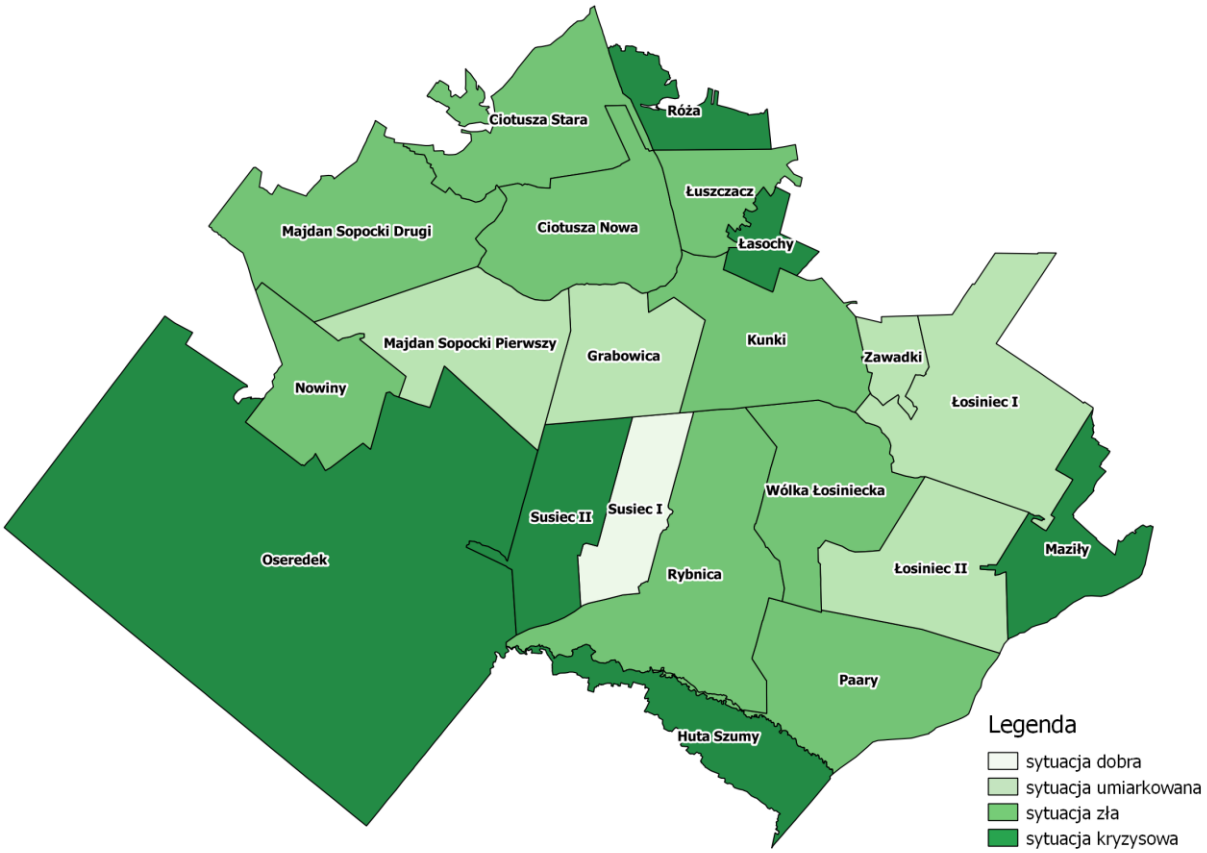

Źródło: Doradztwo i Reklama Sp. z o.o. – opracowanie własne

Na podstawie danych z powyższej tabeli i kolejno po przeliczeniu liczby dostępnych obiektów usługowych i handlowych na 100 mieszkańców danego sołectwa, należy zwrócić uwagę, że na terenie gminy większa cześć sołectw nie posiada dobrego dostępu do usług i handlu. Najlepiej sytuacja ta kształtuje się w sołectwie Susiec I – 18 obiektów usługowych i handlowych dla 741 mieszkańców.

5.2. DOSTĘP DO TERENÓW REKREACYJNYCH

Na terenie Gminy Susiec znajduje się 131 kilometrów tras pieszych oraz 118 kilometrów tras rowerowych. Trasy te przebiegają przez najbardziej interesujące tereny Gminy Susiec. Szczegółowe długości (w kilometrach) wyżej wymienionych tras zestawione zostały w tabeli poniżej.

Tabela 29. Gminy Susiec z podziałem na sołectwa długości tras pieszych i rowerowych [km]

	Ciotusza Nowa	Ciotusza Stara	Grabowica	Huta Szumy	Kunki	Łasochy	Łosiniec I	Łosiniec II	Łuszczacz	Majdan Sopocki Drugi	Majdan Sopocki Pierwszy	Maziły	Nowiny	Oseredek	Paary	Róża	Rybnica	Susiec I	Susiec II	Wólka Łosiniecka	Zawadki
Trasa piesza	0	6	0	16	3	3	10	2	10	8	0	0	15	11	0	7	0	40	0	0	0
Trasa rowerowa	0	8	0	4	0	0	0	17	3	7	6	10	20	8	0	5	9	14	0	7	0

Źródło: Doradztwo i Reklama Sp. z o.o. na podstawie danych z Urzędu Gminy Susiec

Mapa 25. Przestrzenne rozmieszczenie długości tras pieszych na 100 mieszkańców w poszczególnych sołectwach Gminy Susiec w 2016 roku

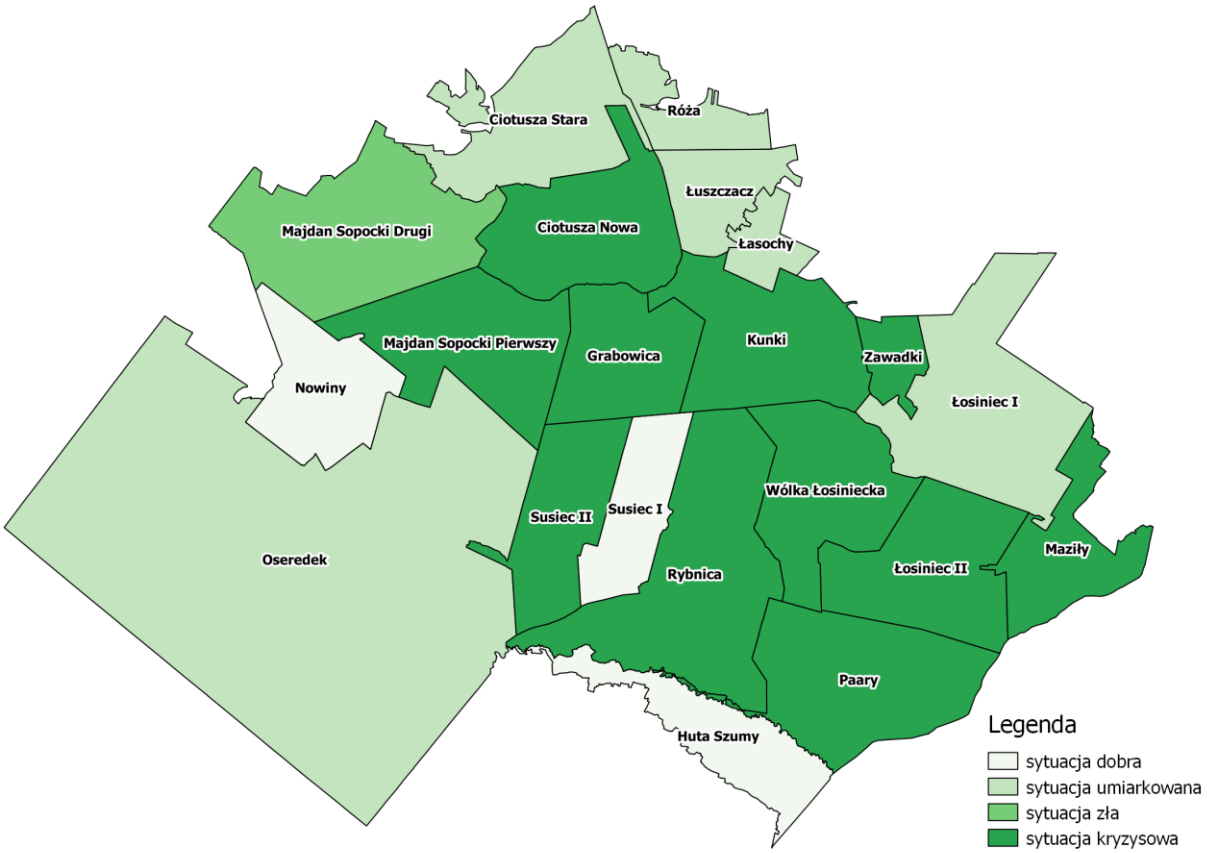

Źródło: Doradztwo i Reklama Sp. z o.o. – opracowanie własne

Analizując przestrzenne rozmieszczenie tras pieszych na 100 mieszkańców należy zwrócić uwagę, że większa część Gminy znajduje się w sytuacji kryzysowej oraz złej. Związane jest to z brakiem w tych sołectwach tras przeznaczonych dla pieszych. Najlepiej pod tym względem kształtuje się sołectwo: Huta Szumy, Susiec I oraz Nowiny.

Mapa 26. Przestrzenne rozmieszczenie długości tras rowerowych na 100 mieszkańców Gminy Susiec w 2016 roku

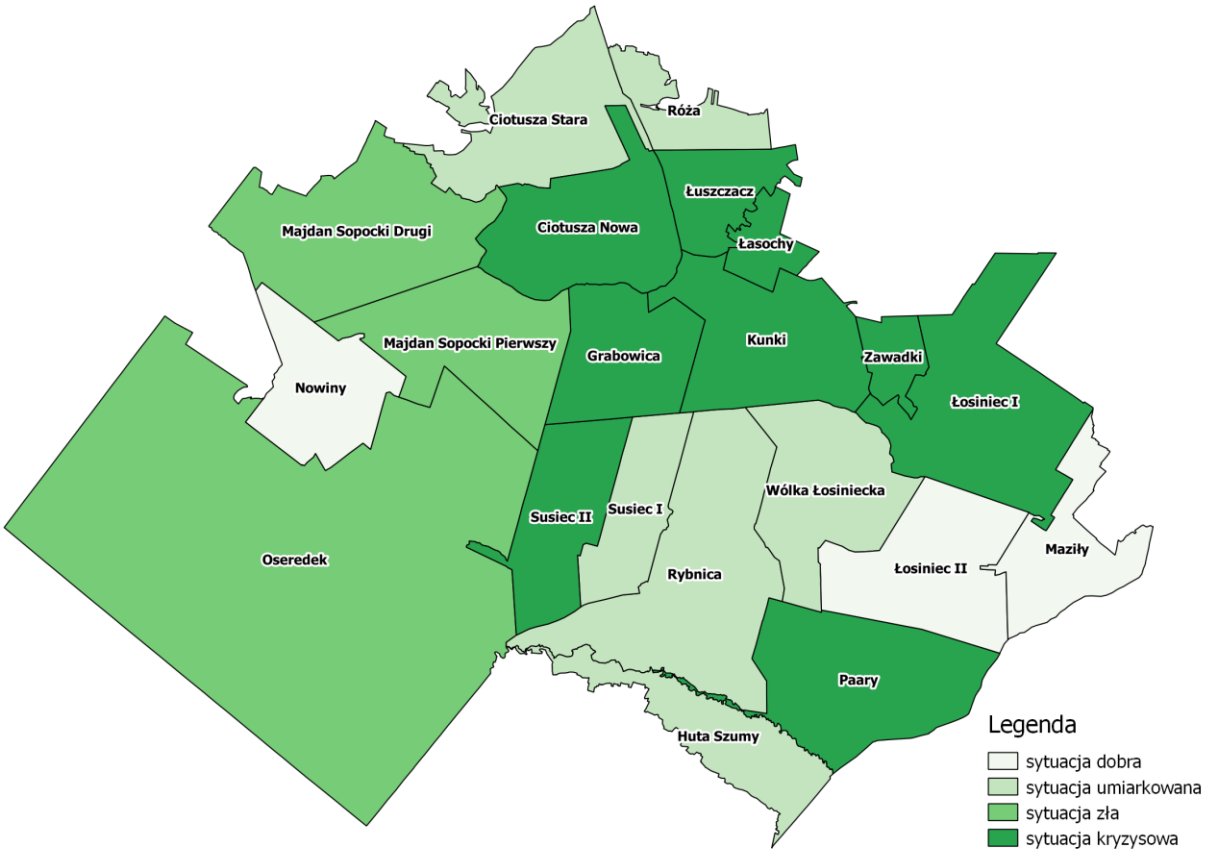

Źródło: Doradztwo i Reklama Sp. z o.o. – opracowanie własne

Przestrzenne rozmieszczenie długości tras rowerowych zaprezentowane powyżej pokazuje, iż 9 sołectw Gminy Susiec nadal nie posiada wyznaczonych, bezpiecznych tras dla rowerzystów, oznaczone one zostały na mapie kolorem ciemnozielonym, oznaczającym stan kryzysowy. Należy zaznaczyć, że w przeliczeniu długości dostępnych tras rowerowych na 100 mieszkańców danego sołectwa zauważalny jest problem w kolejnych trzech sołectwach, których sytuacja określona jest jako zła. Najlepiej pod tym względem prezentuje się sołectwa: Nowiny o długości trasy 20 km, Łosiniec II o długości trasy 17 km oraz Maziły o długości trasy 10 km. Sołectwo Susiec I pomimo 14 km długości trasy w przeliczeniu na 100 mieszkańców osiągnęło sytuację umiarkowaną.

Z danych Roztoczańskiego Stowarzyszenia Agroturystycznego w Suścu wynika, że na terenie Gminy Susiec występuje 10 następujących szlaków i tras rowerowych:

- Rowerem po Roztoczu – Susiec Nr 1 Borowych Młynów,
- Rowerem po Roztoczu – Susiec Nr 2 Do Narola,
- Rowerem po Roztoczu – Susiec Nr 3 Na Czatowe Pole,
- Rowerem po Roztoczu – Susiec Nr 4 Na Wapielnie,
- Rowerem po Roztoczu – Susiec Nr 5 Do Rezerwatu Las Bukowy,
- Rowerem po Roztoczu – Susiec Nr 6 Szlakiem Kamieniołomów,
- Rowerem po Roztoczu – Susiec Nr 7 Szlakiem Łosiów,
- Rowerem po Roztoczu – Susiec Nr 8 Czwartą Linią,
- Rowerem po Roztoczu – Susiec Nr 9 Do Krasnobrodu,
- Rowerem po Roztoczu – Susiec Nr 10 Dookoła gminy Susiec.

Obecny system zarządzania bezpieczeństwem ruchu drogowego nie umożliwia skutecznej ochrony pieszych i rowerzystów. Działania publicznej administracji drogowej nie doprowadziły do poprawy bezpieczeństwa rowerzystów w ruchu drogowym. Poprawiło się co prawda bezpieczeństwo pieszych, wciąż jednak w Polsce nadal co trzeci zabity na drodze to pieszych. Na niezadawalający stan bezpieczeństwa pieszych i rowerzystów ma wpływ przede wszystkim niedostosowanie infrastruktury drogowej do ich potrzeb, poprzez budowę coraz dłuższych odcinków tras pieszych i rowerowych, których na terenie gminy Susiec jest niewystarczająca ilość.

5.3. DEGRADACJA BUDYNKÓW UŻYTECZNOŚCI PUBLICZNEJ

Jednym z problemów sfery przestrzenno-funkcjonalnej jest degradacja budynków użyteczności publicznej. Niszczeniu ulegają przede wszystkim nie remontowane od lat trzy dawne szkoły w następujących sołectwach :

- Ciotusza Stara,
- Kunki,
- Paary.

Należy zaznaczyć, że wyżej wymienione obiekty dawnych szkół posiadają wysoki stopień potencjału rozwojowego, ze względu na walory architektoniczne i użytkowe, jak również dogodną lokalizację w obszarze w którym się znajdują. W wyniku działań rewitalizacyjnych możliwym byłoby zorganizowanie w tych budynkach mieszkań socjalnych lub chronionych.

5.4. DROGI GMINNE WYMAGAJĄCE REMONTU

Dokonując oceny stanu technicznego dróg publicznych, a tym samym poziomu skomunikowania gminy, oparto się na zestawieniu udostępnionym przez Urząd Gminy Susiec. Długości dróg gminnych w poszczególnych sołectwach wyrażone zostały w km oraz przedstawione w tabeli poniżej:

Tabela 30. Długości dróg gminnych wymagających remontu

Lp.	Sołectwo	długość dróg do remontu [km]
1	Ciotusza Nowa	3
2	Ciotusza Stara	6,5
3	Grabowica	2,5
4	Huta Szumy	2
5	Kunki	2,5
6	Łasochy	1,5
7	Łosiniec I	2
8	Łosiniec II	3,5
9	Łuszczacz	0,7
10	Majdan Sopocki Drugi	3
11	Majdan Sopocki Pierwszy	4,5
12	Maziły	1,5
13	Nowiny	1
14	Oseredek	7,5
15	Paary	0,5
16	Róża	0,5
17	Rybnica	1
18	Susiec I	0,5
19	Susiec II	0,2
20	Wólka Łosiniecka	1
21	Zawadki	0,5
	suma	**45,9**

Źródło: Doradztwo i Reklama Sp. z o.o. na podstawie danych z Urzędu Gminy Susiec

Łączna długość dróg wymagających remontu w Gminie Susiec w roku 2016 wyniosła 45,9 km. Wiele odcinków dróg nie posiada odpowiedniej nośności - bardzo ważnego parametru technicznego, przy obecnym stałym wzroście przewozu towarów transportem kołowym. Brakuje także infrastruktury towarzyszącej, jak utwardzone pobocza, chodniki, odwodnienie czy ścieżki rowerowe.

Mapa 27. Drogi gminne wymagające remontu w Gminie Susiec z podziałem na sołectwa

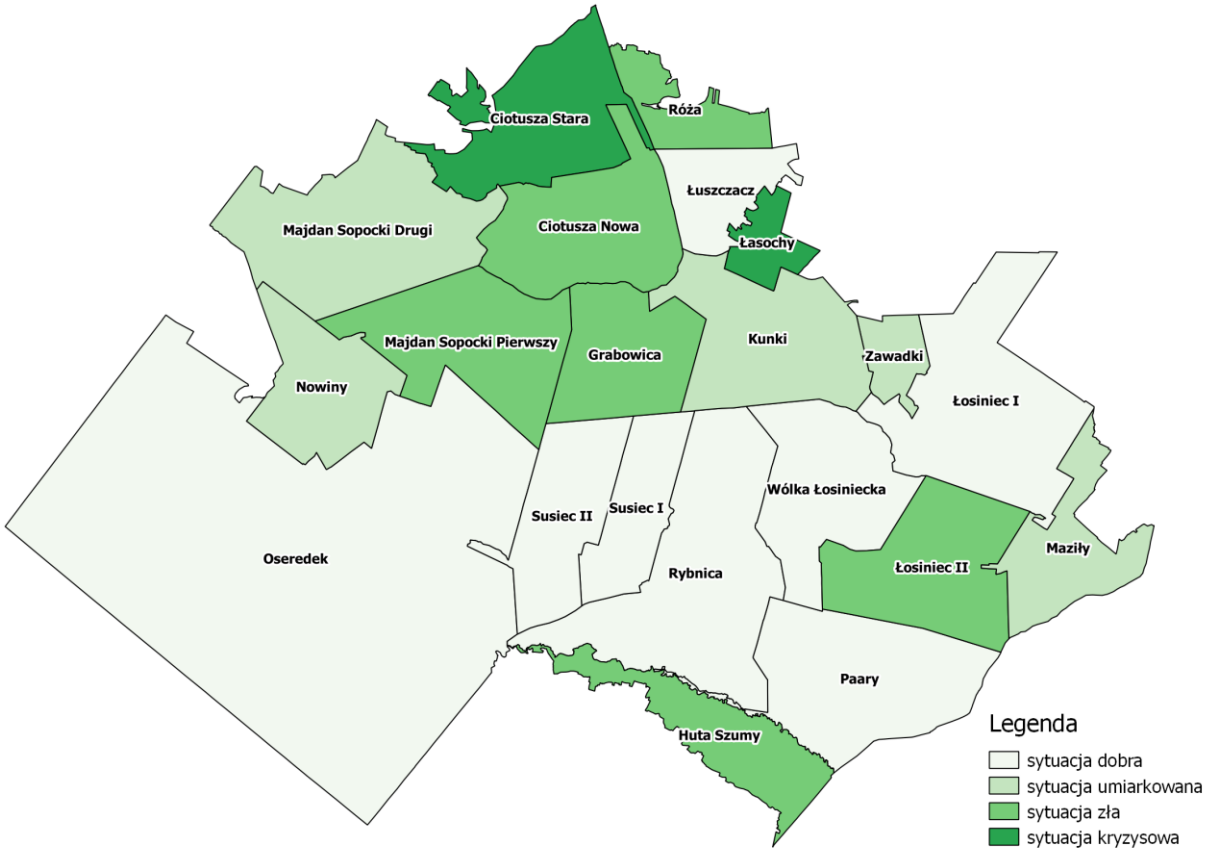

Źródło: Doradztwo i Reklama Sp. z o.o. – opracowanie własne

Analizując długości dróg gminnych wymagających wyznaczony został wskaźnik, który powstał w wyniku przeliczenia długości dróg na powierzchnię danego sołectwa.

Sytuację kryzysową zaobserwowano w sołectwach: Ciotusza Stara oraz Łasochy. Sytuacja zła występuje w sołectwach: Róża, Ciotusza Nowa, Grabowica, Majdan Sopocki Pierwszy, Łosiniec II oraz Huta Szumy.

Podsumowując, zły stan techniczny nawierzchni drogowych spowodowany jest w głównej mierze źle dobranymi parametrami technicznymi oraz nieodpowiednim przystosowaniem, do obecnego natężenia ruchu i tonażu korzystających z niej pojazdów, w skutek czego ich stan techniczny się pogarsza. Na nawierzchniach wyżej wymienionych dróg występują liczne dziury i pofałdowania.

5.5. DOSTĘP DO KOMUNIKACJI ZBIOROWEJ

Mieszkańcy Gminy Susiec korzystać mogą z usług przewoźników zbiorowych, co dodatkowo wpływać może na regularny stopień natężenia ruchu na danych odcinkach trasy i powodować uszkodzenia jezdni. Dzienna liczba połączeń przewoźników zbiorowych w poszczególnych sołectwach przedstawiona została poniżej.

Tabela 31. Ilość połączeń komunikacyjnych w ciągu jednego dnia na terenie Gminy Susiec z podziałem na sołectwa

Ciotusza Nowa	Ciotusza Stara	Grabowica	Huta Szumy	Kunki	Łasochy	Łosiniec I	Łosiniec II	Łuszczacz	Majdan Sopocki Drugi	Majdan Sopocki Pierwszy	Maziły	Nowiny	Oseredek	Paary	Róża	Rybnica	Susiec I	Susiec II	Wólka Łosiniecka	Zawadki
0	6	6	0	4	6	3	3	4	4	4	2	5	5	2	2	6	6	6	0	3

Źródło: Doradztwo i Reklama Sp. z o.o. na podstawie danych z Urzędu Gminy Susiec

Mapa 28. Ilość połączeń komunikacyjnych na 100 mieszkańców w poszczególnych sołectwach Gminy Susiec

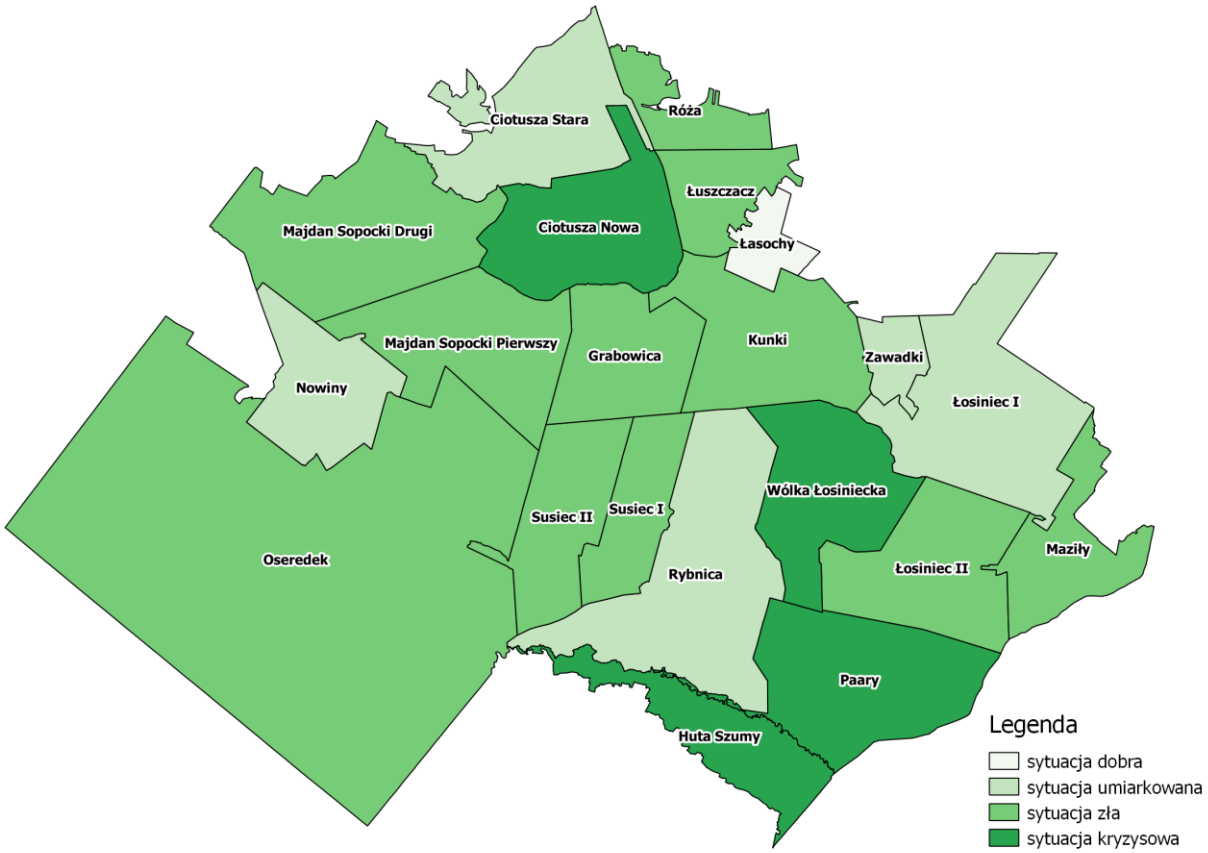

Źródło: Doradztwo i Reklama Sp. z o.o. – opracowanie własne

Komunikacja pasażerska w Gminie Susiec na trasach lokalnych i poza granicami Gminy prowadzona jest przez PPKS Tomaszów Lubelski oraz przez przewoźników prywatnych. Najlepiej skomunikowane jest sołectwo: Łasochy, na terenie tego sołectwa codziennie odjeżdża 6 autobusów/busów na 100 mieszkańców. Najgorsza sytuacji z kolei jest w sołectwach: Ciotusza Nowa, Wólka Łosiniecka, Huta Szumy, gdzie dziennie nie odjeżdża żaden pojazd komunikacji pasażerskiej a tym samym mieszkańcy zmuszeni są dotrzeć do najbliższych przystanków własnym środkiem lokomocji. Dodatkowo sytuacje kryzysową osiągnęło również sołectwo Paary, które pomimo dostępu do dwóch komunikacji zbiorowych w przeliczeniu na 100 uzyskały niski wskaźnik.

V. ANALIZA ANKIET

Jednym z najważniejszych etapów w procesie rewitalizacji jest analiza opinii mieszkańców na temat jakości życia w zamieszkiwanej przez nich Gminie. W toku prac nad Lokalnym Programem Rewitalizacji Gminy Susiec na lata 2017-2023 przeprowadzono analizę, której celem było poznanie opinii lokalnej społeczności. W badaniu ankietowym wszyscy mieszkańcy Gminy, poprzez odpowiednio dobraną skalę mogli określić na jakim poziomie ich zdaniem znajdują się wybrane aspekty życia społecznego, gospodarczego, środowiskowego i przestrzenno-funkcjonalnego.

Pierwsza część ankiety zawierała pytania mające określić profil respondentów, a ankietowani zostali poproszeni o wybór odpowiednich wariantów:

- mieszkaniec obszaru wybranego zdegradowanego,
- mieszkaniec spoza obszaru zdegradowanego,
- przedsiębiorca prowadzący działalność na obszarze zdegradowanym,
- przedsiębiorca prowadzący działalność poza obszarem zdegradowanym.

Ankieta została wypełniona przez 76 respondentów. 56% z nich podało swoje miejsce zamieszkania jako obszar zdegradowany, 33% jako miejsce spoza obszaru zdegradowanego. W badanej grupie znalazło się również 10% przedsiębiorców, którzy prowadzą działalność poza obszarem zdegradowanym. Dodatkowo zaznaczona została również odpowiedz „inne”(niecały 1%) – był to pracownik Urzędu Gminy.

Druga część ankiety zawierała podzielone tematycznie aspekty funkcjonowania Gminy Susiec. Określona została czterostopniowa skala odpowiedzi: brak problemu, niskie zagrożenie problemem, średnie zagrożenie problemem, wysokie zagrożenie problemem, dzięki którym respondenci określili sytuację w Gminie Susiec w poszczególnych sferach:

1. Sfera społeczna:
    - brak miejsc pracy,
    - bezrobocie,
    - ubóstwo,

- niski udział mieszkańców w życiu kulturalnym i społecznym,
- przestępczość,
- marginalizacja i wykluczenie, brak aktywizacji grup mieszkańców szczególnie zagrożonych występowaniem negatywnych zjawisk społecznych,
- wykluczenie społeczne osób starszych,
- funkcjonowanie systemu pomocy społecznej w Gminie.

2. Sfera gospodarcza:
   - przedsiębiorczość mieszkańców,
   - niski dostęp do usług publicznych i handlu.
3. Sfera przestrzenno-funkcjonalna, techniczna i środowiskowa:
   - zły stan infrastruktury technicznej: drogowej, wodociągowej, kanalizacyjnej itp.
   - niewystarczająca dostępność komunikacyjna,
   - brak terenów rekreacyjnych,
   - zły stan środowiska naturalnego i zanieczyszczenie powietrza.

Wymienione wyżej aspekty zostały poddane przez respondentów ocenie. W następnym etapie na podstawie czterostopniowej skali oceny, przeliczona została liczba problemów w poszczególnej skali. Ich wyniki w sołectwach zdegradowanych przedstawiają poniższe wykresy.

Wykres 9. Ocena respondentów w poszczególnych sferach dla sołectwa Ciotusza Stara

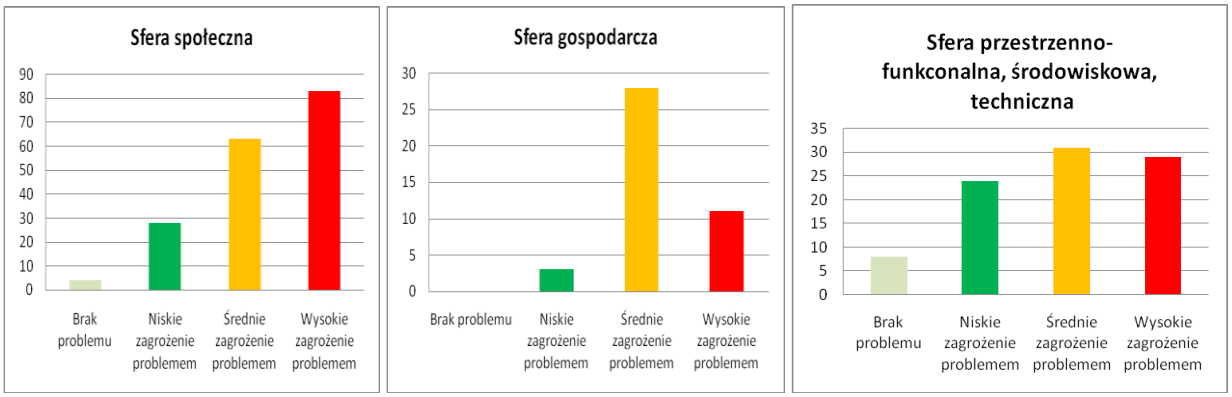

Źródło: Doradztwo i Reklama Sp. z o.o. na podstawie danych ankietowych.

Wykres 10. Ocena respondentów w poszczególnych sferach dla sołectwa Grabowica

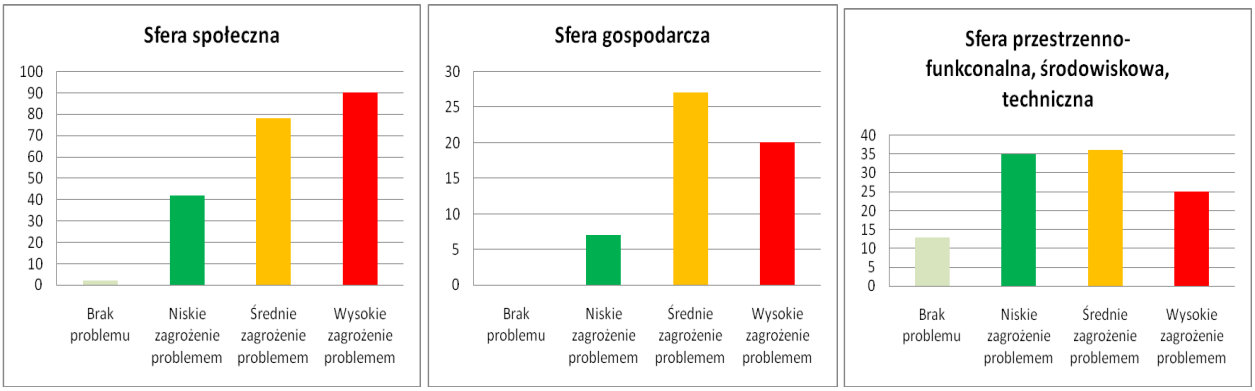

Źródło: Doradztwo i Reklama Sp. z o.o. na podstawie danych ankietowych.

Wykres 11. Ocena respondentów w poszczególnych sferach dla sołectwa Kunki

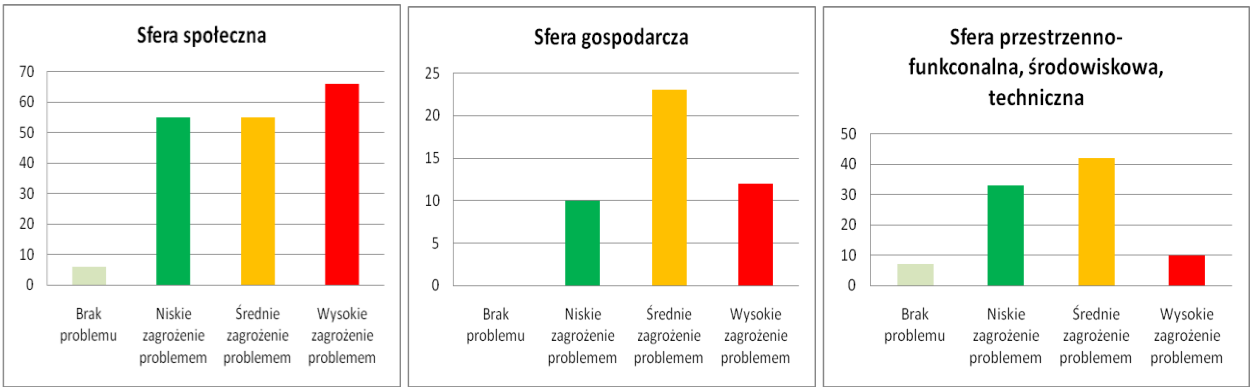

Źródło: Doradztwo i Reklama Sp. z o.o. na podstawie danych ankietowych.

Wykres 12. Ocena respondentów w poszczególnych sferach dla sołectwa Łosiniec II

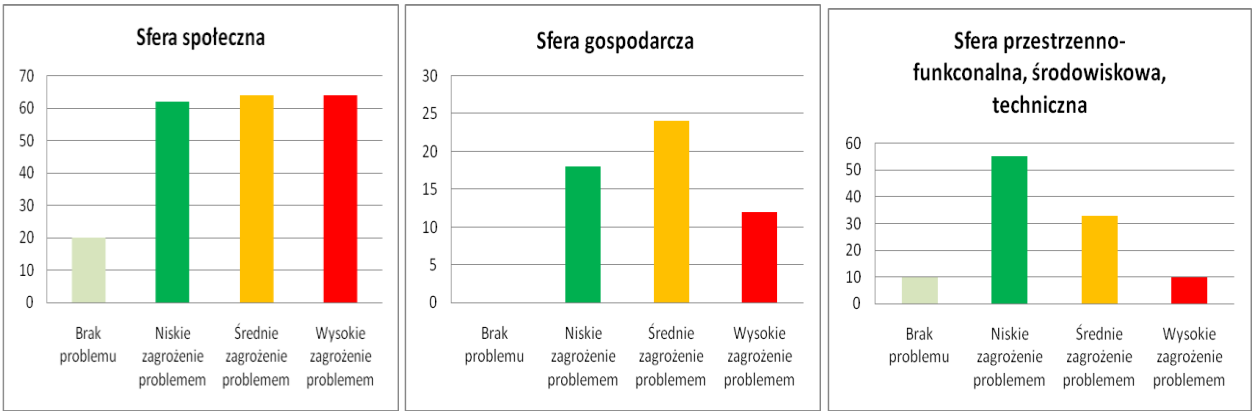

Źródło: Doradztwo i Reklama Sp. z o.o. na podstawie danych ankietowych.

Wykres 13. Ocena respondentów w poszczególnych sferach dla sołectwa Łuszczacz

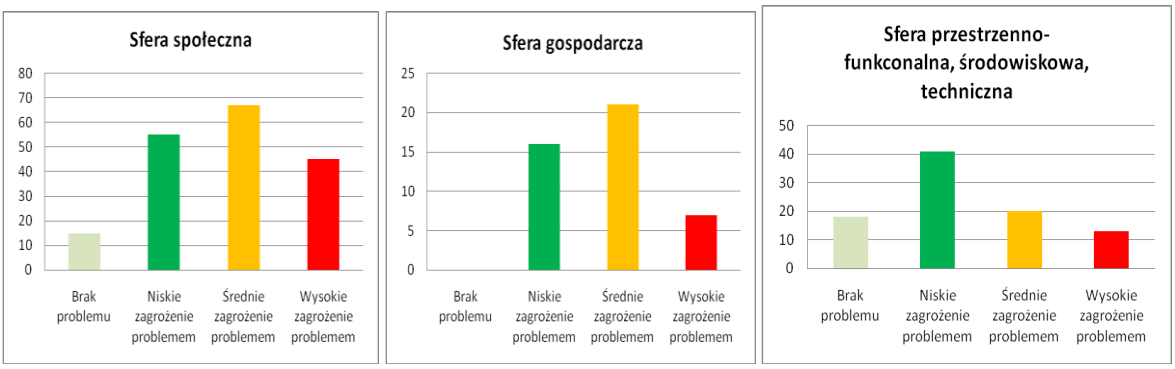

Źródło: Doradztwo i Reklama Sp. z o.o. na podstawie danych ankietowych.

Wykres 14. Ocena respondentów w poszczególnych sferach dla sołectwa Majdan Sopocki Drugi

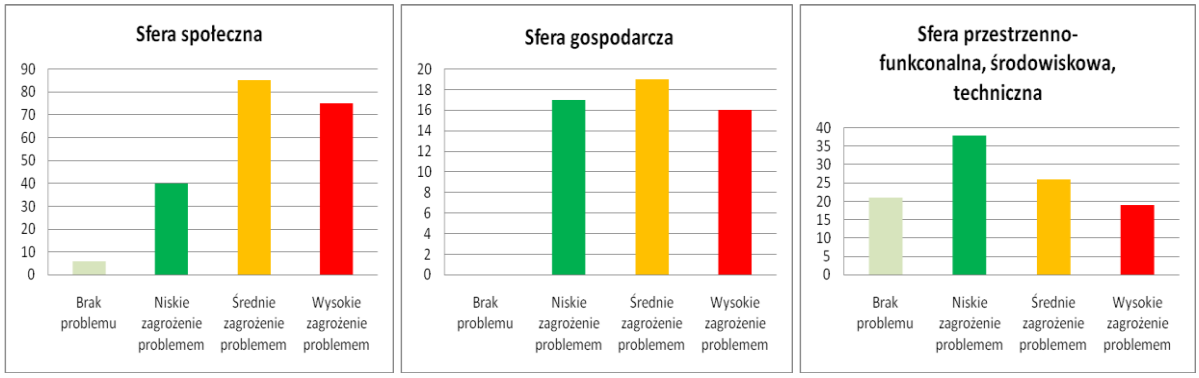

Źródło: Doradztwo i Reklama Sp. z o.o. na podstawie danych ankietowych.

Wykres 15. Ocena respondentów w poszczególnych sferach dla sołectwa Majdan Sopocki Pierwszy

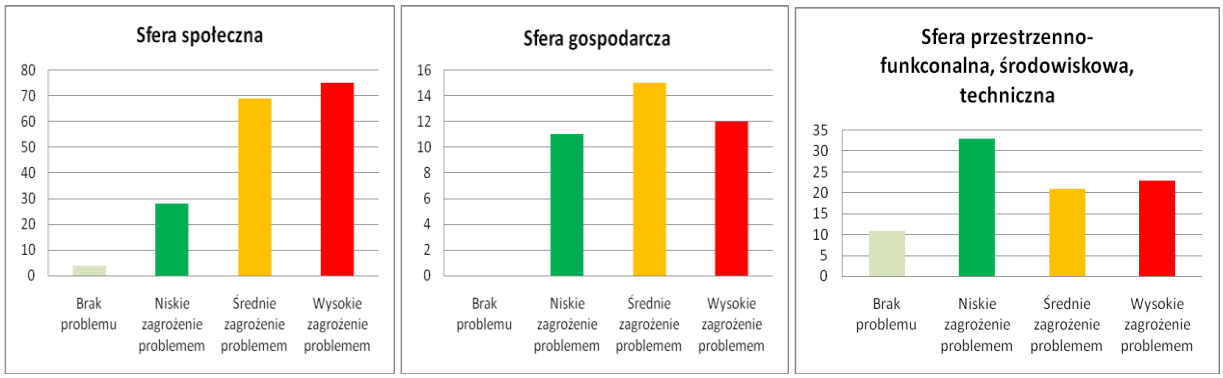

Źródło: Doradztwo i Reklama Sp. z o.o. na podstawie danych ankietowych.

Wykres 16. Ocena respondentów w poszczególnych sferach dla sołectwa Nowiny

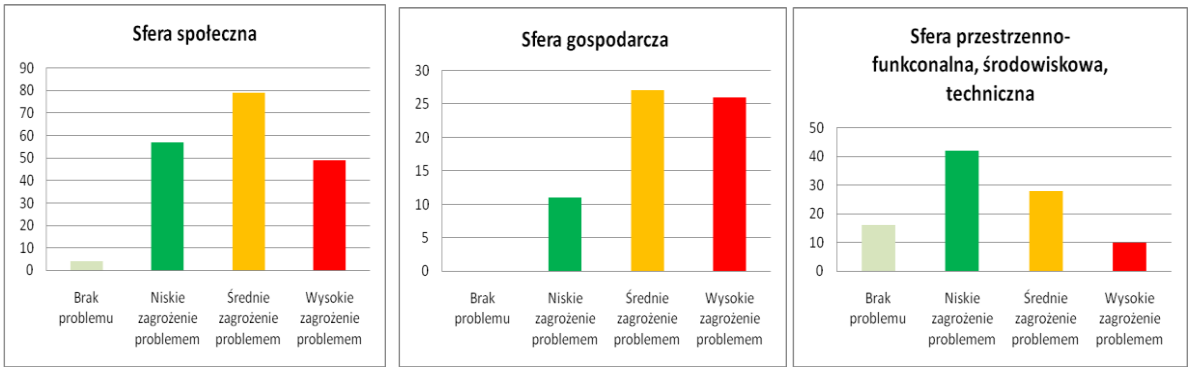

Źródło: Doradztwo i Reklama Sp. z o.o. na podstawie danych ankietowych.

Wykres 17. Ocena respondentów w poszczególnych sferach dla sołectwa Oseredek

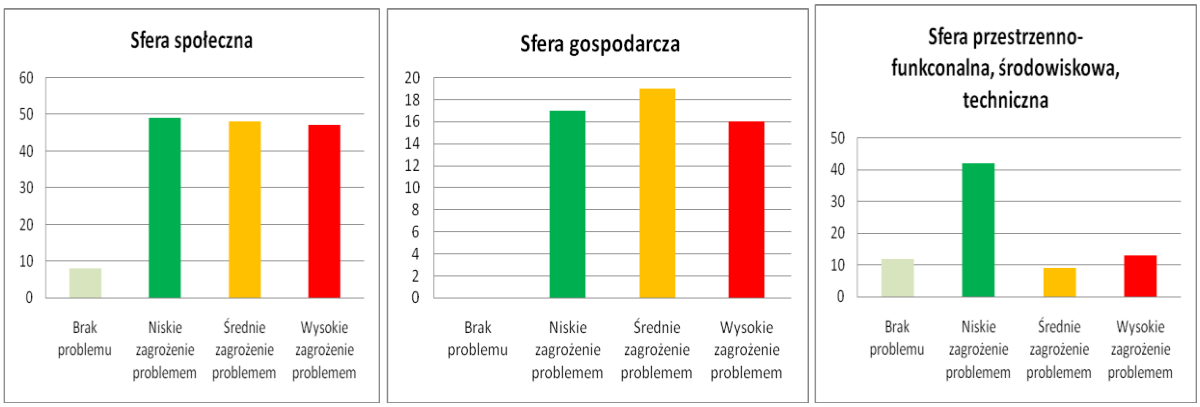

Źródło: Doradztwo i Reklama Sp. z o.o. na podstawie danych ankietowych.

W celu wyodrębnienia sołectw, które według ankietowanych zostały wskazane jako „najgorsze", odpowiedzi na poszczególne pytania z wszystkich analizowanych problemów sfery społecznej, gospodarczej, funkcjonalno-przestrzennej, środowiskowej oraz technicznej zostały zsumowane uwzględniając stopień problemu (brak problemu, niskie zagrożenie problemem, średnie zagrożenie problemem, wysokie zagrożenie problemem). Szczegółowe zestawienie przedstawia wykres poniżej.

Wykres 18. Szczegółowe zestawienie oceny osób ankietowanych

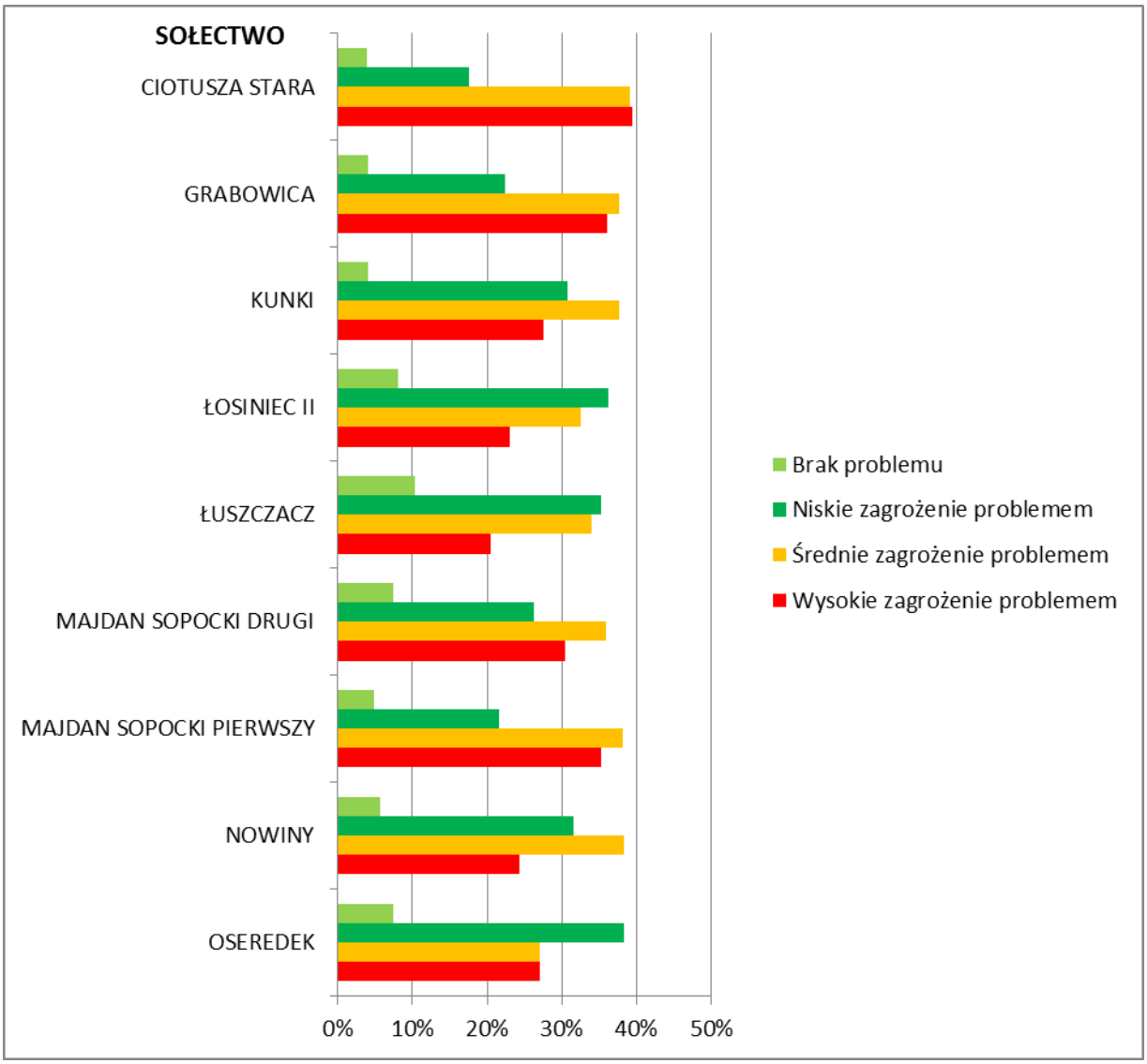

Źródło: Doradztwo i Reklama Sp. z o.o. na podstawie danych ankietowych.

Największe, „wysokie zagrożenie problemem" zostało zaobserwowane w sołectwach: Grabowica, Ciotusza Stara, Majdan Sopocki Pierwszy oraz Majdan Sopocki Drugi (powyżej 30% odpowiedzi, że dany problem w tych sołectwach ich zdaniem osiąga „wysokie zagrożenie problemem"). Większość ankietowanych uważa iż problemy ujęte w ankiecie w analizowanych sołectwach osiągają „średnie zagrożenie problemem". Ponad 10% odpowiedzi (najwięcej) wskazywano na brak problemu w sołectwach: Łosiniec II oraz

Łuszczacz. Należy podkreślić, że według ankietowanych Łosiniec II uzyskał największą liczbę odpowiedzi, iż na tym terenie występuje niskie zagrożenie problemem.

Według ankietowanych „wysokie zagrożenie problemem" jest zauważalne w pytaniach:

- brak miejsc pracy,
- bezrobocie,
- wykluczenie społeczne osób starszych,
- przedsiębiorczość mieszkańców,
- niski dostęp do usług i handlu,
- ubóstwo.

Ostania część ankiety zawierała puste pole, gdzie respondenci mogli wymienić działania jakie według nich powinny zostać zrealizowane na obszarze zdegradowanym. Według ankietowanych na obszarze zdegradowanym powinny być zrealizowane następujące działania:

- mobilizacja mieszkańców do działań na rzecz poprawy sytuacji bytowej,
- poprawa sytuacji społecznej seniorów, którzy „zepchnięci" są na margines społeczny,
- większe zaangażowanie w życie społeczne i kulturowe osób młodych,
- integracja młodych i seniorów oraz niepełnosprawnych,
- niedostateczna opieka nad osobami starszymi oraz niepełnosprawnymi,
- „uzależnienie" mieszkańców od pomocy GOPS-u,
- niewykorzystany potencjał infrastruktury wiejskiej (remizy, świetlice, „nieaktywne" i ulegające degradacji szkoły),
- tworzenie nowych miejsc pracy,
- organizacja imprez sportowo-rekreacyjnych oraz kulturalnych,
- wspieranie przedsiębiorczości.

VI. DELIMITACJA OBSZARU ZDEGRADOWANEGO I OBSZARU REWITALIZACJI

Delimitację (wyznaczenie granic) obszaru zdegradowanego na terenie Gminy Susiec przeprowadzono z uwzględnieniem zaleceń zawartych w „Wytycznych w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020" (wersja z dnia 2 sierpnia 2016 r.), które zostały opracowane przez Ministra Rozwoju. W obu tych dokumentach zwraca się uwagę na konieczność zastosowania obiektywnych i weryfikowalnych mierników dostosowanych do lokalnych uwarunkowań, ponadto definiuje obszar zdegradowany jako miejsce w stanie kryzysowym z powodu koncentracji negatywnych zjawisk społecznych (np. bezrobocie, ubóstwo, przestępczość), przy jednoczesnym występowaniu w nim negatywnych zjawisk w co najmniej jednej z następujących sfer: gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej, technicznej.

Obszary zdegradowane terenów wiejskich posiadają drobniejszą skalę osadnictwa niż w miastach. Jednocześnie odmienne są możliwości diagnozowania problemów rewitalizacji, a nawet sposoby rozwiązywania problemów. Dlatego też do opracowania Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Susiec na lata 2017-2023 przyjęto ustalone zasady przygotowania programu rewitalizacji:

- dokumentem źródłowym dla programu rewitalizacji jest gminna strategia rozwiązywania problemów społecznych,
- diagnozę gminy przeprowadza się uwzględniając problemy zidentyfikowane w Strategii w skali sołectw (w przypadku braku danych z podziałem na sołectwa najmniejszą jednostką administracyjną gminy staje się miejscowość),
- jako obszary zdegradowane uznaje się te sołectwa/miejscowości w których stwierdzono gorsze niż średnia w gminie wskaźniki problemów społecznych, współwystępujące z gorszymi wskaźnikami dotyczącymi co najmniej jednego z problemów o charakterze gospodarczym, środowiskowym, infrastrukturalnym lub przestrzennym,

- obszar rewitalizacji ustala się wybierając z obszaru zdegradowanego te tereny w których występuje najgorsza sytuacja zdiagnozowanych problemów. Jednakże koncentracja przestrzenna (łączna powierzchnia wybranego obszaru) nie może przekraczać 20% powierzchni gminy, a ich ludność nie stanowi więcej niż 30% liczby jej mieszkańców,
- cele LPR określone zostały tak, aby co najmniej połowa z nich wynikała z celów Strategii i służyły ich realizacji jak również odnosiły się do zdiagnozowanych problemów prowadząc do ich rozwiązania,
- określenie listy projektów i przedsięwzięć rewitalizacyjnych zostało opisane i uzasadnione z wykazaniem oczekiwanych rezultatów i wpływu na redukcję zdiagnozowanych problemów.

VII. WYZNACZENIE OBSZARU ZDEGRADOWANEGO I OBSZARU REWITALIZACJI

1. PROCEDURA WYZNACZENIA OBSZARU ZDEGRADOWANEGO

Część diagnostyczna wyznaczenia obszaru zdegradowanego polega na identyfikacji obszarów, na których koncentracja zjawisk negatywnych na terenie Gminy Susiec jest największa. W pierwszej kolejności wzięto pod uwagę zjawiska społeczne, następnie gospodarcze, środowiskowe oraz przestrzenno-funkcjonalne.

Dla każdej sfery zostały zdiagnozowane obszary problemowe oraz obliczone zostały wskaźniki syntetyczne. W kolejnym etapie przedstawiono podsumowanie diagnostyczne dla każdej sfery.

1.1. SFERA SPOŁECZNA

W celu wyznaczenia obszaru zdegradowanego na terenie Gminy Susiec wykorzystano w pierwszej kolejności diagnozę zjawisk społecznych. Poprzedzająca ją analiza zjawisk społecznych w poszczególnych sołectwach na terenie Gminy Susiec pozwoliła na przeprowadzenie oceny w układzie lokalnym.

Na terenie Gminy Susiec wyznaczono następujące problemy w sferze społecznej:

DEMOGRAFIA:

- malejąca liczba ludności,
- występowanie zjawiska „starzenia się społeczeństwa”.

POMOC SPOŁECZNA:

- wysoka liczba świadczeń przyznanych z powodu ubóstwa, niepełnosprawności oraz długotrwałej lub ciężkiej choroby.

EDUKACJA:

- niskie wyniki sprawdzianu po szóstej klasie w porównaniu do skali powiatu tomaszowskiego oraz województwa lubelskiego,
- niskie wyniki z egzaminów gimnazjalnych w porównaniu do skali powiatu tomaszowskiego oraz województwa lubelskiego.

BEZPIECZEŃSTWO PUBLICZNE:

- wzrastająca liczba rodzin, których obejmuje procedura „Niebieskiej Karty".

UCZESTNICTWO W ŻYCIU PUBLICZNYM:

- niska frekwencja wyborcza w wyborach do Sejmu w 2015 roku oraz wyborach prezydenckich w 2015 roku na tle województwa lubelskiego.

1.2. SFERA GOSPODARCZA, ŚRODOWISKOWA ORAZ PRZESTRZENNO-FUNKCJONALNA

Etapem kolejnym jest diagnoza zjawisk sfery gospodarczej, środowiskowej oraz przestrzenno-funkcjonalnej. Na terenie Gminy Susiec wyznaczono następujące problemy wyżej wymienionych sfer:

SFERA GOSPODARCZA:

- niewielka liczba podmiotów gospodarczych w przeliczeniu na wszystkich mieszkańców poszczególnego sołectwa,
- wzrastająca liczba wyrejestrowanych podmiotów gospodarczych.

SFERA ŚRODOWISKOWA:

- zanieczyszczenia środowiska w obszarze powietrza atmosferycznego,
- występowanie unieszkodliwionych wyrobów pochodzenia azbestowego.

SFERA PRZESTRZENNO-FUNKCJONALNA:

- niewystarczająca liczba dostępnych dla mieszkańców danego sołectwa obiektów usługowych oraz handlowych,
- występowanie terenów, w których nie występują trasy piesze oraz rowerowe,
- brak dostępu w części Gminy do bezpośredniej komunikacji pasażerskiej.

2. DIAGNOZA ZJAWISK SPOŁECZNYCH

W celu przeprowadzenia diagnozy koncentracji problemów społecznych wykorzystany został wskaźnik syntetyczny. Pod względem społecznym wytypowano 15 wskaźników, które miały na celu wyznaczenie obszarów zdegradowanych. Wskaźniki poddane zostały analizie w wymiarze terytorialnym (sołectwa), w oparciu o dane ilościowe aktualne na rok 2016.

Poniższa tabela wskazuje zakres wartości wskaźników dla poszczególnych wartości opisujących sytuację społeczną (normalizacja zmiennych w celu sprowadzenia ich do porównywalnej skali) oraz wyliczony wskaźnik syntetyczny dla każdego sołectwa.

Ze wskaźnika syntetycznego obliczona została mediana, która dla sfery społecznej wyniosła **5,76**. Wszystkie sołectwa, których wskaźnik syntetyczny jest równy bądź większy od wartości mediany zostały określone jako zdegradowane w sferze społecznej.

Z analizy sfery społecznej wynika, że obszarami zdegradowanymi wyznaczone zostały następujące sołectwa (wartość wskaźnika syntetycznego wskazany został w nawiasie):

- Łosiniec I (9,02);
- Róża (7,98);
- Nowiny (7,63);
- Grabowica (7,51);
- Majdan Sopocki Drugi (7,18);
- Majdan Sopocki Pierwszy (7,17);
- Ciotusza Stara (6,99);
- Łuszczacz (6,98);
- Łosiniec II (6,44);
- Oseredek (5,81);
- Kunki (5,76);

Tabela 32. Diagnoza sfery społecznej dla Gminy Susiec

Sołectwa	Ubóstwo	Długotrwała lub ciężka choroba	Niepełnosprawność	Liczba osób bezrobotnych	Liczba osób długotrwale bezrobotnych	liczba osób bezrobotnych do 30 roku życia	liczba osób bezrobotnych powyżej 50 roku życia	Stypendia socjalne	Zasiłki na dożywienie	popełnione przestępstwa	ilość wykroczeń	Niebieskie Karty	Frekwencja do wyborów Prezydenckich	Frekwencja wyborcza do Sejmu i Senatu	Frekwencja wyborcza do samorządów	WSKAŹNIK SYNTETYCZNY
Ciotusza Nowa	0,60	0,67	0,68	0,33	0,23	0,16	0,12	0,40	0,84	0,00	0,18	0,35	0,00	0,63	0,00	5,19
Ciotusza Stara	0,77	0,64	0,93	0,52	0,37	0,24	0,28	0,71	0,72	0,31	0,30	0,57	0,00	0,63	0,00	6,99
Grabowica	0,59	1,00	0,81	0,47	0,30	0,42	0,27	0,64	1,00	0,36	0,17	0,49	0,14	0,60	0,24	7,51
Huta Szumy	1,00	0,17	0,00	0,30	0,22	0,12	0,30	0,00	0,12	0,50	0,00	0,00	0,11	0,52	0,37	3,74
Kunki	0,43	0,90	0,87	0,30	0,13	0,19	0,19	0,23	0,36	0,76	0,21	0,20	0,14	0,60	0,24	5,76
Łasochy	0,11	0,34	0,00	0,39	0,00	0,33	0,00	0,39	0,11	0,00	0,00	0,00	0,14	0,60	0,24	2,66
Łosiniec I	0,17	0,29	0,63	1,00	1,00	1,00	1,00	0,42	0,29	0,42	1,00	0,76	0,87	0,00	0,17	9,02
Łosiniec II	0,32	0,35	0,63	0,60	0,60	0,57	0,60	0,41	0,25	0,25	0,60	0,23	0,87	0,00	0,17	6,44
Łuszczacz	0,42	0,44	0,42	0,40	0,28	0,32	0,31	1,00	0,97	0,10	0,00	0,00	1,00	1,00	0,32	6,98
Majdan Sopocki Drugi	0,74	0,64	0,46	0,28	0,25	0,17	0,14	0,71	0,68	0,31	0,15	0,00	0,70	0,96	1,00	7,18
Majdan Sopocki Pierwszy	0,42	0,63	1,00	0,25	0,27	0,22	0,11	0,47	0,51	0,45	0,17	0,00	0,70	0,96	1,00	7,17
Maziły	0,09	0,30	0,64	0,17	0,06	0,00	0,26	0,06	0,08	0,85	0,00	0,00	0,87	0,00	0,17	3,55
Nowiny	0,64	0,35	0,17	0,40	0,35	0,34	0,00	0,92	0,87	0,17	0,16	0,61	0,70	0,96	1,00	7,63
Oseredek	0,54	0,90	0,78	0,31	0,16	0,47	0,36	0,19	0,35	0,17	0,17	0,16	0,44	0,62	0,19	5,81
Paary	0,13	0,30	0,17	0,31	0,29	0,06	0,36	0,14	0,00	0,52	0,00	0,16	0,11	0,52	0,37	3,44
Róża	0,78	0,57	0,00	0,44	0,65	0,38	0,00	0,74	0,83	0,27	0,00	1,00	1,00	1,00	0,32	7,98
Rybnica	0,00	0,13	0,58	0,35	0,17	0,08	0,23	0,00	0,06	0,39	0,18	0,00	0,44	0,62	0,19	3,43
Susiec I	0,19	0,69	0,94	0,37	0,34	0,18	0,22	0,13	0,03	0,75	0,42	0,23	0,44	0,62	0,19	5,74
Susiec II	0,15	0,17	0,50	0,38	0,32	0,05	0,15	0,73	0,25	1,00	0,56	0,15	0,44	0,62	0,19	5,67
Wólka Łosiniecka	0,39	0,37	0,67	0,32	0,24	0,14	0,16	0,41	0,54	0,13	0,25	0,49	0,87	0,00	0,17	5,13
Zawadki	0,84	0,00	0,00	0,15	0,00	0,25	0,00	0,57	0,26	0,00	0,00	0,71	0,87	0,00	0,17	3,81

Źródło: Doradztwo i Reklama Sp. z o.o. – opracowanie własne

3. DIAGNOZA ZJAWISK GOSPODARCZYCH, ŚRODOWISKOWYCH I PRZESTRZENNO-FUNKCJONALNYCH

Przeprowadzona analiza sfery gospodarczej, środowiskowej oraz przestrzenno-funkcjonalnej Gminy Susiec, pozwoliła na skonstruowanie 9 wskaźników. Dane ilościowe aktualne na 2016 rok poddane zostały analizie w wymiarze terytorialnym (sołectwa).

Poniższa tabela (znormalizowana w celu sprowadzenia danych do porównywalnej skali) wykazuje zakres wartości wskaźników oraz wygenerowany na ich podstawie wskaźnik syntetyczny dla każdego sołectwa Gminy Susiec.

Dla sfery gospodarczej został wyznaczony wskaźnik syntetyczny wyniósł **1,91** są to sołectwa:

- Majdan Sopocki Drugi (2,32);
- Huta Szumy (2,26);
- Rybnica (2,16);
- Susiec I (2,13);
- Majdan Sopocki Pierwszy (2,10);
- Grabowica (2,00);
- Wólka Łosiniecka (2,05);
- Kunki (2,04);
- Łosiniec II (1,93);
- Nowiny (1,91);
- Oseredek (1,96);

Tabela 33. Diagnoza sfery gospodarczej dla Gminy Susiec

Sołectwa	Liczba działalności gospodarczych	liczba gospodarstw rolnych	Liczba wyrejestrowanych podmiotów gospodarczych	Wskaźnik syntetyczny
Ciotusza Nowa	0,79	0,71	0,23	1,73
Ciotusza Stara	0,71	0,72	0,37	1,80
Grabowica	0,93	0,66	0,41	2,00
Huta Szumy	0,57	0,69	1,00	2,26
Kunki	0,80	0,66	0,58	2,04
Łasochy	0,53	0,62	0,26	1,41
Łosiniec I	0,48	0,31	0,89	1,68
Łosiniec II	0,87	1,00	0,07	1,93

Łuszczacz	0,73	0,72	0,45	1,89
Majdan Sopocki Drugi	1,00	0,79	0,53	2,32
Majdan Sopocki Pierwszy	0,69	0,73	0,68	2,10
Maziły	0,00	0,64	0,34	0,99
Nowiny	0,69	0,69	0,53	1,91
Oseredek	0,88	0,71	0,37	1,96
Paary	0,81	0,71	0,35	1,87
Róża	0,20	0,00	0,07	0,28
Rybnica	0,79	0,81	0,57	2,16
Susiec I	0,98	1,00	0,15	2,13
Susiec II	0,09	0,51	0,80	1,40
Wólka Łosiniecka	0,91	0,67	0,46	2,05
Zawadki	0,63	0,61	0,00	1,24

Źródło: Doradztwo i Reklama Sp. z o.o. – opracowanie własne

Dla sfery środowiskowej został wyznaczony wskaźnik syntetyczny, który wyniósł **0,65**. Są to następujące sołectwa:

- Zawadki (1,00);
- Grabowica (0,85);
- Rybnica (0,85);
- Kunki (0,80);
- Łasochy (0,79);
- Ciotusza Nowa (0,76);
- Maziły (0,75);
- Oseredek (0,74);
- Majdan Sopocki Drugi (0,72);
- Łuszczacz (0,71);
- Ciotusza Stara (0,65);

Tabela 34. Diagnoza sfery środowiskowej dla Gminy Susiec

Sołectwa	ilość masy wyrobów azbestowych pozostałej do unieszkodliwienia z zinwentaryzowanego0	Wskaźnik syntetyczny
Ciotusza Nowa	0,76	0,76
Ciotusza Stara	0,65	0,65
Grabowica	0,85	0,85

Huta Szumy	0,02	0,02
Kunki	0,80	0,80
Łasochy	0,79	0,79
Łosiniec I	0,53	0,53
Łosiniec II	0,53	0,53
Łuszczacz	0,71	0,71
Majdan Sopocki Drugi	0,72	0,72
Majdan Sopocki Pierwszy	0,54	0,54
Maziły	0,75	0,75
Nowiny	0,57	0,57
Oseredek	0,74	0,74
Paary	0,60	0,60
Róża	0,00	0,00
Rybnica	0,85	0,85
Susiec I	0,42	0,42
Susiec II	0,42	0,42
Wólka Łosiniecka	0,55	0,55
Zawadki	1,00	1,00

Źródło: Doradztwo i Reklama Sp. z o.o. – opracowanie własne

Dla sfery przestrzenno-funkcjonalnej został wyznaczony wskaźnik syntetyczny, który wyniósł **3,58**. Są to następujące sołectwa:

- Ciotusza Nowa (4,26);
- Grabowica (3,98);
- Ciotusza Stara (3,93);
- Kunki (3,91);
- Susiec II (3,83);
- Paary (3,81);
- Majdan Sopocki Drugi (3,72);
- Majdan Sopocki Pierwszy (3,69);
- Wólka łosiniecka (3,61);
- Łasochy (3,63);
- Zawadki (3,58);

Tabela 35. Diagnoza sfery przestrzenno-funkcjonalnej dla Gminy Susiec

Sołectwa	Dostęp do usług i handlu	Długość tras pieszych	Długość tras rowerowych	Długość dróg gminnych wymagających remontu	Dostępność do komunikacji pasażerskiej	WSKAŹNIK SYNTETYCZNY
Ciotusza Nowa	0,83	1,00	1,00	0,43	1,00	4,26
Ciotusza Stara	0,86	0,77	0,63	0,99	0,68	3,93
Grabowica	0,68	1,00	1,00	0,49	0,81	3,98
Huta Szumy	1,00	0,00	0,70	0,44	1,00	3,14
Kunki	0,81	0,92	1,00	0,34	0,85	3,91
Łasochy	1,00	0,63	1,00	1,00	0,00	3,63
Łosiniec I	0,25	0,48	1,00	0,16	0,79	2,67
Łosiniec II	0,66	0,94	0,36	0,65	0,87	3,48
Łuszczacz	0,81	0,74	0,91	0,14	0,86	3,46
Majdan Sopocki Drugi	0,79	0,85	0,84	0,34	0,89	3,72
Majdan Sopocki Pierwszy	0,43	1,00	0,84	0,54	0,88	3,69
Maziły	1,00	1,00	0,36	0,34	0,85	3,55
Nowiny	0,85	0,37	0,00	0,18	0,71	2,12
Oseredek	0,92	0,76	0,79	0,14	0,85	3,47
Paary	0,85	1,00	1,00	0,02	0,94	3,81
Róża	1,00	0,52	0,59	0,36	0,81	3,28
Rybnica	0,83	1,00	0,48	0,06	0,60	2,96
Susiec I	0,00	0,38	0,74	0,11	0,87	2,09
Susiec II	1,00	1,00	1,00	0,00	0,83	3,83
Wólka Łosiniecka	0,76	1,00	0,72	0,12	1,00	3,61
Zawadki	0,65	1,00	1,00	0,33	0,60	3,58

Źródło: Doradztwo i Reklama Sp. z o.o. – opracowanie własne

4. IDENTYFIKACJA OBSZARU ZDEGRADOWANEGO

Na podstawie przeprowadzonej diagnozy wyznaczony został obszar zdegradowany, który wykazuje kumulacje negatywnych zjawisk przede wszystkim społecznych jak również pozostałych zjawisk wykazujących negatywne nagromadzenie cech sfery gospodarczej, środowiskowej i przestrzenno-funkcjonalnej. Kumulacja negatywnych zjawisk wykazana była na podstawie obliczonej mediany sumy wszystkich wskaźników syntetycznych dla każdej sfery. Mediana dla Gminy Susiec (po uwzględnieniu wszystkich problemowych sfer (społecznej, gospodarczej, środowiskowej oraz przestrzenno-funkcjonalnej) wyniosła **11,95**.

Wszystkie sołectwa, których wskaźnik sumaryczny był równy lub większy od wyżej obliczonej mediany, zostały uznane jako zdegradowane.

Poniższa tabela przedstawia poszczególne wskaźniki syntetyczne dla każdej z wyżej wymienionych sfer:

Tabela 36 Podsumowanie diagnozy dla sfer wyznaczonych dla LPR Gminy Susiec

Sołectwa	SPOŁECZNA	GOSPODARCZA	ŚRODOWISKOWA	PRZESTRZENNO-FUNKCJONALNA	WSKAŹNIK SYNTETYCZNY
Ciotusza Nowa	5,19	1,73	0,76	4,26	11,95
Ciotusza Stara	6,99	1,80	0,65	3,93	13,37
Grabowica	7,51	2,00	0,85	3,98	14,34
Huta Szumy	3,74	2,26	0,02	3,14	9,16
Kunki	5,76	2,04	0,80	3,91	12,53
Łasochy	2,66	1,41	0,79	3,63	8,50
Łosiniec I	9,02	1,68	0,53	2,67	13,90
Łosiniec II	6,44	1,93	0,53	3,48	12,39
Łuszczacz	6,98	1,89	0,71	3,46	13,03
Majdan Sopocki Drugi	7,18	2,32	0,72	3,72	13,95
Majdan Sopocki Pierwszy	7,17	2,10	0,54	3,69	13,50
Maziły	3,55	0,99	0,75	3,55	8,84
Nowiny	7,63	1,91	0,57	2,12	12,24
Oseredek	5,81	1,96	0,74	3,47	11,98

Paary	3,44	1,87	0,60	3,81	9,71
Róża	7,98	0,28	0,00	3,28	11,54
Rybnica	3,43	2,16	0,85	2,96	9,40
Susiec I	5,74	2,13	0,42	2,09	10,38
Susiec II	5,67	1,40	0,42	3,83	11,32
Wólka Łosiniecka	5,13	2,05	0,55	3,61	11,33
Zawadki	3,81	1,24	1,00	3,58	9,64
MEDIANA	**5,76**	**1,91**	**0,65**	**3,58**	**11,95**

Źródło: Doradztwo i Reklama Sp. z o.o. – opracowanie własne

Gdzie:

Sołectwa, których wskaźnik jest równy lub przekracza wartość mediany,

Sołectwa, których wskaźnik jest równy lub przekracza wartość mediany sfery gospodarczej, środowiskowej i przestrzenno-funkcjonalnej, lecz nie przekracza wartości mediany wskaźnika sfery społecznej, bądź jest większy lub równy medianie wskaźnika społecznego lecz nie posiada problemu z pozostałych sfer.

Sołectwa obszaru zdegradowanego.

W wyniku analizy powyżej tabeli, zidentyfikowano obszary problemowe analizowanych sfer w następujących sołectwach uznając je za obszar zdegradowany:

- Grabowica (14,34);
- Majdan Sopocki Drugi (13,95);
- Majdan Sopocki Pierwszy (13,50);
- Ciotusza Stara (13,37);
- Łuszczacz (13,03);
- Kunki (12,53);
- Łosiniec II (12,39);
- Nowiny (12,24);
- Oseredek (11,98).

Wyżej wymienione obszary generują zidentyfikowane problemy zarówno społeczne, które występują przeważnie na obszarach zamieszkałych przez miejscową

ludność, jak również problemy bezpośrednio związane z czynnikami gospodarczymi, środowiskowymi, przestrzenno-funkcjonalnymi.

Poniższa mapa przedstawia obszar zdegradowany wyznaczony na terenie Gminy Susiec.

Mapa 29. Obszar zdegradowany na terenie Gminy Susiec

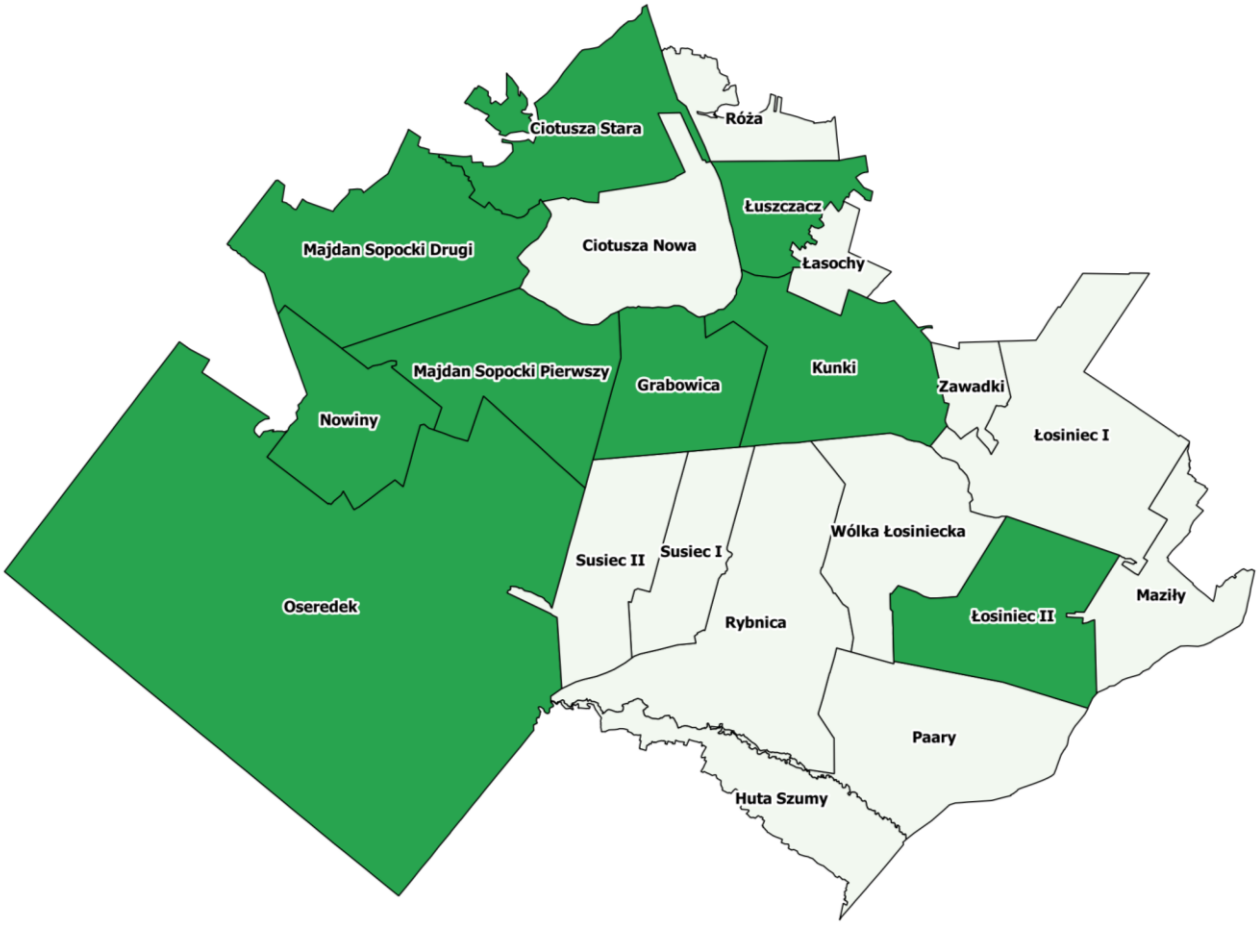

Źródło: Doradztwo i Reklama Sp. z o.o. – opracowanie własne

5. WYZNACZENIE OBSZARU REWITALIZACJI

Analiza wyników z przeprowadzonej diagnozy (przeprowadzonych badań ilościowych i jakościowych) obecnej sytuacji w Gminie Susiec, pozwoliła na wyodrębnienie obszary rewitalizacji. Obszar wybrany został w wyniku analizy cech, które w największym stopniu kumulują negatywne zjawiska i problemy. Obok kryterium wysokiego stopnia degradacji, istotnym czynnikiem przy wyborze obszaru rewitalizacji była identyfikacja możliwie szerokiego spektrum możliwości realizacji potencjalnych działań naprawczych (zarówno działań tzw. miękkich jak i twardych), stwarzając realną możliwość kreowania pozytywnych zmian.

Zgodnie z *Wytycznymi w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020* określono obszar o najgorszej sytuacji społecznej i towarzyszącym jej negatywnym zjawiskom w przynajmniej jednej z wymienionych sfer: gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej. W Gminie Susiec obszarem znajdującym się w najgorszej – kryzysowej sytuacji społecznej po przeprowadzonej diagnozie było 9 sołectw: Grabowica, Nowiny, Ciotusza Stara, Majdan Sopocki Pierwszy, Łuszczacz, Majdan Sopocki Drugi, Łosiniec I, Kunki, Oseredek.

Synteza wyników uzyskanych podczas analizy pozostałych badanych sfer określiła sołectwa znajdujące się w kryzysowej sytuacji pod względem gospodarczym, środowiskowym i przestrzenno-funkcjonalnym.

Wszystkie wskaźniki sfery społecznej jak również gospodarczej, środowiskowej i przestrzenno- funkcjonalnej zostały zsumowane stwarzając nowy wskaźnik syntetyczny, który określił sołectwa o największej sytuacji kryzysowej spełniającej warunek: sołectwo, którego wskaźnik syntetyczny sfery społecznej jest równy bądź przekracza wartość mediany, dodatkowo sytuacja kryzysowa (wartość przekraczająca medianę) występuje w jednej z pozostałych analizowanych sfer a jej wskaźnik syntetyczny jest najwyższy i suma sołectw nie przekracza 20% powierzchni oraz 30 % mieszkańców.

OBSZAR REWITALIACJI:

- POWIERZCHNIA: 34,19 km2 – co stanowi 17,94 % powierzchni całej Gminy Susiec,
- LICZBA MIESZKAŃCÓW: 1923 osoby – co stanowi 24,45 % wszystkich mieszkańców Gminy Susiec.

Obszar rewitalizacji składa się z sołectw:

- Grabowica,
- Majdan Sopocki Drugi,
- Majdan Sopocki Pierwszy,
- Ciotusza Stara.

Poniższa mapa przedstawia obszar zdegradowany objęty rewitalizacją.

Mapa 30. Obszar rewitalizacji na terenie Gminy Susiec

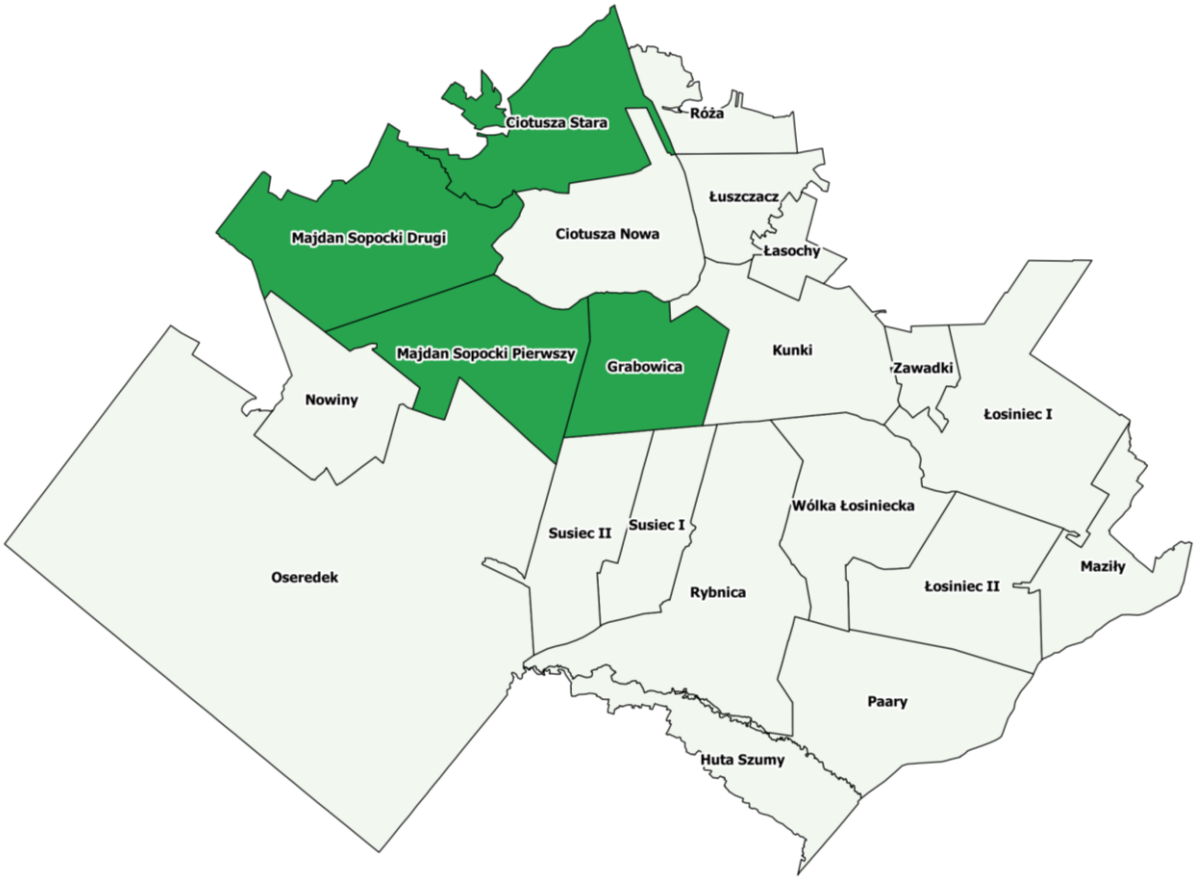

Źródło: Doradztwo i Reklama Sp. z o.o. – opracowanie własne

W wyniku przeprowadzonej analizy wskaźnikowej oraz badań ilościowych i jakościowych, wyżej wymienione sołectwa znalazły się w sytuacji kryzysowej pod względem społecznym jak również osiągnęły stan kryzysowy w jednej z pozostałych sfer biorących udział w diagnozie osiągając tym samym najwyższy wskaźnik syntetyczny dla wszystkich problemów ujętych w diagnozie. Ponadto spełniają kolejny warunek powierzchniowy (nieprzekraczający 20% powierzchni gminy Susiec) oraz ilościowy (nie przekraczający 30% liczby ludności). Dodatkowo sołectwa te z przeprowadzonej ankiety znajdują się na pierwszych miejscach, którzy określili występujące w nich problemy jako „wysokie zagrożenie problemem" .

6. WIZJA STANU OBSZARU PO PRZEPROWADZENIU REWITALIZACJI ORAZ CELE I KIERUNKI DZIAŁAŃ REWITALIZACJI

Proces rewitalizacji jest procesem wieloletnim i wielopłaszczyznowym. W perspektywie kilku lat działania podjęte w procesie rewitalizacji mają za zadanie zmniejszenie skali negatywnych zjawisk występujących na terenie Gminy Susiec. Przeprowadzone działania w porozumieniu i współpracy ze społecznością lokalną i innymi zainteresowanymi podmiotami, uruchomią lokalne potencjały, zwiększą partycypację obywateli w życiu społecznym i doprowadzą do wyprowadzenia obszaru rewitalizacji z sytuacji kryzysowej a tym samym zwiększą atrakcyjność całej Gminy Susiec.

6.1. WIZJA ROZWOJU OBSZARU REWITALIZACJI

Obszar Gminy Susiec objęty procesem rewitalizacji po jego zakończeniu to obszar odnowiony i dostosowany do potrzeb mieszkańców. To miejsce przyjazne dla osób w każdym wieku i dostosowany dla osób starszych i niepełnosprawnych. Dodatkowo atrakcyjnie można tu spędzić czas wolny, rozwijać swoje zainteresowania oraz umiejętności jak również umiejętności potrzebne do samodzielnego funkcjonowania w społeczeństwie. Infrastrukturę publiczną ulegającą zdegradowaniu wykorzystano w celu utworzenia mieszkań chronionych i treningowych, umożliwiając naukę samodzielnego funkcjonowania. Potencjał obszaru przyczynia się do zmniejszenia bezrobocia i ubóstwa poprzez zwiększenie liczby miejsc w mieszkaniach chronionych i treningowych a co za tym idzie zatrudniony został nowy personel. Działania te przyczyniły się do utrzymania osób starszych, niepełnosprawnych oraz wykluczonych społecznie w środowisku zamieszkania, umożliwiły udział w życiu społecznym, jak również rozwój kapitału społecznego poprzez stworzenie mechanizmów partycypacji społecznej angażującej mieszkańców, podmioty publiczne i prywatne oraz innych interesariuszy zaangażowanych w przygotowanie programu rewitalizacji, co pobudziło aktywność lokalną. Modernizacja i doposażenie infrastruktury społecznej w nowoczesny sprzęt przyczyniło się do likwidacji barier umożliwiając świadczenie wysokiej jakości usług społecznych, zaspokajające potrzeby i oczekiwania mieszkańców.

6.2. CELE I KIERUNKI DZIAŁAŃ REWITALIZACJI.

Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Susiec na lata 2017-2023 realizuje cele zwarte w Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Susiec na lata 2014-2020. Jej misją jest przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu i pomoc potrzebującym. Zawarte w strategii cele odpowiadają celom rewitalizacji Gminy Susiec i dotyczą poprawy życia mieszkańców, liczby osób dotkniętych zjawiskiem wykluczenia społecznego, aktywizacji osób starszych i niepełnosprawnych, pomocy osobom bezrobotnym. Celem nadrzędnym wynikającym z przeprowadzonej diagnozy sfer: społecznej, gospodarczej, środowiskowej i przestrzenno-funkcjonalnej jest rewitalizacja obszarów zdegradowanych. W ramach procesu rewitalizacji zostaną podjęte działania zarówno miękkie jak i infrastrukturalne, które przyczynią się do osiągnięcia celów zawartych w Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Susiec na lata 2014-2020, ponieważ odnoszą się do działań długookresowych i długofalowych. Celem głównym Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Susiec na lata 2017-2023 jest: Przywrócenie do życia obszaru rewitalizacji, poprzez nadanie mu nowych funkcji, realizację zintegrowanych działań poprawiających zagospodarowanie przestrzenne, stan środowiska przyrodniczego a przede wszystkim przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu. Aby osiągnąć cel główny wyznaczone zostały cele operacyjne rewitalizacji:

- Cel operacyjny 1. Poprawa Jakości życia mieszkańców poprzez odnowienie i przebudowę zdegradowanych budynków użyteczności publicznej oraz nadanie im funkcji społecznej,
- Cel operacyjny 2. Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu oraz umożliwienie im udziału w życiu społecznym,
- Cel operacyjny 3. Przeciwdziałanie bezrobociu, ubóstwu oraz zapobieganie ich skutkom poprzez aktywizację lokalnej społeczności.

Kierunki działań dla celu operacyjnego 1. „Poprawa Jakości życia mieszkańców poprzez odnowienie i przebudowę zdegradowanych budynków użyteczności publicznej oraz nadanie im funkcji społecznej”:

- przebudowa infrastruktury użyteczności publicznej w celu nadania im nowych funkcji społecznych,
- dostosowanie infrastruktury technicznej do potrzeb mieszkańców, w tym osób starszych i niepełnosprawnych,
- doposażenie budynków w odpowiedni sprzęt oraz zagospodarowanie terenu wokół niego.

Kierunki działań dla celu operacyjnego 2. „Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu oraz umożliwienie im udziału w życiu społecznym":

- wzmocnienie lokalnej i kulturowej tożsamości mieszkańców, podniesienie poziomu integracji społecznej poprzez utworzenie szerokiej i aktywnej oferty spędzania wolnego czasu,
- usprawnienie osób starszych i zapewnienie im właściwej opieki,
- aktywizacja społeczna osób niepełnosprawnych
- aktywizacja najmłodszych mieszkańców gminy.

Kierunki działań dla celu operacyjnego 3. „Przeciwdziałanie bezrobociu, ubóstwu oraz zapobieganie ich skutkom poprzez aktywizację lokalnej społeczności"

- doskonalenie kadr i służb pomocowych oraz rozwijanie infrastruktury społecznej,
- podniesienie kompetencji społecznych, nabycie doświadczenia oraz wiedzy mieszkańców,
- wspieranie instytucji społeczeństwa obywatelskiego.

VIII. OPIS PRZEDSIĘWZIĘĆ REWITALIZACYJNYCH

Proces rewitalizacji ma na celu przeprowadzenie działań, które spowodują wyprowadzenie obszaru zdegradowanego z sytuacji kryzysowej. Odpowiednio dobrane działania rewitalizacyjne pozwolą uruchomić potencjał i zasoby lokalne oraz przyczynią się do rozwoju całej Gminy. W ramach Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Susiec na lata 2017-2023 wskazano szereg działań wpisujących się w cele strategiczne i operacyjne.

Realizacja wyznaczonych działań przyczyni się do podniesienia poziomu i jakości życia mieszkańców, stworzy warunki do walki z marginalizacją osób wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem społecznym oraz spowoduje powstanie odnowionej infrastruktury przestrzeni publicznej, dzięki czemu wyprowadzi obszar zdegradowany z sytuacji kryzysowej.

Tabela 37. Planowane przedsięwzięcia rewitalizacyjne

LP.	Tytuł projektu	PRZEBUDOWA BUDYNKU SZKOŁY W CIOTUSZY STAREJ NA MIESZKANIE CHRONIONE
1.	Podmiot realizujący	Gmina Susiec
	Zakres projektu	Zakres przedsięwzięcia obejmuje szereg działań zmierzających ku polepszeniu warunków bytowych osób starszych, przebudowę istniejącej infrastruktury (budynek szkoły w Ciotuszy Starej), odpowiednie ich doposażenie jak również zagospodarowanie terenu.
	Lokalizacja	Projekt realizowany na obszarze rewitalizacji - sołectwo Ciotusza Stara
	Grupa docelowa	21 osób starszych
	Planowany czas realizacji	Do 2020 r
	Szacowana wartość	3 mln zł
	Prognozowane rezultaty	■ wzrost liczby budynków pełniących funkcje społeczne, ■ wzrost aktywności osób starszych, ■ wzrost integracji osób starszych, ■ poprawa stanu technicznego budynku użyteczności publicznej,

		■ dostosowanie infrastruktury do osób starszych, ■ zapewnienie miejsca w mieszkaniach chronionych dla 21 uczestników (osoby starsze).
	Potencjalne źródło dofinansowania	Regionalny Program Operacyjny Województwa Lubelskiego
Tytuł projektu		**PRZEBUDOWA BUDYNKU SZKOŁY W GRABOWICY NA MIESZKANIA TRENINGOWE I WARSZATY TERPAII ZAJĘCIOWEJ**
2.	Podmiot realizujący	Gmina Susiec
	Zakres projektu	Zakres przedsięwzięcia obejmuje szereg działań zmierzających ku polepszeniu warunków bytowych osób wykluczonych społecznie, przebudowę istniejącej infrastruktury (budynek szkoły w Grabowicy), odpowiednie doposażenie jak również zagospodarowanie terenu w urządzenia fitness.
	Lokalizacja	Projekt realizowany na obszarze rewitalizacji - sołectwo Grabowica
	Grupa docelowa	20 osób niepełnosprawnych
	Planowany czas realizacji	Do 2020r
	Szacowana wartość	3 mln zł
	Prognozowane rezultaty	■ wzrost liczby budynków pełniących funkcje społeczne, ■ wzrost aktywności osób niepełnosprawnych, ■ wzrost integracji osób niepełnosprawnych, ■ poprawa stanu technicznego budynku użyteczności publicznej, ■ dostosowanie infrastruktury do osób niepełnosprawnych, ■ zapewnienie miejsca w mieszkaniach treningowych dla 20 uczestników (osoby niepełnosprawne).
	Potencjalne źródło dofinansowania	Regionalny Program Operacyjny Województwa Lubelskiego, Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych.

	Tytuł projektu	RAZEM PEŁNOSPRAWNI
3.	Podmiot realizujący	Gmina Susiec
	Zakres projektu	Organizacja zajęć w mieszkaniu treningowym. Głównym adresatem projektu będzie grupa 26 uczestników Warsztatów Terapii Zajęciowej w Grabowicy oraz 16 rodziców, którzy objęci zostaną pedagogizacją. Osoby te zamieszkują razem z opiekunami bądź rodzicami. To kobiety i mężczyźni, którzy posiadają deficyty w samodzielnym funkcjonowaniu, przez co nie radzą sobie z problemami oraz codziennymi czynnościami, nie potrafią zagospodarować sobie czasu wolnego oraz posiadają niewystarczający poziom motywacji do podejmowania aktywności społecznej. Uczestnikami projektu będzie grupa 16 rodziców, opiekunów, którym brakuje wiedzy i umiejętności rozwiązywania problemów osób zależnych - uczestników projektu. To 10 kobiet i 6 mężczyzn w różnym wieku o niskim wykształceniu i statusie ekonomicznym, 80% osób z tej grupy ukończyło 55 lat. Będą oni otoczeni wsparciem psychologicznym na czas trwania projektu. Dodatkowo beneficjentami projektu będzie co najmniej 50 osób ze społeczności lokalnej, które prezentują postawy niezrozumienia osób z niepełnosprawnością. Będą to osoby o zróżnicowanym wieku, wykształceniu, statusie społeczno-ekonomicznym. Grupa ta zostanie objęta działaniami zaplanowanymi w ramach Pikniku Integracyjnego. Ponadto grupą docelową będzie także grupa min. 30 osób - pracujących z osobami niepełnosprawnymi - pracownicy WTZ w Grabowicy, przedstawiciele instytucji, wolontariusze którzy w czasie trwania projektu zostaną zapoznani z ideą, założeniami i rezultatami projektu, jakim jest udział w zajęciach w mieszkaniu treningowym.
	Lokalizacja	Projekt realizowany na obszarze rewitalizacji - sołectwo Grabowica
	Grupa docelowa	26 osób niepełnosprawnych, 16 rodziców objętych wsparciem , 50 mieszkańców, 30 pracowników WTZ
	Planowany czas realizacji	Do 2020 r.
	Szacowana wartość	700 tys. zł
	Prognozowane rezultaty	■ wzrost aktywności osób wykluczonych lub zagrożonych wykluczeniem społecznym,

		■ wzrost praktycznych umiejętności pozwalających funkcjonować w społeczeństwie, ■ wzrost integracji społecznej, ■ wzrost wiedzy na temat aktywnego uczestnictwa w życiu społecznym i możliwości rozwoju osobistego.
	Potencjalne źródło dofinansowania	Regionalny Program Operacyjny Województwa Lubelskiego.
Tytuł projektu		**SENIORZY NA START**
4.	Podmiot realizujący	Gmina Susiec
	Zakres projektu	Duża liczba seniorów w gminie nie przekłada się na siłę i pozycję społeczną tej grupy ponieważ często oni sami wycofują się na margines życia społecznego, a czasem są tam po prostu „spychani" co wiąże się z poczuciem lęku, bezsilności, wielokrotnie pozbawia kontaktu z rówieśnikami. Oczekują udziału w życiu społecznym poprzez uczestnictwo w zajęciach sportowym poradnictwo prozdrowotne, kulturalne i edukacyjne, jak również porady prawne, psychologiczne i rodzinne oraz tworzenie warunków do wzajemnego wspierania się seniorów. Konieczne jest organizowanie spotkań dla osób starszych uwzględniających ich indywidualne potrzeby i oczekiwania stanowiący przeciwwagę dla jednego z głównych problemów jakim jest stereotypowe myślenie, traktujące osoby starsze jako takie, którym nic się już od życia nie należy, generujące tworzenie się biernych postaw osób starszych w obawie przed tym „co ludzie powiedzą". Planowane są: ■ zajęcia ruchowe,(nordic walking, narty biegowe, gimnastyka, samoobrona, basen, joga, techniki relaksacyjne), ■ zajęcia terapeutyczne (biblioterapia, filmoterapia, muzykoterapia) ■ zajęcia prozdrowotne (m.in. edukacja zdrowotna, profilaktyka, dobre praktyki), ■ wsparcie psychologiczne, profilaktyka i terapia, ■ zajęcia rozwijające umiejętności i indywidualne zainteresowania, ■ zajęcia edukacyjne z wykorzystanie nowoczesnych technologii, ■ koła zainteresowań, ■ zajęcia komputerowe, fotograficzne, obejmujące m.in. naukę

		obsługi komputera, sprzętu multimedialnego, korzystania z portali społecznościowych, ■ zajęcia z kreowania wizerunku - z zakresu estetyki, higieny, ubioru, fryzury, kosmetologii i leków, ■ senior ekspert - grupy samopomocowych, ■ poradnictwo obejmujące dostarczanie informacji o obowiązujących przepisach z zakresu m.in. prawa rodzinnego i opiekuńczego, zabezpieczenia społecznego, poradnictwo rodzinne obejmujące funkcjonowanie rodziny, ■ zajęcia kulturalne oraz zwiększające aktywność seniorów w społeczności lokalnej, ■ integracja międzypokoleniowa w tym zajęcia zwiększające aktywność i uczestnictwo osób starszych w życiu społecznym. Zakres realizacji projektu obejmuje udogodnienia dla osób starszych i niepełnosprawnych, doposażenie w sprzęt niezbędny do realizacji w/w zajęć (materiały plastyczne, biurowe itp.), w tym siłownia zewnętrzna, sprzęt sportowy/ rehabilitacyjny i urządzenia multimedialne tj. telewizor, projektor, komputer, aparat fotograficzny.
	Lokalizacja	Projekt realizowany na obszarze rewitalizacji - sołectwa Ciotusza Stara, Majdan Sopocki Pierwszy, Majdan Sopocki Drugi.
	Grupa docelowa	Osoby starsze.
	Planowany czas realizacji	Do 2020r
	Szacowana wartość	1 mln zł
	Prognozowane rezultaty	■ wzrost aktywności fizycznej osób starszych, ■ wzrost praktycznych umiejętności pozwalających funkcjonować w społeczeństwie, ■ wzrost integracji społecznej, ■ wzrost wiedzy na temat aktywnego uczestnictwa w życiu społecznym i możliwości rozwoju osobistego, ■ doposażenie infrastruktury w niezbędny sprzęt, ■ udogodnienia dla osób niepełnosprawnych.
	Potencjalne źródło dofinansowania	Regionalny Program Operacyjny Województwa Lubelskiego.

Tytuł projektu		**AKCJA INTEGRACJA**
Podmiot realizujący		Gmina Susiec
5.	Zakres realizowanego projektu	Zakres realizowanego projektu obejmuje przeprowadzenie warsztatów i szkolenia w celu podniesienia poziomu kompetencji społecznych poprzez wspólne działanie w ramach twórczości artystycznej uczestników, oraz kształtowanie poczucia, że integracja międzypokoleniowa jest nieodzownym elementem rozwoju osobistego i społecznego. Każda grupa spotka się z trenerami w celu poszerzenia swojej wiedzy, doświadczenia, zdobycia umiejętności. Projekt obejmuje: I. Organizacja cyklu 2 warsztatów dla co najmniej 70 członków 7 kół gospodyń wiejskich obejmujących: ■ metody i sposoby serwowania posiłków, ■ carving warzywne i owocowe dekoracje, ■ metody budowania estetyki stołu, ■ tworzenie kompozycji z serwetek, ■ zdrowa żywność. II. Organizacja cyklu 2 warsztatów dla co najmniej 70 członków 8 zespołów śpiewaczych obejmujących zajęcia z trenerem śpiewu w tym: ■ naukę śpiewu, ■ zajęcia z emisji głosu, oddychania, ■ radzenie sobie ze stresem i tremą. III Organizacja 2 spotkań z trenerem warsztatów teatralnych dla dzieci i młodzieży: ■ radzenie sobie ze stresem, ■ wzmacnianie poczucia własnej wartości, ■ poznanie i rozwijanie własnych możliwości, ■ rozwijanie koncentracji, wyobraźni, myślenia, pamięci, ■ kształcenie właściwej modulacji głosu, jego siły i poprawnej dykcji, ■ współdziałanie w grupie. IV. Organizacja cyklu 2 spotkań warsztatów teatralnych dla seniorów: ■ rozbudzenie wyobraźni, ■ odkrywanie w sobie nowych zdolności, ■ zaistnienie na scenie teatralnej.

		Dla wszystkich grup docelowych przeprowadzone zostaną 2 szkolenia z trenerem: ■ samoocena wiara we własne siły, ■ wystąpienia publiczne. Wyjazdy do teatru dla dzieci i seniorów (koszty każdego wyjazdu to: bilety wstępu, transport, ubezpieczenie i wyżywienie). Wizyty studyjne dla KGW i zespołów śpiewaczych (koszty każdego wyjazdu to: transport, ubezpieczenie i wyżywienie, wejściówki). Organizacja pikniku integracyjnego (Koszty: transport, występ, nagłośnienie i oświetlenie).
	Lokalizacja	Projekt realizowany na obszarze rewitalizacji – Majdan Sopocki Pierwszy, Majdan Sopocki Drugi
	Grupa docelowa	Seniorzy, członkowie zespołów śpiewaczych (dzieci, młodzież i dorośli) ,członkowie kół gospodyń wiejskich (osoby dorosłe) i Grupa Małych Form Teatralnych (dzieci i młodzież).
	Planowany czas realizacji	Do 2020r
	Szacowana wartość	150 tyś. zł
	Prognozowane rezultaty	■ wzrost praktycznych umiejętności pozwalających funkcjonować w społeczeństwie, ■ wzrost integracji społecznej, ■ wzrost wiedzy na temat aktywnego uczestnictwa w życiu społecznym i możliwości rozwoju osobistego.
	Potencjalne źródło dofinansowania	Regionalny Program Operacyjny Województwa Lubelskiego.

Źródło: Doradztwo i Reklama Sp. z o.o. na podstawie danych z Urzędu Gminy Susiec

IX. KOMPLEMENTARNOŚĆ DZIAŁAŃ ORAZ PRZEDSIĘWZIĘĆ REWITALIZACYJNYCH

Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Susiec na lata 2017-2023 zapewnia komplementarność w pięciu aspektach: przestrzennym, problemowym, proceduralno-instytucjonalnym, międzyokresowym i źródeł finansowania. Spełnienie tego wymogu jest konieczne do wspierania projektów rewitalizacyjnych, zapewnienie komplementarności w wymienionych wymiarach jest kluczowe dla osiągnięcia wsparcia w ramach programu rewitalizacji, jest także niezbędne dla osiągnięcia celów założonych w projekcie.

1. KOMPLEMENTARNOŚĆ PRZESTRZENNA

Projekty wyznaczone do realizacji w procesie rewitalizacji swoim zasięgiem obejmują obszar, który w wyniku przeprowadzonej diagnozy określono obszarem rewitalizacji. Obszar rewitalizacji będący częścią obszaru zdegradowanego cechuje się nagromadzeniem negatywnych zjawisk i właśnie w tym obszarze zlokalizowane zostały działania rewitalizacyjne. Poszczególne projekty Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Susiec na lata 2017-2023 wzajemnie się dopełniają i zapewniają kompleksowe działania na rzecz wyprowadzenia obszaru rewitalizacji ze stanu kryzysowego. Działania oddziałują nie tylko na obszar rewitalizacji, ale na cały obszar zdegradowany, a także zapewniają pozytywny wpływ na cała społeczność regionu.

2. KOMPLEMENTARNOŚĆ PROBLEMOWA

Wyznaczone do realizacji projekty dopełniają się tematycznie tak, aby w pełni i w sposób kompleksowy oddziaływać na obszar rewitalizacji we wszystkich aspektach: społecznym, gospodarczym, przestrzenno-funkcjonalnym, technicznym i środowiskowym. Projekty realizowane w ramach Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Susiec w latach 2017-2023 obejmują działania o charakterze społecznym, przestrzennym, technicznym czy środowiskowym, dlatego wszystkie działania podjęte w ramach rewitalizacji będą się uzupełniać i dzięki temu w sposób całościowy wpłyną

na poprawę sytuacji w obszarze rewitalizacji. Projekty zakładające remonty i modernizację budynków obejmują także nadanie im funkcji społecznych. Zagospodarowania terenów publicznych wpłyną na poprawę nie tylko stanu technicznego obiektów i miejsc, ale także na stan środowiska.

3. KOMPLEMENTARNOŚĆ PROCEDURALNO-INSTYTUCJONALNA

W realizacji Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Susiec na lata 2017-2023 biorą udział podmioty wykonawcze oraz zarządzające. Podmioty wykonawcze są odpowiedzialne za realizację poszczególnych zadań natomiast jednostki zarządzające koordynują wdrażanie oraz prowadzą ocenę i monitoring rewitalizacji. Wszystkie aspekty wprowadzenia i realizacji Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Susiec na lata 2017-2023 prowadzone będą przez odpowiedni wydział Urzędu Gminy Susiec oraz powołany w tym celu Koordynator ds. Rewitalizacji wraz z Zespołem ds. Rewitalizacji. Działania rewitalizacyjne prowadzone będą we współpracy z jednostkami podległymi Gminie między innymi Gminnym Ośrodkiem Pomocy Społecznej w Suścu.

4. KOMPLEMENTARNOŚĆ MIĘDZYOKRESOWA

W poprzedniej perspektywie finansowej na lata 2007-2013 Gmina Susiec nie realizowała projektów, których działania można określić rewitalizacyjnymi, jednakże zrealizowała projekt odpowiadający celom rewitalizacji: „Zagospodarowanie terenu wokół zalewu w miejscowości Majdan Sopocki Pierwszy i Majdan Sopocki Drugi do celów turystyczno – wypoczynkowych”. Projekt realizowany w ramach programu operacyjnego RPO WL 2007-2013.

5. KOMPLEMENTARNOŚĆ ŹRÓDEŁ FINANSOWANIA

Projekty realizowane w ramach Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Susiec na lata 2017-2023 mają zapewnione dofinansowanie zarówno ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego oraz Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych. Oznacza to dywersyfikację źródeł finansowania dla uzyskania korzystnych efektów na obszarze rewitalizacji. Pozyskiwanie funduszy na realizację założonych projektów będzie prowadzone z wykluczeniem ryzyka podwójnego finansowania.

X. INDYKATYWNE RAMY FINANSOWE LOKALNEGO PROGRAMU REWITALIZACJI GMINY SUSIEC NA LATA 2017-2023

Kluczowym warunkiem powodzenia procesu rewitalizacji poza zaangażowaniem społeczeństwa, które z tego procesu ma czerpać korzyści jest przeznaczenie odpowiednich środków finansowych pokrywających koszty rewitalizacji określonego obszaru. Pozyskanie wystarczających zasobów, które w sposób całkowity pokryją planowane inwestycje oraz działania społeczne jest kluczem do powodzenia procesu rewitalizacji. Nie mniej ważne jest, aby działania podejmowane w trakcie procesu rewitalizacji były ze sobą powiązane, a ich celem było osiągnięcie wielopłaszczyznowej poprawy sytuacji na objętym programem obszarze.

Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Susiec na lata 2017-2023 finansowane będzie przede wszystkim ze środków pochodzących z funduszy unijnych w szczególności z Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Lubelskiego na lata 2014-2020 (Europejski Fundusz Społeczny oraz z Europejski Funduszu Rozwoju Regionalnego). Finansowanie projektów rewitalizacyjnych pochodzić będzie również z środków Państwowego Funduszy Rehabilitacyjnego Osób Niepełnosprawnych.

1. REGIONALNY PROGRAM OPERACYJNY WOJEWÓDZTWA LUBELSKIEGO NA LATA 2014-2020

Regionalny Program Operacyjny Województwa Lubelskiego na lata 2014 - 2020 (RPO WL 2014-2020) jest jednym z 16 regionalnych programów operacyjnych, które służyć mają realizacji Umowy Partnerstwa (UP) w zakresie polityki spójności. UP określa strategię Polski, priorytety i warunki efektywnego i skutecznego korzystania z Europejskich Funduszy Strukturalnych i Inwestycyjnych w latach 2014-2020 w celu realizacji unijnej strategii na rzecz inteligentnego, zrównoważonego wzrostu sprzyjającego włączeniu społecznemu.

Celem RPO WL 2014-2020 jest podniesienie konkurencyjności regionu w oparciu o wewnętrzne potencjały, sprzyjające zwiększeniu spójności społecznej i terytorialnej. Cel Programu jest spójny ze strategicznymi celami rozwoju regionu lubelskiego, określonymi w *Strategii Rozwoju Województwa Lubelskiego na lata 2014-2020* (z perspektywą do 2030 r.). Ponadto, dokumentem kierunkującym interwencję RPO WL 2014-2020 w zakresie badań i innowacji jest *Regionalna Strategia Innowacji Województwa Lubelskiego do 2020 roku,* wyznaczająca m.in. inteligentne specjalizacje regionalne priorytety polityki innowacyjnej.

Zadania określone w Lokalnym Programie Rewitalizacji Gminy Susiec na lata 2017-2023 mogą być realizowane szczególnie w ramach Osi priorytetowej II.13 Infrastruktura społeczna, Działanie 13.4 Rewitalizacja obszarów wiejskich.

Celem Działania jest rozwój infrastruktury obszarów zdegradowanych małych miast a także obszarów wiejskich przyczyniający się do rozwiązywania zdiagnozowanych problemów społecznych tych obszarów. Cel ten zostanie osiągnięty poprzez wsparcie przedsięwzięć rewitalizacyjnych obejmujących m.in. zadania w zakresie głębokiej przebudowy i adaptacji zdegradowanych obiektów i obszarów, ukierunkowane w szczególności na poprawę jakości korzystania z przestrzeni, likwidację izolacji obszarów problemowych oraz poprawę jakości życia mieszkańców obszarów zdegradowanych. Inwestycje infrastrukturalne w zakresie rewitalizacji ukierunkowane na rozwiązywanie zdiagnozowanych problemów społecznych wzmocnią wysiłki na rzecz ograniczania koncentracji ubóstwa oraz wykluczenia społecznego mieszkańców obszarów rewitalizowanych. Pozwolą także na odnowę zdegradowanych przestrzeni małych miast i wiejskich przyczyniając się do wzmocnienia ich potencjałów rozwojowych.

2. PAŃSTWOWY FUNDUSZ REHABILITACJI OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH (PFRON)

Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych jest funduszem celowym działającym na mocy Ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji

zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych, którego środki przeznaczane są na rehabilitację zawodową i społeczną osób niepełnosprawnych oraz ich zatrudnianie.

Środki Państwowego Funduszu Rehabilitacyjnego Osób Niepełnosprawnych (PFRON) przeznaczane są między innymi na:

- rekompensatę pracodawcom chronionego i otwartego rynku pracy podwyższonych kosztów związanych z zatrudnianiem osób niepełnosprawnych (dofinansowanie do wynagrodzeń),
- refundację pracodawcom kosztów przystosowania, adaptacji i wyposażenia miejsc pracy osób niepełnosprawnych,
- dofinansowanie tworzenia i funkcjonowania warsztatów terapii zajęciowej oraz zakładów aktywności zawodowej,
- zlecanie organizacjom pozarządowym i fundacjom realizacji zadań z zakresu rehabilitacji zawodowej i społecznej osób niepełnosprawnych,
- współfinansowanie projektów systemowych realizowanych ze środków pomocowych Unii Europejskiej,
- wspierane indywidualnych osób niepełnosprawnych, Część środków finansowych PFRON – wpierających przede wszystkim indywidualne osoby niepełnosprawne - dystrybuowana jest przez jednostki samorządu powiatowego i wojewódzkiego.

Nadzór nad Funduszem sprawuje minister właściwy do spraw zabezpieczenia społecznego, który na wniosek Prezesa Zarządu Funduszu, po uzyskaniu pozytywnej opinii Pełnomocnika, zatwierdza statut określający organizację, szczegółowe zasady i tryb działania Funduszu, w tym jego organów.

XI. MECHANIZMY WŁĄCZANIA INTERESARIUSZY W PROCES REWITALIZACJI

Lokalny Program rewitalizacji (LPR) jest dokumentem o charakterze strategicznym, którego skutki wdrożenia obejmują praktycznie wszystkie podmioty zlokalizowane na obszarze rewitalizowanym. Powoduje to konieczność zaangażowania do prac w przygotowaniu i wdrażaniu szerokiego spektrum interesariuszy.

Mechanizm włączania interesariuszy w proces rewitalizacyjny przedstawiony został na rysunku poniżej.

Schemat 2. Mechanizm włączania interesariuszy w proces rewitalizacji

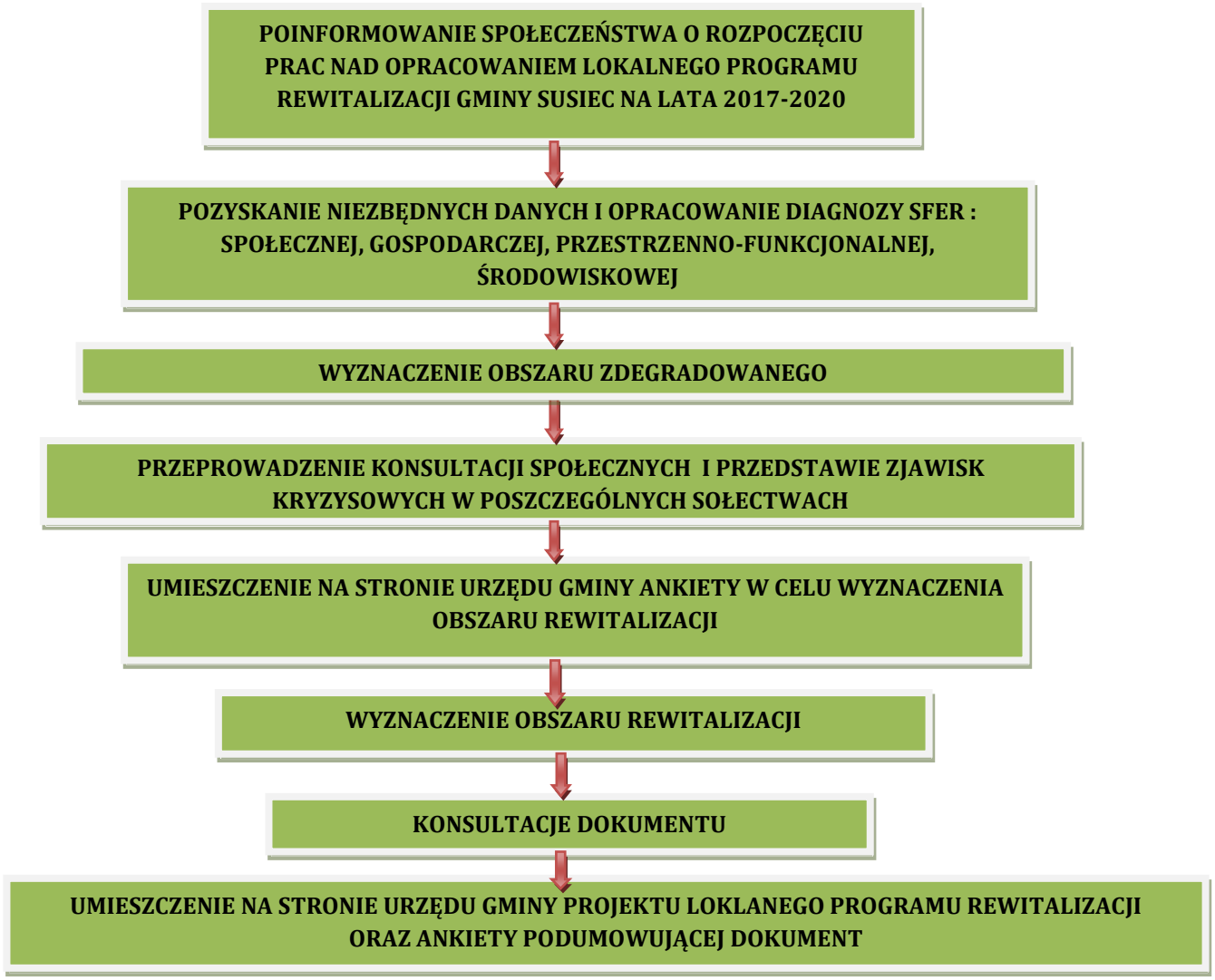

Źródło: Doradztwo i Reklama Sp. z o.o. – opracowanie własne.

XII. SYSTEM WDRAŻANIA LOKALNEGO PROGRAMU REWITALIZACJI GMINY SUSIEC NA LATA 2017-2023

Lokalny Program Rewitalizacji jest dokumentem, który określa cele i plany działań na kilka lat, dlatego ważnym elementem decydującym o skuteczności realizacji jego założeń jest zintegrowany system wdrażania. Pierwszym etapem wdrożenia Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Susiec na lata 2017-2023 będzie przyjęcie Programu stosowną uchwałą Rady Gminy Susiec.

Za wdrażanie i monitoring Lokalnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Susiec na lata 2017-2023 odpowiedzialny jest Wójt Sućsa, we współpracy z:

- Urzędem Gminy Sućcu,
- interesariuszami zewnętrznymi.

W systemie realizacji programu zostaną wprowadzone mechanizmy zapewniające komplementarność podejmowanych procedur oraz działań różnorodnych instytucji zaangażowanych w proces rewitalizacji. Aby zapewnić spójności procedur realizowanych w ramach struktur organizacyjnych samorządu gminy, rekomenduje się powołanie w strukturach Urzędu stanowiska Koordynatora ds. Rewitalizacji, posiadającego doświadczenie i kompetencje równoważne z kompetencjami właściwymi dla stanowiska kierowniczego, a także Zespołu Konsultacyjnego ds. Rewitalizacji.

Odpowiedni podział zadań i kompetencji, a także adekwatne do każdego projektu wykorzystanie umiejętności pracowników zajmujących się procesem rewitalizacji zapewni jego należyte wprowadzenie w życie w sposób gwarantujący powodzenie procesu rewitalizacji.

Zadania Koordynatora ds. Rewitalizacji:

- nadzór nad realizacją zaplanowanych przez Gminę projektów rewitalizacyjnych,
- koordynowanie pracy Zespołu ds. Rewitalizacji,
- informowanie o realizacji Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Susiec na lata 2017-2023,

- inicjowanie współpracy między beneficjentami projektów,
- przygotowywanie rocznych sprawozdań z realizacji Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Susiec na lata 2017-2023,

Zadania Zespołu ds. Rewitalizacji:

- realizacja projektów rewitalizacyjnych,
- współpraca z Koordynatorem ds. Rewitalizacji w przygotowywaniu rocznych sprawozdań,
- konsultowanie dodatkowych działań mogących zostać włączone w proces rewitalizacji,
- inicjowanie współpracy z interesariuszami procesu rewitalizacji,
- opiniowanie zgłaszanych projektów społecznych.

Do pracy Zespołu ds. Rewitalizacji mogą zostać włączone inne osoby, posiadające odpowiednią wiedzę i doświadczenie lub wykazujące inicjatywę i zaangażowanie w proces rewitalizacji. Wszystkie problemy i projekty zgłaszane przez mieszkańców po konsultacjach z lokalną społecznością będą odpowiednio analizowane pod względem możliwości ich zrealizowania.

XIII. SYSTEM MONITOROWANIA I OCENY SKUTECZNOŚCI LOKALNEGO PROGRAMU REWITALIZACJI GMINY SUSIEC NA LATA 2017-2023

Proces monitorowania jest jednym z kluczowych elementów procesu zarządzania Lokalnym Programem Rewitalizacji. Celem monitoringu jest prawidłowa i efektywna realizacja założeń LPR, dostarczenie informacji na temat rzeczowego i finansowego stopnia zrealizowania projektów rewitalizacyjnych oraz ocenę tego procesu, a także określenie występujących trudności lub niezgodności.

Monitoring realizacji Lokalnego Programu Rewitalizacji będzie prowadzony przez Urząd Gminy w Susiec w zakresie realizacji poszczególnych projektów natomiast monitoring całości procesu będzie należał do powołanej jednostki Koordynatora ds. Rewitalizacji. Jego zadaniem będzie bieżący monitoring, polegający na systematycznym zbieraniu oraz analizowaniu ilościowych i jakościowych informacji na temat wdrażanych projektów oraz realizacji całego Programu, a także sprawdzanie czy wdrażane projekty są zgodne z wcześniejszymi celami i założeniami Programu. Dodatkowo powołany Koordynator ds. Rewitalizacji wraz z Zespołem ds. Rewitalizacji będą odpowiedzialni za przygotowanie corocznych sprawozdań z realizacji dokumentu, które będą publikowane na stronie internetowej Urzędu Gminy oraz w Biuletynie Informacji Publicznej.

Działania rewitalizacyjne przeprowadzone w Gminie Susiec będą stale monitorowane poprzez gromadzenie dokumentacji finansowej oraz raportowaniu efektów rzeczowych przedsięwzięć. Monitoring finansowy polegał będzie na należytym zbieraniu i przechowywaniu dokumentacji finansowej realizowanych projektów, co umożliwi kontrolę nad wydatkami i ich odpowiednim wykorzystaniu. Monitoring rzeczowy ma za zadanie przedstawić efekty przedsięwzięć rewitalizacyjnych, gromadzenie informacji na temat postępu realizowanych projektów, co pozwoli na kontrolę zgodności przedsięwzięć z założeniami Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Susiec na lata 2017-2023.

Skuteczność działań podjętych w procesie rewitalizacji uzależniona jest od efektów, jakie zostaną osiągnięte szczególnie w wymiarze społecznym, dlatego niezmiernie ważne jest monitorowanie poprawy sytuacji w obrębie obszaru rewitalizowanego oraz poza nim. Poprawa sytuacji społecznej mieszkańców Gminy Susiec będzie monitorowana poprzez ankiety i spotkania przeprowadzane po realizacji określonych przedsięwzięć. Pozwoli to zaobserwować zmiany, jakie nastąpiły w przestrzeni społecznej, świadomości mieszkańców oraz na terenie obszaru rewitalizacji i poza nim.

W celu dokładnego i rzetelnego monitoringu opracowano listę wskaźników (tabela poniżej) na podstawie, których zestawione zostaną raporty z realizacji prac rewitalizacyjnych.

Tabela 38. Wskaźnik systemu monitorowania

Lp.	Wskaźnik	Jednostka miary	Źródło danych
1.	Liczba przyznanych świadczeń ze względu na ubóstwo	Osoba / 100 mieszkańców	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej
2.	Liczba przyznanych świadczeń ze względu na długotrwałą lub ciężką chorobę	Osoba / 100 mieszkańców	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej
3.	Liczba przyznanych świadczeń ze względu na niepełnosprawność	Osoba / 100 mieszkańców	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej
4.	Liczba bezrobotnych	Osoba / 100 mieszkańców	Powiatowy Urząd Pracy
5.	Liczba długotrwale bezrobotnych	Osoba / 100 mieszkańców	Powiatowy Urząd Pracy
6.	Liczba bezrobotnych do 30-tego roku życia	Osoba / 100 mieszkańców	Powiatowy Urząd Pracy
7.	Liczba bezrobotnych powyżej 50-tego roku życia	Osoba / 100 mieszkańców	Powiatowy Urząd Pracy
8.	Ilość przyznanych stypendiów szkolnych socjalnych	Osoba / 100 mieszkańców	Urząd Gminy Susiec, Szkoły podstawowe i gimnazja, GUS
9.	Ilość przyznanych zasiłków na dożywienie	Osoba / 100 mieszkańców	Urząd Gminy Susiec, Szkoły podstawowe i gimnazja, GUS
10.	Liczba popełnionych przestępstw	Osoba / 100 mieszkańców	Komenda Powiatowa Policji

11.	Liczba wykroczeń	Osoba / 100 mieszkańców	Komenda Powiatowa Policji
12.	Liczba przyznanych Niebieskich Kart	Osoba / 100 mieszkańców	Komenda Powiatowa Policji
13.	Frekwencja wyborcza w poszczególnych obwodach-Wybory Prezydenckie 2015 r	%	PKW
14.	Frekwencja wyborcza w poszczególnych obwodach-Wybory do Sejmu i Senatu 2015 r	%	PKW
15.	Frekwencja wyborcza w poszczególnych obwodach-Wybory Samorządowe 2014 r	%	PKW
16.	Liczba działalności gospodarczych osób fizycznych	Sztuka / 100 mieszkańców	GUS- Baza Internetowa REGON, Urząd Gminy Susiec
17.	Liczba gospodarstw rolnych	Sztuka / 100 mieszkańców	GUS- Baza Internetowa REGON, Urząd Gminy Susiec
18.	Liczba wyrejestrowane podmioty gospodarcze	Sztuka / 100 mieszkańców	GUS- Baza Internetowa REGON, Urząd Gminy Susiec
19.	Ilość masy wyrobów azbestowych pozostałych do unieszkodliwienia	Pozostałe do unieszkodliwienia / zinwentaryzowane	Urząd Gminy Susiec
20.	Liczba dostępnych obiektów usługowych i handlowych	Sztuka / 100 mieszkańców	Urząd Gminy Susiec
21.	Długość tras pieszych	km / 100 mieszkańców	Urząd Gminy Susiec
22.	Długość [km] tras rowerowych	km / 100 mieszkańców	Urząd Gminy Susiec
23.	Długości dróg gminnych wymagających remontu	km	Urząd Gminy Susiec
24.	Ilość połączeń komunikacyjnych	Sztuka / 100 mieszkańców	Urząd Gminy Susiec

Źródło: Doradztwo i Reklama Sp. z o.o. – opracowanie własne.

Wdrażanie Lokalnego Programu Rewitalizacji wymaga nadzoru nad postępem prac oraz oceny podejmowanych działań. Istotną rolę w tym procesie pełni ewaluacja. Pozwala ona na obiektywną ocenę podejmowanych przez jednostki samorządu terytorialnego działań. Dostarcza informacji zwrotnych o efektach realizowanych przedsięwzięć, dzięki czemu umożliwia zwiększenie ich skuteczności i efektywności.

Ewaluacja jest badaniem prowadzonym systematycznie podczas całego wieloletniego procesu rewitalizacji za pomocą zróżnicowanych metod i technik badawczych. Dzięki temu możliwe jest oszacowanie jakości prowadzonych działań i ich wpływu na społeczeństwo. Ewaluacja jest nie tylko narzędziem służącym do oceny realizowanych działań, ale także poprzez ustalanie związków między nakładami a końcowym rezultatem pozwala określić mechanizmy odpowiedzialne za powodzenie lub porażkę podjętych działań. Dzięki prowadzonej na bieżąco ewaluacji można podjąć działania naprawcze, które wykluczą ewentualne błędy popełnione podczas pierwszych projektów i zweryfikują trafność założeń Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Susiec na lata 2017-2023.

Zastosowane będą dwie formy monitoringu:

- **monitoring rzeczowy –** polegać będzie na bieżącej inspekcji przeprowadzonych w danym czasie inwestycji, pozyskiwaniu danych odnoście postępu ich realizacji oraz zapewnienia zgodności z Lokalnym Programem Rewitalizacji,
- **Monitoring finansowy** - umożliwi kontrolę finansową aspektów inwestycji oraz zapewni trwałość osiągniętych rezultatów.

Wszystkie metody i techniki badawcze wykorzystane do badania ewaluacyjnego zostaną odpowiednio do potrzeb dobrane przez osoby nadzorujące wdrożenie Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Susiec na lata 2016-2023. W celu odpowiedniego i spełniającego swoje zadanie przeprowadzenie ewaluacji jest ona oparta na pięciu podstawowych kryteriach: trafność, efektywność, skuteczność, użyteczność, trwałość. Adekwatnie do potrzeb dobrane narzędzia ewaluacyjne pozwolą upłynnić wdrażanie programu i poszczególnych projektów.

Tabela 39 Kryteria ewaluacji Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Susiec na lata 2017-2023

Kryterium	Opis kryterium	Przykładowe pytania ewaluacyjne
Trafność	Ocena dostosowania planowanych projektów do zidentyfikowanych problemów	■ Czy cele rewitalizacji odpowiadają problemom określonym w diagnozie?

		■ Czy projekty rewitalizacyjne odpowiadają problemom określonym w diagnozie?
Skuteczność	Ocena stopnia realizacji celów programowych	■ Czy zdefiniowane w diagnozie cele zostały osiągnięte? ■ Czy zarządzanie i wdrażanie programu jest skuteczne? ■ Jakie są korzyści podjętych działań rewitalizacyjnych?
Efektywność	Ocena związków między nakładami a efektami działań rewitalizacyjnych	■ Czy odpowiednio dobrano narzędzia do realizacji zamierzonych celów? ■ Czy planowane efekty można było osiągnąć przy mniejszych nakładach finansowych?
Użyteczność	Ocena efektów procesu rewitalizacji w odniesieniu do sytuacji wyjściowej zidentyfikowanej w diagnozie	■ Czy podjęte działania przyczyniły się do rozwiązania lub zmniejszenia skali problemów? ■ Czy pojawiły się pozytywne efekty procesu rewitalizacji?
Trwałość	Ocena trwałości osiągniętych efektów po okresie zakończenia procesu rewitalizacji	■ Czy efekty zrealizowanych projektów okazały się trwałe? ■ Czy efekty zrealizowanych projektów są odczuwalne po ich zakończeniu?

Źródło: Doradztwo i Reklama Sp. z o.o. – opracowanie własne.

Metody i techniki badawcze dobierane są przez Koordynatora ds. Rewitalizacji w oparciu o wybrane kryteria i, przede wszystkim, określony cel badania ewaluacyjnego. Każda ewaluacja mimo pewnych standardów metodycznych wymaga modyfikacji i dostosowywania metodyki do stawianych pytań i przedmiotów badania.

XIV. ZAŁĄCZNIKI

ANKIETA

Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Susiec na lata 2017-2023

Szanowni Państwo,

Gmina Susiec na podstawie uchwały nr XVI/154/2017 Rady Gminy Susiec z dnia 29 marca 2017r.przystąpiła do opracowania Lokalnego Programu Rewitalizacji na lata 2017-2023.

Niniejsze badanie ma na celu ocenę stanu obecnego obszaru zdegradowanego, potrzeb mieszkańców oraz innych grup interesariuszy, a także wybór najbardziej pożądanych kierunków rozwoju.

W badaniu mogą wziąć udział zarówno mieszkańcy Gminy Susiec, przedsiębiorcy, organizacje pozarządowe oraz pozostałe zainteresowane podmioty.

Ankieta dotyczy obszaru zdegradowanego, składającego się z sołectw:

- Ciotusza Stara,
- Grabowica,
- Kunki,
- Łosiniec II,
- Łuszczacz,
- Majdan Sopocki Drugi,
- Majdan Sopocki Pierwszy,
- Nowiny,
- Oseredek.

Ankieta jest anonimowa. Poniższe informacje są potrzebne do sporządzenia profili respondentów:

Typ respondenta		
	Mieszkaniec obszaru zdegradowanego	
	Mieszkaniec gminy spoza obszaru zdegradowanego	
	Przedsiębiorca prowadzący działalność na obszarze zdegradowanym	
	Przedsiębiorca prowadzący działalność poza obszarem zdegradowanym	
	Inny (jaki?) ……	

1. Proszę ocenić poszczególne elementy związane z jakością życia na terenie poszczególnych sołectw należących do obszaru zdegradowanego, zaznaczając znakiem **X** odpowiednio: brak problemu, niskie zagrożenie problemem, średnie zagrożenie problemem, wysokie zagrożenie problemem.

CIOTUSZA STARA				
Problemy	**Brak problemu**	**Niskie zagrożenie problemem**	**Średnie zagrożenie problemem**	**Wysokie zagrożenie problemem**
Sfera społeczna				
Brak miejsc pracy				
Bezrobocie				
Ubóstwo				
Niski udział mieszkańców w życiu kulturalnym i społecznym				
Przestępczość				
Marginalizacja i wykluczenie społeczne, brak aktywizacji grup mieszkańców szczególnie zagrożonych występowaniem negatywnych zjawisk społecznych				
Wykluczenie społeczne osób starszych				
Funkcjonowanie systemu pomocy społecznej w Gminie				
Sfera gospodarcza				
Przedsiębiorczość mieszkańców				
Niski dostęp do usług publicznych i handlu				
Sfera przestrzenno-funkcjonalna, techniczna i środowiskowa				
Zły stan infrastruktury technicznej: drogowej, wodociągowej, kanalizacyjnej itp.				
Niewystarczająca dostępność komunikacyjna				
Brak terenów rekreacyjnych				
Zły stan środowiska naturalnego i zanieczyszczenie powietrza				

GRABOWICA				
Problemy	**Brak problemu**	**Niskie zagrożenie problemem**	**Średnie zagrożenie problemem**	**Wysokie zagrożenie problemem**
Sfera społeczna				
Brak miejsc pracy				
Bezrobocie				
Ubóstwo				
Niski udział mieszkańców w życiu kulturalnym i społecznym				
Przestępczość				
Marginalizacja i wykluczenie społeczne, brak aktywizacji grup mieszkańców szczególnie zagrożonych występowaniem negatywnych zjawisk społecznych				
Wykluczenie społeczne osób starszych				
Funkcjonowanie systemu pomocy społecznej w Gminie				
Sfera gospodarcza				
Przedsiębiorczość mieszkańców				
Niski dostęp do usług publicznych i handlu				
Sfera przestrzenno-funkcjonalna, techniczna i środowiskowa				
Zły stan infrastruktury technicznej: drogowej, wodociągowej, kanalizacyjnej itp.				
Niewystarczająca dostępność komunikacyjna				
Brak terenów rekreacyjnych				
Zły stan środowiska naturalnego i zanieczyszczenie powietrza				

KUNKI				
Problemy	**Brak problemu**	**Niskie zagrożenie problemem**	**Średnie zagrożenie problemem**	**Wysokie zagrożenie problemem**
Sfera społeczna				
Brak miejsc pracy				
Bezrobocie				
Ubóstwo				
Niski udział mieszkańców w życiu kulturalnym i społecznym				
Przestępczość				
Marginalizacja i wykluczenie społeczne, brak aktywizacji grup mieszkańców szczególnie zagrożonych występowaniem negatywnych zjawisk społecznych				
Wykluczenie społeczne osób starszych				
Funkcjonowanie systemu pomocy społecznej w Gminie				
Sfera gospodarcza				
Przedsiębiorczość mieszkańców				
Niski dostęp do usług publicznych i handlu				
Sfera przestrzenno-funkcjonalna, techniczna i środowiskowa				
Zły stan infrastruktury technicznej: drogowej, wodociągowej, kanalizacyjnej itp.				
Niewystarczająca dostępność komunikacyjna				
Brak terenów rekreacyjnych				
Zły stan środowiska naturalnego i zanieczyszczenie powietrza				

ŁOSINIEC II				
Problemy	**Brak problemu**	**Niskie zagrożenie problemem**	**Średnie zagrożenie problemem**	**Wysokie zagrożenie problemem**
Sfera społeczna				
Brak miejsc pracy				
Bezrobocie				
Ubóstwo				
Niski udział mieszkańców w życiu kulturalnym i społecznym				
Przestępczość				
Marginalizacja i wykluczenie społeczne, brak aktywizacji grup mieszkańców szczególnie zagrożonych występowaniem negatywnych zjawisk społecznych				
Wykluczenie społeczne osób starszych				
Funkcjonowanie systemu pomocy społecznej w Gminie				
Sfera gospodarcza				
Przedsiębiorczość mieszkańców				
Niski dostęp do usług publicznych i handlu				
Sfera przestrzenno-funkcjonalna, techniczna i środowiskowa				
Zły stan infrastruktury technicznej: drogowej, wodociągowej, kanalizacyjnej itp.				
Niewystarczająca dostępność komunikacyjna				
Brak terenów rekreacyjnych				
Zły stan środowiska naturalnego i zanieczyszczenie powietrza				

ŁUSZCZACZ				
Problemy	**Brak problemu**	**Niskie zagrożenie problemem**	**Średnie zagrożenie problemem**	**Wysokie zagrożenie problemem**
Sfera społeczna				
Brak miejsc pracy				
Bezrobocie				
Ubóstwo				
Niski udział mieszkańców w życiu kulturalnym i społecznym				
Przestępczość				
Marginalizacja i wykluczenie społeczne, brak aktywizacji grup mieszkańców szczególnie zagrożonych występowaniem negatywnych zjawisk społecznych				
Wykluczenie społeczne osób starszych				
Funkcjonowanie systemu pomocy społecznej w Gminie				
Sfera gospodarcza				
Przedsiębiorczość mieszkańców				
Niski dostęp do usług publicznych i handlu				
Sfera przestrzenno-funkcjonalna, techniczna i środowiskowa				
Zły stan infrastruktury technicznej: drogowej, wodociągowej, kanalizacyjnej itp.				
Niewystarczająca dostępność komunikacyjna				
Brak terenów rekreacyjnych				
Zły stan środowiska naturalnego i zanieczyszczenie powietrza				

MAJDAN SOPOCKI DRUGI				
Problemy	**Brak problemu**	**Niskie zagrożenie problemem**	**Średnie zagrożenie problemem**	**Wysokie zagrożenie problemem**
Sfera społeczna				
Brak miejsc pracy				
Bezrobocie				
Ubóstwo				
Niski udział mieszkańców w życiu kulturalnym i społecznym				
Przestępczość				
Marginalizacja i wykluczenie społeczne, brak aktywizacji grup mieszkańców szczególnie zagrożonych występowaniem negatywnych zjawisk społecznych				
Wykluczenie społeczne osób starszych				
Funkcjonowanie systemu pomocy społecznej w Gminie				
Sfera gospodarcza				
Przedsiębiorczość mieszkańców				
Niski dostęp do usług publicznych i handlu				
Sfera przestrzenno-funkcjonalna, techniczna i środowiskowa				
Zły stan infrastruktury technicznej: drogowej, wodociągowej, kanalizacyjnej itp.				
Niewystarczająca dostępność komunikacyjna				
Brak terenów rekreacyjnych				
Zły stan środowiska naturalnego i zanieczyszczenie powietrza				

MAJDAN SOPOCKI PIERWSZY				
Problemy	**Brak problemu**	**Niskie zagrożenie problemem**	**Średnie zagrożenie problemem**	**Wysokie zagrożenie problemem**
Sfera społeczna				
Brak miejsc pracy				
Bezrobocie				
Ubóstwo				
Niski udział mieszkańców w życiu kulturalnym i społecznym				
Przestępczość				
Marginalizacja i wykluczenie społeczne, brak aktywizacji grup mieszkańców szczególnie zagrożonych występowaniem negatywnych zjawisk społecznych				
Wykluczenie społeczne osób starszych				
Funkcjonowanie systemu pomocy społecznej w Gminie				
Sfera gospodarcza				
Przedsiębiorczość mieszkańców				
Niski dostęp do usług publicznych i handlu				
Sfera przestrzenno-funkcjonalna, techniczna i środowiskowa				
Zły stan infrastruktury technicznej: drogowej, wodociągowej, kanalizacyjnej itp.				
Niewystarczająca dostępność komunikacyjna				
Brak terenów rekreacyjnych				
Zły stan środowiska naturalnego i zanieczyszczenie powietrza				

NOWINY				
Problemy	**Brak problemu**	**Niskie zagrożenie problemem**	**Średnie zagrożenie problemem**	**Wysokie zagrożenie problemem**
Sfera społeczna				
Brak miejsc pracy				
Bezrobocie				
Ubóstwo				
Niski udział mieszkańców w życiu kulturalnym i społecznym				
Przestępczość				
Marginalizacja i wykluczenie społeczne, brak aktywizacji grup mieszkańców szczególnie zagrożonych występowaniem negatywnych zjawisk społecznych				
Wykluczenie społeczne osób starszych				
Funkcjonowanie systemu pomocy społecznej w Gminie				
Sfera gospodarcza				
Przedsiębiorczość mieszkańców				
Niski dostęp do usług publicznych i handlu				
Sfera przestrzenno-funkcjonalna, techniczna i środowiskowa				
Zły stan infrastruktury technicznej: drogowej, wodociągowej, kanalizacyjnej itp.				
Niewystarczająca dostępność komunikacyjna				
Brak terenów rekreacyjnych				
Zły stan środowiska naturalnego i zanieczyszczenie powietrza				

OSEREDEK				
Problemy	**Brak problemu**	**Niskie zagrożenie problemem**	**Średnie zagrożenie problemem**	**Wysokie zagrożenie problemem**
Sfera społeczna				
Brak miejsc pracy				
Bezrobocie				
Ubóstwo				
Niski udział mieszkańców w życiu kulturalnym i społecznym				
Przestępczość				
Marginalizacja i wykluczenie społeczne, brak aktywizacji grup mieszkańców szczególnie zagrożonych występowaniem negatywnych zjawisk społecznych				
Wykluczenie społeczne osób starszych				
Funkcjonowanie systemu pomocy społecznej w Gminie				
Sfera gospodarcza				
Przedsiębiorczość mieszkańców				
Niski dostęp do usług publicznych i handlu				
Sfera przestrzenno-funkcjonalna, techniczna i środowiskowa				
Zły stan infrastruktury technicznej: drogowej, wodociągowej, kanalizacyjnej itp.				
Niewystarczająca dostępność komunikacyjna				
Brak terenów rekreacyjnych				
Zły stan środowiska naturalnego i zanieczyszczenie powietrza				

2. Proszę wymienić działania jakie według Pana/Pani powinny zostać zrealizowane na terenie obszaru zdegradowanego?

……
……
……
……
……
……
……

Dziękujemy za wypełnienie ankiety

Wypełnioną ankietę można pozostawić w Urzędzie Gminy Susiec, pokój 5 lub przesłać drogą elektroniczną na adres e-mail gmina@susiec.pl do dnia 12.05.2017 r.

SPIS TABEL

Tabela 1. Priorytety i cele operacyjne zawarte w Strategii Rozwoju Gminy Susiec na lata 2008-2020 wpisujące się w cele Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Susiec na lata 2017-2023:..... 10

Tabela 2. Cele strategiczne i cele operacyjne zawarte w Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Susiec na lata 2014-2020 wpisujące się w cele Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Susiec na lata 2017-2023: 11

Tabela 3. Podział Gminy Susiec z podziałem na sołectwa 18

Tabela 4. Obszary tematyczne, wskaźniki oraz źródła danych służące do wyznaczenia obszaru zdegradowanego 19

Tabela 5. Dynamika zmian ludności Gminy Susiec 21

Tabela 6. Ludność Gminy Susiec z podziałem na sołectwa na lata 2012-2016 22

Tabela 7. Ekonomiczne grupy wiekowe ludności Gminy Susiec 26

Tabela 8. Najczęstsze przyczyny pobierania świadczeń społecznych na przestrzeni lat 2012-2016 28

Tabela 9. Przyczyny pozyskiwania pomocy społecznej przez mieszkańców Gminy Susiec z podziałem na sołectwa w latach 2012-2016 29

Tabela 10. Szczegółowe zestawienie osób bezrobotnych w latach 2012-2016 39

Tabela 11. Stan organizacji gimnazjów w Gminie Susiec 44

Tabela 12. Stan organizacji szkół podstawowych na rok 2014/2015 na podstawie sprawozdania z dnia 31 marca 2015 r. do Systemu Informacji Oświatowej (SIO) 44

Tabela 13. Udział liczbowy i procentowy uczniów dojeżdżających w Gminie Susiec 46

Tabela 14. Uśrednione wyniki uczniów klas 6-tych w roku 2015 48

Tabela 15. Wyniki z egzaminu gimnazjalnego w roku szkolnym 2014/2015 na tle powiatu tomaszowskiego oraz województwa lubelskiego 50

Tabela 16. Przyznane stypendia na terenie Gminy Susiec z podziałem na sołectwa 53

Tabela 17. Przyznane świadczenia na dożywianie dzieci szkolnych w latach 2014-2016 na terenie Gminy Susiec z podziałem na sołectwa 55

Tabela 18. Liczba przestępstw na terenie Gminy Susiec w latach 2013-2016 57

Tabela 19. Liczba wydanych "Niebieskich Kart" na terenie Gminy Susiec z podziałem na sołectwa w latach 2012-2016 60

Tabela 20. Zestawienie frekwencji wyborczych w Gminie Susiec z podziałem na obwody wyborcze 64

Tabela 21. Liczba przedsiębiorstw zarejestrowanych w CIDG na terenie Gminy Susiec w latach 2012-2016 69

Tabela 22. Liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych 69

Tabela 23. Wyrejestrowane podmioty gospodarcze na terenie Gminy Susiec od 2012 do 30.03.2017 roku 70

Tabela 24. Średnie roczne stężenie MP10 w poszczególnych sołectwach Gminy Susiec 76

Tabela 25. Baza azbestowa na terenie Gminy Susiec w roku 2016 [kg] 79

Tabela 26. Rodzaj wyrobu azbestowego poddanego inwentaryzacji w Gminie Susiec 80

Tabela 27. Masa wyrobów azbestowych według miejscowości na terenie Gminy Susiec 80

Tabela 28. Dostęp do usług publicznych i handlu na terenie Gminy Susiec w roku 2016 85

Tabela 29. Gminy Susiec z podziałem na sołectwa długości tras pieszych i rowerowych [km] 87

Tabela 30. Długości dróg gminnych wymagających remontu 91

Tabela 31. Ilość połączeń komunikacyjnych w ciągu jednego dnia na terenie Gminy Susiec z podziałem na sołectwa 93

Tabela 32. Diagnoza sfery społecznej dla Gminy Susiec 107

Tabela 33. Diagnoza sfery gospodarczej dla Gminy Susiec 108

Tabela 34. Diagnoza sfery środowiskowej dla Gminy Susiec 109

Tabela 35. Diagnoza sfery przestrzenno-funkcjonalnej dla Gminy Susiec 111

Tabela 36 Podsumowanie diagnozy dla sfer wyznaczonych dla LPR Gminy Susiec 112

Tabela 37. Planowane przedsięwzięcia rewitalizacyjne 122

Tabela 38. Wskaźnik systemu monitorowania 139

Tabela 39 Kryteria ewaluacji Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Susiec na lata 2017-2023 141

SPIS MAP

Mapa 1. Lokalizacja Gminy Susiec w województwie lubelskim i powiecie tomaszowskim 13

Mapa 2. Mapa Gminy Susiec z podziałem na sołectwa 14

Mapa 4. Pobieranie świadczeń przez mieszkańców poszczególnych sołectw Gminy Susiec – ubóstwo na 100 mieszkańców 34

Mapa 5. Pobieranie świadczeń przez mieszkańców sołectw Gminy Susiec - długotrwała lub ciężka choroba na 100 mieszkańców 35

Mapa 6. Pobieranie świadczeń przez mieszkańców sołectw Gminy Susiec – niepełnosprawność na 100 mieszkańców 36

Mapa 8. Liczba bezrobotnych na 100 mieszkańców danego sołectwa Gminy Susiec w 2016 roku 40

Mapa 9. Liczba długotrwale bezrobotnych na 100 mieszkańców danego sołectwa Gminy Susiec w 2016 roku 41

Mapa 10. Liczba bezrobotnych do 30-tego roku życia na 100 mieszkańców danego sołectwa Gminy Susiec w 2016 roku..... 42

Mapa 11. Liczba bezrobotnych powyżej 50-tego roku życia na 100 mieszkańców danego sołectwa Gminy Susiec w 2016 roku..... 43

Mapa 12. Wyniki sprawdzianu 6-klasistów z terenu Gminy Susiec na tle wyników powiatu tomaszowskiego oraz województwa lubelskiego 47

Mapa 13. Rozkład stypendium socjalnego wypłaconego dzieciom i młodzieży szkolnej w poszczególnych sołectwach Gminy Susiec w przeliczeniu na 100 mieszkańców w 2016 roku..... 54

Mapa 14. Przyznane świadczenia na dożywienie na terenie Gminy Susiec na 100 mieszkańców danego sołectwa w 2016 roku 56

Mapa 15. Przestępczość na terenie Gminy Susiec z podziałem na sołectwa w przeliczeniu na 100 mieszkańców w 2016 roku 58

Mapa 16. Wykroczenia, bez wykroczeń drogowych na terenie Gminy Susiec z podziałem na sołectwa w przeliczeniu na 100 mieszkańców w 2016 roku 59

Mapa 17. Przyznane "Niebieskie Karty" na 100 mieszkańców w poszczególnych sołectwach Gminy Susiec 62

Mapa 18. Frekwencja wyborcza w poszczególnych obwodach na terenie Gminy Susiec - Wybory Prezydenckie 2015 r. 65

Mapa 19. Frekwencja wyborcza w poszczególnych obwodach na terenie Gminy Susiec - Wybory do Sejmu i Senatu 2015 r. 66

Mapa 20. Frekwencja wyborcza w poszczególnych obwodach Gminy Susiec - Wybory Samorządowe 2014 r. 67

Mapa 21. Działalność gospodarcza osób fizycznych na terenie Gminy Susiec z podziałem na sołectwa w 2017 roku w przeliczeniu na 100 mieszkańców 72

Mapa 22. Liczba gospodarstw rolnych na terenie Gminy Susiec z podziałem na sołectwa w 2017 roku w przeliczeniu na 100 mieszkańców 73

Mapa 23. Wyrejestrowane podmioty gospodarcze na terenie Gminy Susiec w przeliczeniu na 100 mieszkańców na dzień 30.03.2017 roku 74

Mapa 24. Przestrzenne rozmieszczenie średniego rocznego stężenia PM10 w poszczególnych sołectwach Gminy Susiec 77

Mapa 25. Masa wyrobów azbestowych pozostających do unieszkodliwienia na tle zinwentaryzowanych na terenie Gminy Susiec w podziale na miejscowości 81

Mapa 26. Przestrzenne rozmieszczenie dostępu do usług publicznych i handlu w przeliczeniu na 100 mieszkańców w poszczególnych sołectwach Gminy Susiec w roku 2016 86

Mapa 27. Przestrzenne rozmieszczenie długości tras pieszych na 100 mieszkańców w poszczególnych sołectwach Gminy Susiec w 2016 roku 88

Mapa 28. Przestrzenne rozmieszczenie długości tras rowerowych na 100 mieszkańców Gminy Susiec w 2016 roku 89

Mapa 29. Drogi gminne wymagające remontu w Gminie Susiec z podziałem na sołectwa 92

Mapa 30. Ilość połączeń komunikacyjnych na 100 mieszkańców w poszczególnych sołectwach Gminy Susiec 94

Mapa 31. Obszar zdegradowany na terenie Gminy Susiec 114

Mapa 32. Obszar rewitalizacji na terenie Gminy Susiec 117

SPIS WYKRESÓW

Wykres 1. Dynamika zmian ludności Gminy Susiec w latach 2012-2016 22

Wykres 2. Spadek ludności Gminy Susiec pomiędzy rokiem 2012 a 2016 23

Wykres 3. Procentowy udział uczniów szkół podstawowych na tle Gminy Susiec 45

Wykres 4. Średni procentowy wynik sprawdzianu 6-klasisty 46

Wykres 5. Stanin osiągnięty przez szkoły podstawowe Gminy Susiec w latach 2012-2015 49

Wykres 6. Wyniki egzaminu gimnazjalnego w roku szkolnym 2014/2015 na tle powiatu tomaszowskiego oraz województwa lubelskiego 51

Wykres 7. Rozkład staninowy na lata 2012-2015 Gimnazjum Publicznego w Suścu Pierwszym 52

Wykres 8. Rozkład staninowy na lata 2012-2015 Gimnazjum Publicznego w Majdanie Sopockim Pierwszym 52

SPIS SCHEMATÓW:

Schemat 1. schemat diagnozy w celu wyznaczenia obszaru zdegradowanego oraz obszaru rewitalizacji 17

Schemat 2. Mechanizm włączania interesariuszy w proces rewitalizacji 135